

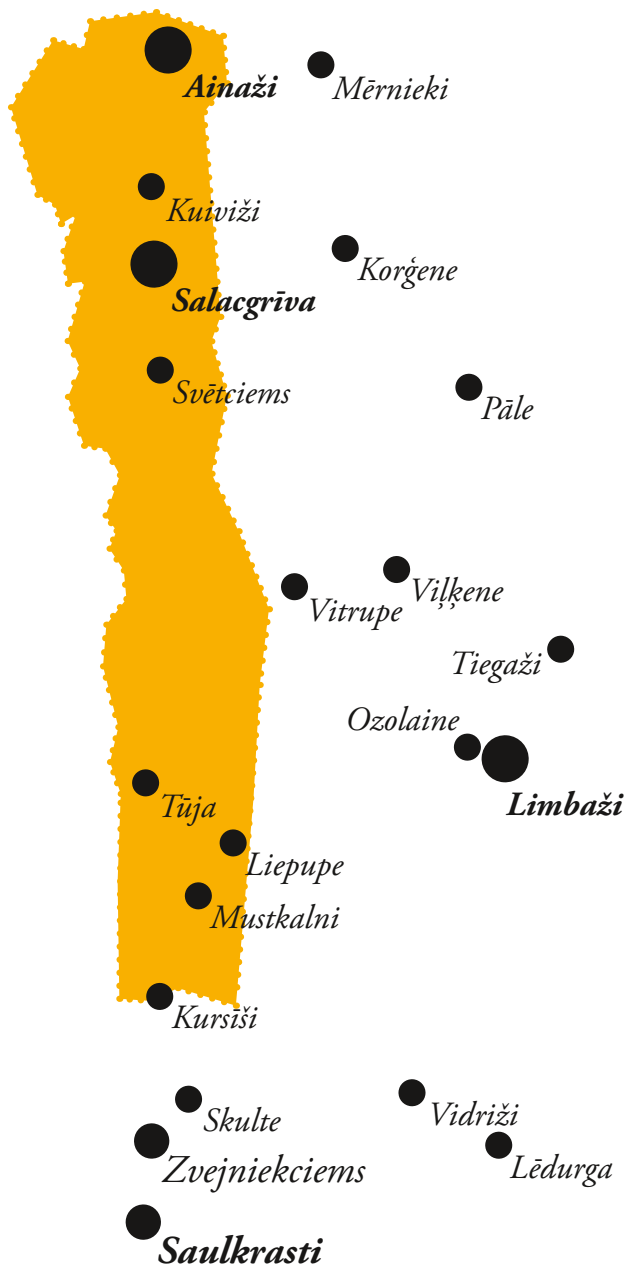
TŪRISMA
ATTĪSTĪBAS PLĀNS

ZIEMEĻ- VIDZEMES PIEKRASTEI

KOPSAVILKUMS

- 6 ● Ziemeļvidzemes piekrastes vērtības
- 10 ● Kas jāņem vērā, saimniekojot piekrastē
- 12 ● Ieskats piekrastes tūrisma vēsturē
- 13 ● Nozīmīgākās tūristu piesaistes
- 19 ● Tūrisma ietekme uz dabas resursiem un iedzīvotājiem
- 20 ● Ziemeļvidzemes piekrastes tūrisma attīstības stiprās un vājās puses
- 21 ● Ziemeļvidzemes piekrastes tūrisma attīstības vīzija
- 24 ● Ziemeļvidzemes piekrastes tūrisma attīstības mērķi un uzdevumi
- 27 ● Tūrisma piedāvājuma veidošanas un pārdošanas veicināšanas principi
- 28 ● Soļi konkurētspējas paaugstināšanai
- 29 ● Ieteikumi jaunu tūrisma maršrutu izstrādei
- 30 ● *VELOBRAUCĒJIEM. ZIEMEĻVIDZEME AICINA!*
Ar velosipēdu no Ainažiem līdz Duntei

ZIEMEĻVIDZEMES PIEKRAŠTE

Ziemeļvidzemes piekraste: šaurs, garš Rīgas līča dienvidaustrumu piekrastes posms no Ainažiem līdz Saulkrastiem. Iekšzemes virzienā piekrastes robežu nosaka Via Baltica autoceļš ar tam piegulošo mežu, lauku un apdzīvotu vietu joslu. Par Vidzemes jūrmalu tiek dēvēta teritorija no Ainažiem līdz Lilastei, dažkārt – pat līdz Vecāku pludmalei.

Atrašanās vieta: Salacgrīvas, Limbažu novads.

Statuss: Ziemeļvidzemes piekrastes centrālā un ziemeļu daļa (no Varzām Skultes pagastā līdz Igaunijas robežai)

ir ietverta Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta teritorijā. Piekrastes posmiem ar lielāko dabas aizsardzības vērtību – Randu pļavām, Vidzemes akmeņainajai jūrmalai no Tūjas līdz Melekiem, kā arī Salacas ielejai – piešķirts dabas lieguma vai dabas parka un Eiropas Savienības aizsargājamās dabas teritorijas – Natura 2000 vietas statuss. Rīgas līča seklūdens daļai no Gaujas ietekas līdz Mustkalniem, no Tūjas ziemeļiem līdz Vitrupes ietekai un no Krišupītes ietekas līdz Igaunijas robežai piešķirts aizsargājamās jūras teritorijas statuss.

Ziemeļvidzemes piekraste ir trauša un saudzējama dabas un kultūras teritorija ar senām tūrisma un atpūtas tradīcijām. Vietai raksturīgs jūras krastu dinamisms, smilšakmens atsegumi, kāpu, pļavu un mežu daudzveidība. Te var vērot migrējošo putnu barus, izziņāt piekrastes vēsturi un gadsimtiem senas zvejniecības tradīcijas, kā arī izbaudīt visdažādākās pludmales un uzņēmīgu un radošu cilvēku veidotos piedāvājumus.

Šā izdevuma mērķis ir sniegt ieskatu Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta piekrastes tūrisma apsaimniekošanas plānā, kas izstrādāts Latvijas Lauku tūrisma asociācijas „Lauku ceļotājs” un Latvijas Dabas fonda īstenotā Eiropas Ekonomikas zonas un Norvēģijas finanšu instrumenta līdzfinansētā projekta „Ilgspējīga dabas resursu izmantošana un apsaimniekošana Natura 2000 teritorijās – populāros un potenciālos tūrisma galamērķos” ietvaros.

Tūrisma apsaimniekošanas plāns ir dokuments, kurā analizētas teritorijas tūrisma attīstības iespējas, meklēti risinājumi to izmantošanai un ilgtspējīga tūrisma attīstības problēmu novēršanai. Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta piekrastes tūrisma apsaimniekošanas plāna pilnajā versijā ir ietverts plašāks

piekrastes tūrisma nozares raksturojums, analizēta tūrisma ietekme uz dabas resursiem un vietējo sabiedrību, izvirzīti attīstības mērķi, izstrādāts rīcības plāns, sagatavotas tirgvedības un tūrisma monitoringa vadlīnijas.

Plānam ir rekomendējošs raksturs, taču augsta, uz ilgtspējīgu attīstību vērsta saturiskā vērtība. Tieši tādēļ to būtu vērts integrēt pašvaldību telpiskās attīstības dokumentos un stratēģijās. Plānā paustās idejas var izmantot, plānojot piekrastes labiekārtošanas darbus, investīciju piesaisti jaunu ideju realizēšanai un turpmākai uzņēmējdarbības attīstībai. Novēlam, lai plāns ir viens no instrumentiem, ko izmantot, lai Ziemeļvidzemes piekraste kļūtu par vienotu, ilgtspējīgu, daudzveidīgu, atpazīstamu un ceļotāju iemīļotu tūrisma galamērķi. •

SATURS

- 6 Ziemeļvidzemes piekrastes vērtības
- 10 Kas jāņem vērā, saimniekojot Ziemeļvidzemes piekrastē
- 12 Ieskats Ziemeļvidzemes piekrastes tūrisma vēsturē
- 13 Nozīmīgākās tūristu piesaistes Ziemeļvidzemes piekrastē
- 19 Tūrisma ietekme uz dabas resursiem un iedzīvotājiem
- 20 Ziemeļvidzemes piekrastes tūrisma attīstības stiprās un vājās puses
- 21 Ziemeļvidzemes piekrastes tūrisma attīstības vīzija
- 24 Ziemeļvidzemes piekrastes tūrisma attīstības mērķi un uzdevumi
- 27 Ziemeļvidzemes piekrastes tūrisma piedāvājuma veidošanas un pārdošanas veicināšanas principi
- 28 Soļi galamērķa konkurētspējas paaugstināšanai
- 29 Ieteikumi jaunu tūrisma maršrutu izstrādei
- 30 Velobraucējiem. *ZIEMEĻVIDZEME AICINA!* Ar velosipēdu no Ainažiem līdz Duntei
- 32 Kontakti

ZIEMEĻVIDZEMES PIEKRASTES IEDZĪVOTĀJI, CIEMIŅI UN CITI INTERESENTI!

Daudzas Latvijas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas ir populāri tūrisma galamērķi. Klusas pludmales, paugurainas augstienes, dzidri ezeri, straujas upes, plašas to ielejas, neskarti purvi, daudzveidīgi meži un ziediem bagātas pļavas piedāvā plašas atpūtas un izziņas iespējas. To ainaviskā pievilcība un dabas kvalitāte piesaista apmeklētājus un paver plašas iespējas tūrisma attīstībai.

Tomēr kādai būt tūrisma attīstībai īpaši aizsargājamās dabas teritorijās nākotnē? Vai spēsim saglabāt skaisto, pašu mīlēto un Eiropas apbrīnoto Latvijas dabu? Vai mācēsīm gudri izmantot tās sniegtās priekšrocības? Vai iedzīvotāji spēs novērtēt, ka tiem ir iespēja dzīvot, saimniekot un pelnīt īpaši sargājamās dabas teritorijās?

Latvijā tūrisma ekspertu, dabas aizstāvju un tautsaimniecības attīstītāju vidū līdz šim par maz ir veidojies aktīvs dialogs. Tas kavē rast līdzsvaru starp dabas aizsardzību un ekonomisko attīstību – dabas, tūristu un vietējo iedzīvotāju interešu saskaņošanu. Lai to risinātu, projekta „Ilgtspējīga dabas resursu izmantošana un apsaimniekošana Natura 2000 teritorijās – populāros un potenciālos tūrisma galamērķos” ietvaros pie viena sarunu galda sēdāmie tūrisma profesionāļi un dabas sargātāji. Trīs gadu laikā, iesaistot uzņēmējus, apsaimniekotājus, attīstības plānotājus, politikas veidotājus, zinātniekus un speciālistus, diskutējām par tūrisma nozares aktualitātēm, problēmām un attīstības iespējām īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, meklējām tām risinājumus, mācījāmies paši un nodevām iegūtās zināšanas tālāk.

Projekts parādīja, ka, kopīgi darbojoties, atbildes uz šiem jautājumiem ir atrodamas. Ceram, ka projekta laikā uzsāktā sadarbība būs pamats ilgstošai tūrisma un dabas aizsardzības sadarbībai.

Projektā paveiktais:

1. izstrādāti četri tūrisma attīstības/apsaimniekošanas plāni Natura 2000 teritorijām – Ziemeļvidzemes piekrastei, kas ietilpst Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā, Vidzemes akmeņainās jūrmalas un Randu pļavu dabas liegumā, Rāznas nacionālajam parkam, Abavas senlejas dabas parkam un Dvietes palienes dabas parkam;

2. izstrādātas vadlīnijas dabas objektu apsaimniekošanai un izmantošanai tūrisma piedāvājumā, analizējot 80 Natura 2000 teritorijas, 100 pozitīvus un 100 negatīvus apsaimniekošanas piemērus un tūrisma ietekmju radītās sekas uz dabas objektiem;

3. izveidoti zaļas rīcības padomi aktīvajam ceļotājam – praktisks un informatīvs materiāls ceļotājam, kurš dodas dabā ar kājām, velo, laivu vai auto. Daļa no padomiem ilustrēti ar Romāna Vitkovska asprātīgajām karikatūrām. Padomi ievietoti tīmekļa vietnēs www.celotajs.lv un www.ldf.lv, kā arī iekļauti visos projekta gaitā izdotajos ceļvežos;

4. sagatavoti pieci aktīvā tūrisma ceļveži/kartes – Pārgājienu karte Latvijā, Ūdens tūrisma ceļvedis Latvijā, Latvijas skatu vietu karte, Baltijas velo karte, Baltijas dabas tūrisma ceļvedis. Visi izdevumi apskatāmi arī elektroniski: www.celotajs.lv un www.ldf.lv;

5. noorganizēta Baltijas valstu dabas tūrisma konference 2011. gada 22.–24. martā – par tūrisma attīstības perspektīvām, problēmām, atšķirībām un gaitu Natura 2000 vietās un citās dabas teritorijās Baltijas valstīs.

Ar pateicību visiem projekta dalībniekiem, atbalstītājiem un sekotājiem,

Asnāte Ziemeļe,
projekta vadītāja

PLĀNA IZSTRĀDES PROCESS

Ziemeļvidzemes piekrastes tūrisma apsaimniekošanas plāns ir izstrādāts Latvijas Lauku tūrisma asociācijas „Lauku ceļotājs” un Latvijas Dabas fonda realizētā Eiropas Ekonomiskās zonas un Norvēģijas finanšu instrumenta finansēta projekta „Ilgtspējīga dabas resursu izmantošana un apsaimniekošana Natura 2000 teritorijās – populāros un potenciālos tūrisma galamērķos” ietvaros. Plāna izstrādē piedalījās Latvijas Dabas fonda, „Lauku ceļotāja”, Vidzemes Augstskolas un Dabas aizsardzības pārvaldes speciālisti – Aiga Petkēvica, Andris Klepers, Arta Krūze, Solvita Kukanovska, Juris Smāļinskis, Daiga Brakmane un Baiba Strazdiņa.

Taču plāns nav tikai dažu cilvēku redzējums. Tā izstrādes procesā iesaistījās arī citi Dabas aizsardzības pārvaldes, Salacgrīvas pašvaldības un tūrisma informācijas centru darbinieki, tūrisma uzņēmēji, vietējie iedzīvotāji un citi interesenti, kas norādīja uz tūrisma attīstības problēmām, meklēja tām risinājumus, domāja par neizmantotām iespējām un nākotnes perspektīvām.

Plāna izstrādes ietvaros organizēto semināru, interviju un teritorijas apsekošanas laikā tika noteiktas Ziemeļvidzemes piekrastes tūrisma attīstības stiprās un vājās puses, attīstības problēmas un nākotnes perspektīvas. Plānošanas sanāksmju laikā tika izstrādāta tūrisma attīstības vīzija, mērķi, uzdevumi un noteikti to potenciālie izpildītāji. Kopumā plāna izstrādes pasākumos iesaistījās 46 uzņēmēji, Dabas aizsardzības pārvaldes, pašvaldības un tūrisma informācijas centru darbinieki. Papildus 88 uzņēmēji un vietējie iedzīvotāji savu skatījumu par teritorijas attīstības iespējām un problēmām izklāstīja interviju laikā. Lai noskaidrotu ceļotāju viedokli par parka tūrisma piedāvājumu, tika aptaujāti 156 ceļotāji.

Paldies visiem, kas līdzdarbojās plāna izstrādē. Īpašs paldies tiem, kuri sniedza vērtīgus ieteikumus plāna un ceļojumu maršrutu pilnveidošanai, kā arī iesaistījās informācijas izplatīšanā, semināra telpu atvēlēšanā vai citādi atbalstīja plāna izstrādi un tā izstrādes ietvaros organizētās aktivitātes.

Pateicība par palīdzēšanu tūrisma attīstības plāna tapšanā:

Tija Alondere, Baiba Auziņa, Edmunds Birkenbergs, Madara Bitmane, Ināra Bogdānova, Jānis Cīrulis, Valdis Čeičs, Ainārs un Mārīte Dunciši, Ilmārs Dzenis, Anita Emse, Inga Gīze, Pārsla Gulbe, Aivars Ilgavīzis, Inese Jankoviča, Jurijs Jefuni, Ilona Jēkabsons, Ina Jevsignejeva, Iveta Kalniņa, Guntis Kārkliņš, Evija un Jānis Klēviņi, Inese Kobiškina, Andris Konstantīnovs, Ingus Konstants, Vija un Pāvels Kozlovski, Solvita Kukanovska, Pauls Lielmanis, Līga Ločmele, Dagmāra un Romulds Lučkovski, Kaspars un Gita Močāni, Baiba Pētersone, Īrisa Rodiņa, Valērijs Seilis, Inta Soma, Dagnis Straubergs, Māris Straume, Daina Sudraba, Inese Timermane, Andris Urtāns, Guntars Viļļa, Juris Zālītis, Ieva Zilvere. ●

*Plāna izstrādes
pasākumos.*

*Foto: Baiba Strazdiņa,
Aiga Petkēvica*

Foto: Lelde Enģele

ZIEMELVIDZEMES PIEKRASTES VĒRTĪBAS

1. Baltijas jūras un Rīgas līča piekraste ir unikāla teritorija. Dabas apstākļu, vēsturiskās attīstības un saimnieciskās izmantošanas ziņā tā atšķiras no iekšzemes teritorijām. Tā ir jūras un sauszemes mijiedarbības josla, kurā saskaras piekrastes iedzīvotāju, atpūtnieku, novadu attīstības un dabas aizsardzības intereses. Latvijas piekraste ir viena no skaistākajām visā Baltijas jūras reģionā. Garie nepārveidotas piekrastes posmi piesaista gan dabas pētnieku, gan Latvijas iedzīvotāju un ārvalstu viesu uzmanību. Daudzveidīgās pludmales saista gan rosīgu un labiekārtotu pludmaļu mīļotājus, gan arī tos, kuri netraucētai atpūtai meklē klusas un vientulīgas pludmales. Baltijas jūra un tās piekraste ir Latvijas bagātība, kuras apsaimniekošana prasa īpašu uzmanību, lai šo dabas un kultūras vērtību saglabātu nākošām paaudzēm.

2. Viens no daudzveidīgākajiem Latvijas piekrastes posmiem atrodas Ziemeļvidzemē. Tam raksturīga liela dabas dažādība un ievērojama kultūrvēsture. Salīdzinoši īsā piekrastes posmā atrodas gandrīz visu Latvijā iespējamo tipu pludmales un kāpas, daudzveidīgi jūrmalas zālāji, plaši meži, gleznaini stāvkrausti, seklas lagūnas, lielu un mazu upju grīvas, kā arī ievērojami dabas pieminekļi – dižkoki, atsegumi, dižakmeņi, akmeņu salas un sēkli. Piekrastes ainavā nozīmīgu vietu ieņem bākas, ostu pilsētas, zvejnieku ciemi un sētas, kur dzīvo cilvēki, kuri jau gadsimtiem piekopj ar jūru saistītas tradīcijas.

3. Lielākā Vidzemes piekrastes daļa ir ietverta Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā, kas ir vienīgā šāda veida teritorija Latvijā un viena no 564 teritorijām pasaulē, kas iekļauta Apvienoto Nāciju Organizācijas UNESCO programmas globālajā biosfēras rezervātu tīklā „Cilvēks un biosfēra” (Man and the Biosphere (MAB)). Tradicionāli biosfēras rezervāti ir vietas, kur tiek izmantotas inovatīvas vai jau aizmirstas tradicionālās saimniekošanas metodes, demonstrēta veiksmīga pieredze un popularizēta videi draudzīga saimniekošana. Vieta, kuras iedzīvotāji ir informēti, zinoši un spējīgi izmantot labākās zināmās saimniekošanas metodes un paņēmienus. Lai to panāktu, jau daudzus gadus Dabas aizsardzības pārvaldes darbinieki rūpējas par iedzīvotāju vides izglītību, iesaista tos vides izpētes un dabas vērtību apsaimniekošanas aktivitātēs, kā arī sniedz atbalstu videi draudzīgas lauksaimniecības un mežsaimniecības prakses ieviešanai, ekotūrisma attīstībai un tradicionālo amatu saglabāšanai.

4. Viens no skaistākajiem Vidzemes piekrastes posmiem atrodas starp Tūju un Melekiem. Tā aizsardzības nodrošināšanai jau 1957. gadā izveidots dabas liegums „Vidzemes akmeņainā jūrmala” (tolaik ar citu nosaukumu un mazākā platībā). Lieguma teritorijā ietverti vienīgie smilšakmens atsegumi Baltijas jūras krastā, stāvkrausti, smilšainas un akmeņainas pludmales, akmeņu lauki, jūrakmeņi, dižakmeņi, kāpas, nelieli, bet daudzveidīgi zālāji, veci, mežsaimnieciskās darbības maz skarti skujkoku un lapu koku meži, kas veido piemērotas dzīves vietas daudzām Latvijā un Eiropas Savienībā aizsargājamām augu un dzīvnieku sugām. Apliecinot tā starptautisko dabas aizsardzības nozīmi, dabas liegumam piešķirts arī Eiropas Savienībā aizsargājamas dabas teritorijas Natura 2000 vietas statuss.

5. Daudzu citviet retu augu un dzīvnieku sugu aizsardzībai īpaši nozīmīgas ir Randu pļavas, kas aizņem vislielāko piejūras pļavu platību Latvijā. Salīdzinoši

1
Vidzemes jūrmala augšpus Laučiem.
(Foto: Aiga Petkēvica)

2
Vidzemes jūrmala lejpus Kutkājruga.
(Foto: Baiba Strazdiņa)

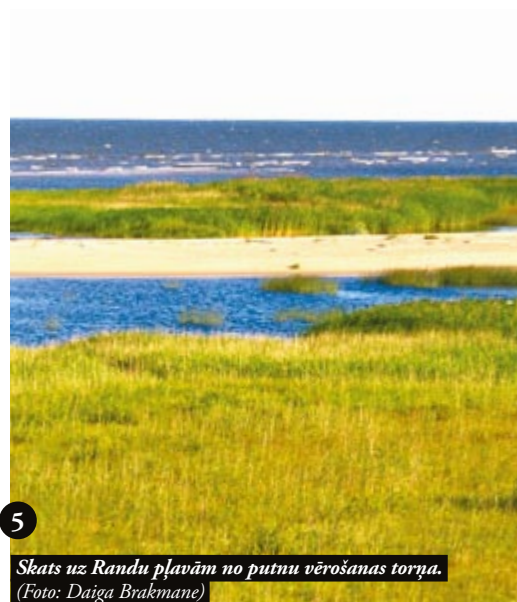
3
Ainažu ostas pludmale.
(Foto: Baiba Strazdiņa)

4
Veczemju klintis Vidzemes akmeņainajā jūrmalā.
(Foto: Baiba Strazdiņa)

4
Vidzemes akmeņainā jūrmala augšpus Kurmraga.
(Foto: Juris Smaļinskis)

5
Skats uz Randu pļavām no putnu vērošanas torņa.
(Foto: Daiga Brakmane)

5

Randu pļāvām raksturīgs augs – jūrmalas angstiņš.
(Foto: Deniss Kretalovs)

6

Jūras žagata.
(Foto: Māris Srazds / putnubildes.lv)

9

Mežainas jūrmalas kāpas.
(Foto: Dacīte Bekere)

nelielā teritorijā sastopami gandrīz visi Latvijas piekrastes biotopi un gandrīz trešā daļa no visiem Latvijas augiem. Tādas sugas kā Makenzija grīslis, sikais pameldrs un zemā mikstpiene citviet Latvijā līdz šim nav konstatētas. Randu pļavu maz pieejamās pludmales ir viena no retajām vietām Eiropā, kur dabiskā vidē vēl dzīvo smilšu krupis. Pļavas, niedrāji, seklās lagūnas, kāpas un smilšu sēres ir daudzu putnu ligzdošanas vieta un atpūtas vieta ikgadējās migrācijas un spalvu maiņas laikā. Valsts aizsardzībā Randu pļavas atrodas jau kopš 1962. gada. Tā kā daudzas lieguma dabas vērtības ir retas un aizsargājamas ne tikai Latvijā, bet arī Eiropā, tam piešķirts arī Natura 2000 vietas un Eiropas Savienības nozīmes putniem nozīmīgas vietas statuss.

6. Daudzviet Vidzemes piekrastē Rīgas jūras līča gultni veido oļainas un akmeņainas gruntis, laukakmeņu vaļņi, sēkļi un akmeņu krāvumi, kas ir īstas ūdens augu oāzes. Biezās jūraszāļu un aļģu audzes sniedz patvērumu gliemenēm, vēzišiem un citiem sīkiem jūras organismiem, kas noder par barību bridējputniem un nirējputniem. Tās ir arī nozīmīgas nārsta vietas daudzām jūras ūdeņos nārstojošām zivīm. Rifu aizsardzības nodrošināšanai jūras seklūdens daļām no Ainažiem līdz Krišupītes ietekai un no Vitrupes ietekas līdz Tūjai piešķirts īpaši aizsargājamas jūras teritorijas statuss.

7. Vidzemes piekrasti šķērso viens no nozīmīgākajiem putnu migrācijas ceļiem Eiropā. Divas reizes gadā Krievijas ziemeļos, Skandināvijā un Baltijā ligzdojošie gājputni šķērso tūkstošiem kilometru, lai nonāktu to ziemošanas vietās Eiropā vai Āfrikā. Dažas putnu sugas Vidzemes piekrastes ūdeņos piestāj, lai atpūstos garo pārlidojumu laikā. Citām Vidzemes piekraste ir ceļojuma galamērķis. Pavasaros isāku vai garāku laiku Rīgas jūras līča seklajos ūdeņos uzturas tūkstošiem kākuļu, piļu, zosu, gulbju, kaiju, šņibīšu, tilbišu, kuitalu un citu putnu. Noslēgtās pludmalēs un smilšu sēres ligzdo zīriņi, jūras žagatas, upes un smilšu tārtiņi. Vasaras beigās netraucētos piekrastes posmos pulcējas lieli gaišgalu bari. Siltās ziemās, kad Rīgas līci nesedz vienlaidus ledus sega, no ledus brīvajās zonās ziemo gārgales, gauras, kākuļi, melnās un tumšās pīles, sudrabkaijas un ķīri. Līča dienvidaustrumos ik pavasari pulcējas lieli gārgaļu un mazo ķīru bari. To atpūtas un barošanās vietu aizsardzības nodrošināšanai arī selgai uz dienvidrietumiem no Tūjas ir piešķirts īpaši aizsargājamas jūras teritorijas statuss.

8. Viena no Baltijas jūras bagātībām ir tās zivju populācija. Rīgas līča ūdeņos mīt lieli reņģu un brētlīņu bari. Tā ir mājvieta lucīšiem, butēm un sīgām, kā arī pieaugušiem lašiem, taimiņiem, zandartiem, vimbām un nēģiem. Piekrastes ūdeņos mīt arī asari, raudas, plauži un citas saldūdens zivis, kas pielāgojušās dzīvei iesālajos ūdeņos.

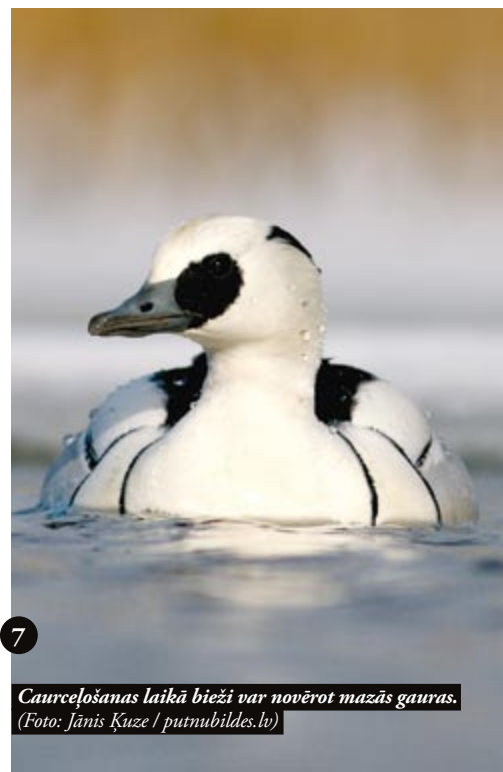
9. Gandrīz visas piekrastes garumā paralēli jūras krastam stiepjas mežu josla. Tie veido dabisku barjeru, kas pasargā sauszemi no jūras ietekmes – kavē smilšu pārpūšanos, ceļojošo kāpu veidošanos un mazina krasta noskalošanos. Šie meži jau izsenis ir saudzēti un maz ietekmēti, tādēļ tiem raksturīgas pat 200 gadus vecas priedes, dažāda vecuma un dobumaini koki, sauskņi un kritalas, kas sniedz piemērotas dzīves vietas daudzām augu un dzīvnieku sugām, kuras spēj izdzīvot tikai šādos apstākļos. Ziemeļvidzemes piekrastes mežu daudzveidību palielina melnalkšņu, ošu un ozolu meži upišu ielejās, kā arī savdabīgie platlapju meži mālainākās pamatkrasta vietās.

10. Piekraste nav iedomājama bez upju un strautu grīvām, vasarās izžūstošām strautu ietekām, platlapju mežiem un šaurām palieņu pļāvām klātām upju ►

5

Parastā vircele.
(Foto: Juris Smaļinskis)

7

Caurceļošanas laikā bieži var novērot mazās gauras.
(Foto: Jānis Kuze / putnubildes.lv)

9

Bioloģiski vecu mežu iemītniece melnā dzilna.
(Foto: Jānis Kuze / putnubildes.lv)

Salacas lejtece.
(Foto: Arvīds Šimīsis)

10

lejteču ielejām. Lielākā Ziemeļvidzemes upe ir Salaca. Tā ir viena no nozīmīgākajām lašu nārsta vietām visā Baltijas jūras sateces baseinā. Uz nārstu te atgriežas piecpadsmitā daļa no visiem dabiski dzimušajiem Baltijas lašiem, kā arī taimiņi, zandarti, vimbas un nēģi. Nozīmīgas ceļotājiņvju nārsta vietas atrodas arī Svētupē, Jaunupē, Vitrupē, Korģenē, Kurlīņupē, Norēnupītē un citās mazajās upītēs, kurām raksturīgi dzidri un strauji ūdeņi. Upju atsegumi, nogāžu meži un pļavas ir daudzu augu un dzīvnieku dzīves vieta.

11. Liela Ziemeļvidzemes piekrastes vērtība ir tās dažādība. Ar īpaši gleznainu ainavu izceļas daudzie zemes ragi, liči un atsegumi. Ķurmrgs, Kutkājrags un Veczemju klintis jau kopš ceļošanas aktivizēšanās 19. gs. beigās kalpo par savdabīgu šā krasta posma vizītkarti. Vēsturiskā teritorijas izmantošana – zveja, lauksaimniecība, jūrniecība un kuģu būve – ir noteikusi apdzīvoto vietu un viensētu izvietojumu. Vientulīgi un skraji apdzīvoti piekrastes posmi te mijas ar vēsturisko viensētu rindām un blīvi apbūvētām mazpilsētām, veidojot jauktu mežu, lauku, viensētu, ciemu un mazpilsētu ainavu. Dinamiskā un mainīgā piekraste pēc katras lielākas vētras maina savu veidolu, ļaujot to atklāt ik reizi no jauna.

12. Ziemeļvidzeme ir sena lībiešu zeme. Kaut lībiešu valodā Vidzemes lībieši vairs nerunā, tās ietekme vēl dzirdama vecāko iedzīvotāju valodā, īpaši piekrastes ziemeļdaļā. Arī daudzas apdzīvotās vietas vēl aizvien tiek sauktas lībiešu vārdos. Kuiviži, Ainaži, Randa, Ūķi – tie visi ir latviskoti senie lībiešu vietvārdi. Arī daudzas Vidzemes lībiešu dzimtas savu identitāti vēl tur godā. Piekrastes ainavā vēl iezīmējas senie lībiešu pilskalņi. Tālāk no jūras – senas svētvietas un apmetnes vietas.

13. Piekrastes iedzīvotāju dzīvē svarīga loma vienmēr ir bijusi jūrai. Tā ir iztikas un ienākumu avots, ceļš, kas savieno ar tuvākām un tālākām zemēm, kā arī vieta, kur atpūsties un atjaunoties. Arheoloģiskie izrakumi vēsta, ka piekrastes zvejnieki Baltijas jūras austrumu piekrastē zvejo jau vairāk nekā 5000 gadu. Ziņas par kuģošanas un tirdzniecības tradīcijām rodamas jau 13. gs. Īstu uzplaukumu Vidzemes piekraste piedzīvoja 19. gs. pēc dzimtbūšanas atcelšanas, kad viens no jaunlatviešu kustības izcilākajiem pārstāvjiem Krišjānis Valdemārs mudināja piekrastes iedzīvotājus sākt tāljiuru burinieku būvi un dibināt jūrskolas. Valdemāra aicinājums atrada dzirdīgas ausis, un Latvijas kuģniecībai sākās zelta laiki. Ainažos, Kuivižos, Salacgrīvā, Dzeņos, Ūķos, Lembužos, Duntē un citviet pie turīgu dzimtu mājām būvēja buriniekus un liellaivas. Kuģošanai nozīmīgās vietās cēla bākas. Ainažos, Salacgrīvā, Tūjā, Liepupē un citviet piekrastē tika ierīkotas jaunas un paplašinātas esošās ostas un kuģu steķi. Ainažos tika atvērta pirmā latviešu un igauņu jūrskola. Par tās veiksmīgo darbību liecina fakts, ka ik gadu skolu beidza 30 labi izglītoti tālbraucēji stūrmaņi un kapteiņi, kas darbu atrada arī pasaulē lielākajās kuģu kompānijās.

14. Ainaži un Salacgrīva no maziem zvejnieku ciematiņiem ir kļuvušas par rosīgām mazpilsētām ar Vidzemes piekrastei raksturīgo kuģošanas un zvejniecības tradīciju auru. Ainažu jūrskolas muzejs liecina par Ainažu jūrniecības un kuģubūves vēsturi, akmeņu mols un stacijas ēka simbolizē tās seno tirdzniecības un transporta mezgla nozīmību, savukārt greznās koka ēkas un baznīca veido šarmento mazpilsētas ainavu un liecina par Ainažnieku dzīvi 20. gs. sākumā.

15. Salets, Salismunde, Salacgrīva – senais lībiešu ciems, Rīgas arhibīskapa vienīgais piejūras atbalsta punkts, nozīmīga osta un burinieku būves vieta, nēģu zvejas un turīga zvejnieku kolhoza centrs ar zivju

Zakupītes lejtece.
(Foto: Lelde Enģele)

10

Kutkājrags.
(Foto: Baiba Strazdiņa)

11

Veides pils Ainažos.
(Foto: Baiba Strazdiņa)

14

Ainažu jūrskolas muzejs.
(Foto: Andris Klepers)

14

Jūras svētki Salacgrīvā.
(Foto: Ilga Tiesnese)

15

Zvejnieku mājas lejpus Kurmraģa.
(Foto: Baiba Strazdiņa)

pārstrādes rūpnīcu un pārtikušiem zvejniekiem. Arī šobrīd Salacgrīva ir nozīmīgs šīs piekrastes centrs. Jūrniecībai, zvejniecībai, zivju pārstrādei un ar jūru saistītām tradīcijām vēl aizvien ir nozīmīga vieta Salacgrīvas novada un tā iedzīvotāju dzīvēs. Salacgrīvā tiek attīstīta Salacgrīvas ostas infrastruktūra, zivju pārstrāde rūpnīcā „Brīvais vilnis” – ražoti zivju konservi, ir atjaunota Kuivižu osta, veikta pilsētas un pludmales labiekārtošana un rikoti vērienīgi, ar jūru un zveju saistīti pasākumi. Te tiek atbalstīti vietējie uzņēmēji, amatnieki un zvejnieki, lai rosība un zvejniecība šai pilsētā neapsīkst. Kā vēsta pilsētas lozungs, Salacgrīva ir pilsēta kustībā. Tas jūtams arī pilsētas veidoļā.

16. Vidzemes piekrastes ciemi atšķiras no citiem Latvijas zvejniekciemiem. Daudzas šejienes dzimtas, prasmīgi saimniekojot, zvejojot, kuģojot un tirgojoties, bija kļuvušas turīgas un vienas no pirmajām varēja atļauties izpirkt no muižkungiem zemi un mājas. Gandrīz katrā mājā bija kāds kapteinis vai stūrmanis. Daudzi bija beiguši Ainažu jūrskolu. Gar veco jūras ceļu vēl šodien slejas lepnas kapteiņu, kuģu īpašnieku un lielsaimnieku mājas. Daudzām no tām to ārējais veidols ir saglabāts līdz mūsu dienām. Liela daļa no tām šodien tiek izmantotas kā vasaras mājas, tomēr pie dažām vēl redzamas zvejas laivas, kas liecina, ka šeit vēl aizvien tiek piekoptas gadsimtiem senās zvejas tradīcijas.

17. Neparasta Vidzemes piekrastes vērtība saistās ar Duntess muižu. Sešus gadus tur dzīvojis slavenais barons Minhauzens, kurš Pernigeles baznīcā 1744. gadā salaulājās ar Duntess muižkunga Gustava fon Duntena meitu Jakobīni. Godinot slaveno novadnieku, 2005. gadā no jauna uzceltajā Duntess muižā tika ierīkots Minhauzena muzejs.

18. Netālu no Duntess muižas atrodas Liepupes baznīca, mācītājmuiža, kur par mājskolotāju ir strādājis Garlībs Merķelis, un pilskalns, kas, iespējams, ir bijis Vidzemes lībiešu zemes Metsepoles centrs.

19. Nenovērtējama Vidzemes piekrastes bagātība ir tās cilvēki, kuri ciena un glabā senču gudrības, amatu prasmes un piekrastes dabas un kultūras vērtības. Kultūras mantojuma saglabāšanā būtiska loma ir populāriem muzejiem, kas veic nozīmīgu darbu novada vēstures liecību apkopošanā un veicina kultūras dzīvi. Podniecības tradīcijas, koktēlnieku un kalēju prasmes turpinās amatnieku darbnīcās. Senās zvejniecības tradīcijas tiek godātas ne tikai Salacgrīvas muzejā. Tās godina arī piekrastes un upju zvejnieki, vēl aizvien izmantojot gadsimtiem senus zvejas paņēmienus, kā arī pašvaldības un kultūras namu darbinieki, rīkojot Jūras svētkus, Plostnieku svētkus un Nēģu dienas.

20. Piekrastes meži, jūrmalas pļavas, smilšainās kāpas un pludmale ir dabas bagātības, kas novērtētas un saudzētas arī piekrastes pašvaldībās. Cilvēki, kuri šeit dzīvo un saimnieko, apzinās, ka tikai saglabājot trauslo piekrastes vides kvalitāti, dabas daudzveidību un īpatnās ainavas, arī nākotnē tā saglabāsies kā pievilcīga, iedzīvotāju mīlēta saimniekošanas un apmeklētāju iecienīta atpūtas vieta. Salacgrīvas novads ir vieta, kas ir soli priekšā citām pašvaldībām. Jau šobrīd te izmanto saules, vēja, zemes un jūras ūdens siltuma enerģiju un enerģiju taupošas tehnoloģijas. Nākotnē dabas un vides aizsardzībai, sabiedrības izglītošanai, videi draudzīgu transporta līdzekļu, ekoloģisko tehnoloģiju un alternatīvo enerģiju izmantošanai, kā arī energoresursu taupībai plānots pievērst vēl lielāku vērību. Lai to veicinātu, Salacgrīvas pašvaldība ir parakstījusi deklarāciju, kurā novads ir pasludināts par „Zaļo novadu”, akcentējot, ka šī ir vieta, kur attīstība noris saskaņā ar ilgtspējīgas attīstības principiem. ●

Zvejas laivas Vidzemes jūrmalā.
(Foto: Baiba Strazdiņa)

Svētki Minhauzena muzejā.
(Foto: Minhauzena muzejs)

Liepupes evaņģēliski luteriskā baznīca.
(Foto: Baiba Strazdiņa)

Podniece Ingriņa Zagare.
(Foto: Juris Smalīnskis)

Svētupes nēģu tacis.
(Foto: Juris Smalīnskis)

KAS JĀNEM VĒRĀ, SAIMNIEKOJOT ZIEMEĻVIDZEMES PIEKRASTĒ

Piekrastes aizsardzībai Latvijā ir senas tradīcijas. Pasākumi Baltijas jūras un Rīgas līču kāpu nostiprināšanai realizēti jau 19. gs. sākumā. 1838. gadā ar Vidzemes guberņas pārvaldes rīkojumu visas piekrastes garumā tika noteikta 320 un vietām pat 510 m plata aizsargjosla, kurā sargāti esošie un stādīti jauni koki, veikta mehāniska kāpu nostiprināšana, ierobežota pļaušana, ganīšana un ugunsgrābu kurināšana. Tie bija centieni apturēt „ceļojošās” kāpas, kuras bija aktivizējušās pēc kuģu būvju un pilsētu celtniecību vajadzībām intensīvi izcirstiem piekrastes mežiem. Cīņa ar plūstošajām smiltīm ilga teju 150 gadus, tā kā atsevišķos apvidos stādījumi atkal un atkal iznīka un smilšu plūšana turpinājās. Bija vajadzīgs vairāku paaudžu darbs, lai likvidētu postu, kādu bija izraisījis vieglprātīgā piekrastes mežu izcirstāna. To laiku vēsturiskās liecības, atsevišķu vietu smilšainie lauki, vētru laikā izskalotie ceļi un mājām pietuvoties jūras krasts mudina domāt par piekrastes aizsardzības un saudzīgas apsaimniekošanas nepieciešamību arī mūsdienās.

Sobrīd trauslo piekrasti sargā Aizsargjoslu likums, kurš nosaka vismaz 150 m platu krasta kāpu aizsargjoslu pilsētu un ciemu teritorijās, vismaz 300 m platu kāpu aizsargjoslu lauku teritorijās, jūras aizsargjoslu, kas ietver pludmali un jūras seklūdens daļu līdz 10 m dziļumam, kā arī ierobežotas saimnieciskās darbības joslu pašvaldību plānojumā noteiktajā platumā. To uzdevums ir samazināt piesārņojuma ietekmi uz Baltijas

jūru, saglabāt meža aizsargfunkcijas, novērst erozijas procesu attīstību, aizsargāt piekrastes ainavas, nodrošināt piekrastes dabas, tūrisma un rekreāto resursu saglabāšanu un ilgtspējīgu izmantošanu.

Aizsargjoslu likums nosaka, ka, saskaņojot ar reģionālo vides pārvaldi, krasta kāpu aizsargjoslā ārpus pilsētu un ciemu robežām aizliegta jaunu ēku būvniecība. Tajā drīkst veikt tikai esošo ēku un būvju renovāciju, restaurāciju vai rekonstrukciju, kā arī būvēt palīgēkas pie jau esošajām ēkām. Rekonstrukcijas laikā aizliegts paplašināt ēku platību, ja vien tā nav dzīvojamā ēka, kuras platība ir mazāka par 150 m². Ciemu teritorijās jaunas ēkas var būvēt vietās, kur bijusi iepriekšējā apbūve. Pilsētu teritorijās – vietās, kur to pieļauj teritorijas plānojums. Bez tam, saskaņojot ar reģionālo vides pārvaldi, likums ļauj veikt mehānisko transportlīdzekļu stāvlaukumu un glābšanas staciju, tiem nepieciešamo pievedceļu un teritorijas labiekārtošanai nepieciešamo mazēku būvniecību, ja tas nav pretrunā ar pašvaldības plānojumu. Meža zemju transformācija krasta kāpu aizsargjoslā atļauta tikai ar ikreizēju Ministru Kabineta rīkojumu, galvenā cīrte – tikai īpašos, likumā atrunātos gadījumos. Turklāt visā piekrastes aizsargjoslā likums nosaka zemes īpašumu dalīšanas un ierobežotas saimnieciskās darbības josla – jaunu ēku būvniecības ierobežojumus.

Piekrastes zemju īpašniekiem, apsaimniekotājiem un apmeklētājiem pludmalei

un 20 m platai tauvas joslai ir jābūt brīvi pieejamai, taču jāievēro, ka krasta kāpu aizsargjoslā un pludmalē ir aizliegts bojāt vai iznīcināt dabisko kāpu zemsedzi, pārveidot kāpu reljefu, novietot dzīvojamās piekabe, pagaidu un saliekamās būves (izņemot pludmales labiekārtošanas elementus). Ar mehāniskiem transportlīdzekļiem drīkst pārvietoties tikai pa ceļiem (ja vien pārvietošanās nav saistīta ar šo teritoriju apsaimniekošanu). Ugunsgrābus drīkst kurināt tikai šim nolūkam ierīkotās vietās vai pagalmos. Telšu celšana ārpus īpaši norādītām vietām ir jāaskaņo ar zemes īpašnieku. Sporta, izklaides vai atpūtas pasākumu rīkošanas ieceres – ar pašvaldību un Dabas aizsardzības pārvaldi. Atbildību par pludmales pieejamības nodrošināšanu un gājēju ceļiņu ierīkošanas organizēšanu likums uzliek pašvaldībām. Tām ir jānosaka pašvaldības teritorijas plānojumā noteikt īpašuma tiesību aprobežojumus par labu sabiedrības iespējai piekļūt pludmalei arī bez nekustamā īpašuma īpašnieka piekrišanas. Savukārt zemes īpašniekiem ir tiesības uz zaudējumu atlīdzību, ja tādi radušies aprobežojuma noteikšanas dēļ.

Aizsargajamās jūras teritorijas statuss neietekmē līdzšinējās saimnieciskās darbības to teritorijās, t. sk. zvejniecību. Jūras akvatorija daļām piešķirtais aizsargajamās teritorijas statuss vairāk ir vērst uz nākotni. Uzsākot jaunus projektus un attīstības plānus, būs nepieciešams izvērtēt, vai tie neapdraud dabas vērtības, kuru aizsardzības nodrošināšanai šīs teritorijas ir izveidotas. Turklāt, lai neietekmētu esošo ostu teritoriju, piekrastes pašvaldību un tūrisma attīstības iespējas, ostu akvatorijās, to ārējos reidos, grunts novietnēs jūrā, kuģu ceļos un nepārtrauktā joslā gar piekrasti ir noteiktas neitrālās zonas, kuru izmantošana netiek īpaši reglamentēta.

Piekrastes posms no Varzām līdz Igaunijas robežai ir iekļauts Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā. Tas ir izveidots, lai veicinātu ainavu, ekosistēmu un ģenētiskās daudzveidības saglabāšanu, degradēto ekosistēmu atjaunošanu, ilgtspējīgu attīstību, vides izglītību, pētniecību un monitoringu, kas saistīts ar dabas aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības jautājumiem. Tam piešķirtais UNESCO programmas „Cilvēks un biosfēra” statuss norāda, ka šī ir izcila dabas un kultūras teritorija, kurā attīstība ir zinātniski pamatota un noris saskaņā ar iedzīvotāju, dabas aizsardzības, kultūras mantojuma saglabāšanas un nākotnes attīstības interesēm. Ilgtspējīgas attīstības principi tiek ievēroti visās jomās, līdz ar to arī tūrisma. Biosfēras rezervāta statuss sniedz priekšrocības turpmākajai attīstībai. Taču vienlaikus tā ir arī atbildība, misija un pienākums saglabāt vietas identitāti, vides kvalitāti, dabas un kultūras mantojumu ilgtermiņā.

Foto: Baiba Strazdiņa

Atbilstoši biosfēras rezervātu koncepcijai Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā ir noteiktas divas funkcionālās zonas – ainavu aizsardzības un neitrālā. Katrai no tām ir savi uzdevumi un izmantošanas noteikumi, kas jāņem vērā, plānojot teritoriju apsaimniekošanu un attīstību.

Visa Ziemeļvidzemes piekraste ārpus pilsētu robežām ir ietverta biosfēras rezervāta ainavu aizsardzības zonā. Tās galvenais uzdevums ir reģionam raksturīgo ainavu, tūrisma un atpūtas resursu saglabāšana. Tomēr ainavu aizsardzība tajās ir atstāta pašvaldību kompetencē un likums liek sargāt tikai tās ainaviski vērtīgās teritorijas, ainaviskos ceļus un skatu punktus, kuri norādīti pašvaldību teritoriju plāņos. Papildus ainavu aizsardzības zonā, tātad – visā Ziemeļvidzemes piekrastē ārpus pilsētu teritorijām, ir aizliegts nobraukt no ceļiem un pārvietoties ar mehāniskiem transportlīdzekļiem pa mežu un lauksaimniecības zemē (ja vien pārvietošanās nav saistīta ar šo vietu apsaimniekošanu), ierīkot atkritumu poligonus, dedzināt sauso zāli, virsājus, niedrājus un meža zemsedzi. Lai ierīkotu dabas tūrisma un izziņas infrastruktūru un uzstādītu vēja elektrostaciju, ir nepieciešams saskaņojums no Dabas aizsardzības pārvaldes. Ainažu un Salacgrīvas pilsētu teritorijās ir noteikta biosfēras rezervāta neitrālā zona. Lai neierobežotu to attīstības iespējas, biosfēras rezervāta statuss tajās neuzliek papildu ierobežojumus. Pilsētu teritorijās saimnieciskā darbība pakļaujas tādiem pat nosacījumiem kā ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām.

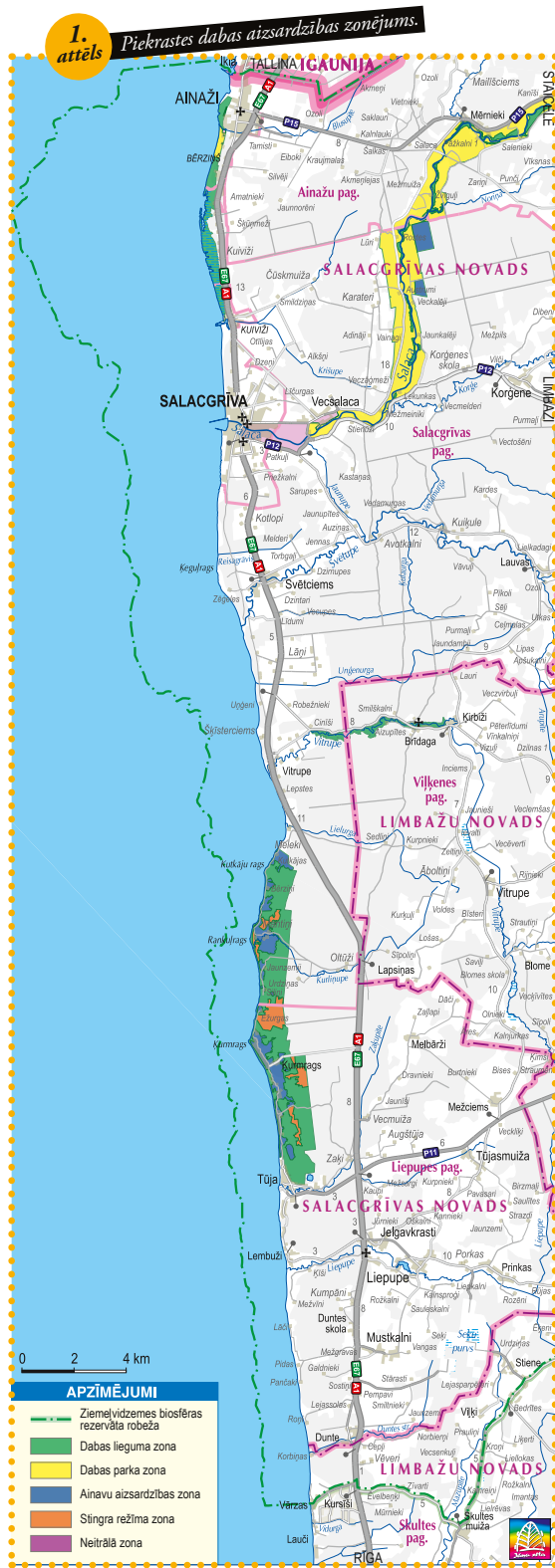
Vidzemes piekrastes posmiem ar lielāko dabas aizsardzības nozīmi (Vidzemes akmeņainajai jūrmalai, Randu plāvām un Salacas ielejai) papildus ir piešķirts Latvijas īpaši aizsargājamas teritorijas – dabas parka vai dabas lieguma statuss. Katrai no tām ir savs zonējums un savi izmantošanas noteikumi, tomēr vispārējie principi ir līdzīgi. Uz Vidzemes piekrastes dabas liegumiem un Salacas ielejas dabas parku attiecas tie ierobežojumi, kas attiecas uz Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta ainavu aizsardzības zonu. Papildus dabas liegumu un dabas parka teritorijās nav ļauts veikt darbības, kas izraisa augsnes eroziju, iegūt derīgos izrakteņus, ārpus pagalmiem un neitrālajām zonām – kurināt ugunsgrākus. Ārpus neitrālajām zonām tikai pēc saskaņojuma ar Dabas aizsardzības pārvaldi atļauts organizēt publiskus pasākumus, kuros piedalās vairāk nekā 50 cilvēku, un uzstādīt vēja generatorus.

Stingrākie aizsardzības un izmantošanas noteikumi piemēroti atsevišķiem

dabas lieguma „Vidzemes akmeņainā jūrmala” meža nogabaliem, kuri ietverti regulējamā režīma zonā. Tajos ļauts vienīgi pārvietoties pa ceļiem un takām, lasīt ogas un sēnes, uzturēt esošos ceļus, saskaņojot ar Dabas aizsardzības pārvaldi – ierīkot izziņas infrastruktūru un organizēt ar dabas tūrisma saistītas aktivitātes. Randu plāvā zālāji, kāpas, lagūnas, jūras seklūdens daļa un bioloģiski vērtīgie mitro mežu nogabali, Vidzemes akmeņainās jūrmalas meži, kā arī īpaši aizsargājami meža nogabali Salacas ielejā ir ietverti dabas lieguma zonā. Galvenie ierobežojumi tajā saistās ar galvenās un rekonstruktīvās cirtes aizliegumu un kopšanas cirtes, kā arī nokaltušu un kritušu koku izvākšanas ierobežojumiem. Zemes transformāciju, saskaņojot ar Dabas aizsardzības pārvaldi, tajā ļauts veikt vienīgi ceļu un inženierbūvju rekonstrukcijai un tūrisma infrastruktūras ierīkošanai. Rekreīcijai piemērotākajiem mežu nogabaliem Randu plāvu liegumā un lielākajā Salacas dabas parka daļā ir noteikta dabas parka zona. Galvenie ierobežojumi tajā saistās ar kailcirtes un rekonstruktīvās cirtes aizliegumu un kopšanas cirtes ierobežojumiem. Vidzemes akmeņainās jūrmalas nemeža zemes un nelieli meža nogabali starp tām ir iekļauti dabas lieguma ainavu aizsardzības zonā. Tajā aizliegts veikt meža zemes transformāciju un jebkādas darbības, kas būtiski pārveido teritorijai raksturīgo ainavu. Dabas liegumos un dabas parkos ietvertajās ciemu un pilsētu daļās, kā arī Randu plāvās ietvertajās viensētās ir noteikta neitrālā zona. Uz tām attiecas vienīgi vispārējie īpaši aizsargājamo dabas teritoriju izmantošanas ierobežojumi, kas minēti iepriekš.

Tā kā Ziemeļvidzemes piekrastes tūrisma attīstība lielā mērā balstās uz dabas resursu izmantošanu, izpostot šīs vērtības, tiktu radīti draudi arī tūrisma attīstībai nākotnē. Turklāt katrs saglabātais dabiskās piekrastes kvadrātmeters, katra ar blīvu apbūvi nepārveidotā ainava arī nākotnē būs vērtība, kas priecēs gan zemes īpašniekus un apsaimniekotājus, gan atpūtniekus un ceļotājus.

Lai nepārdomāta tūrisma attīstība nenoplicinātu piekrastes vērtības, arī tūrisma svarīgi ievērot ilgtspējīgas attīstības principus. Ilgtspējīgs tūrisms balstās uz trim savstarpēji līdzsvarotiem elementiem: ekonomiku, cilvēkiem un vidi. Tas neapdraud dabas un kultūras vērtības, sniedz finansiālu labumu teritorijas ekonomikai un uzlabo vietējo iedzīvotāju dzīves apstākļus. Tūrisma attīstības plāns var kalpot kā viens no instrumentiem ilgtspējīgas teritorijas attīstības nodrošināšanai. ●

Ziemeļvidzemes piekrastes dabas un kultūras pieminekļu izmantošanas kārtība detalizēti uzskaitīta šādos normatīvajos aktos:

- Aizsargjoslu likums;
- Likums „Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu”;
- MK not. Nr. 353 „Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”;
- MK not. Nr. 512 „Dabas lieguma „Vidzemes akmeņainā jūrmala” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”;
- MK not. Nr. 124 „Dabas lieguma „Randu plāvas” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”;
- MK not. Nr. 228 „Dabas parka „Salacas ieleja” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”;
- MK not. Nr. 17 „Noteikumi par aizsargājamām jūras teritorijām”.

Ieteikumi Ziemeļvidzemes piekrastes dabas un kultūras vērtību apsaimniekošanai noteikti:

- Dabas lieguma „Randu plāvas” dabas aizsardzības plānā;
- Dabas lieguma „Vidzemes akmeņainā jūrmala” dabas aizsardzības plānā;
- Dabas parka „Salacas ieleja” dabas aizsardzības plānā;
- Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta ainavekoloģiskajā plānā;
- Pludmales un primāro kāpu aizsardzības plānā.

Salacgrīvas osta.

(Foto no Salacgrīvas muzeja arhīva)

IESKATS ZIEMEĻVIDZEMES PIEKRĀSTES TŪRISMA VĒSTURĒ

Pirmās ar tūrismu saistītās norises mūsdienu izpratnē Vidzemes piekrastē datējamas ar 19. gs., kad Svētciema, Vecsalacas, Duntēs, Lāņu un Ainažu muižās viesojās aristokrātiski, pamatā baltvācu izcelsmes viesi, muižnieki cēla vasaras mājas un izveidoja peldvietas.

20. gs. 30. gados Latvijas apceļošanas veicināšana bija viens no valsts tūrisma politikas mērķiem. Tika apmācīti un sagatavoti tūristu pavadoni un aģenti, kā arī uzsākta kampaņa „Apceļo dzimto zemi”. Vietējais tūrisms piedzīvoja uzplaukumu. Par tūristu galamērķiem kļuva ainaviskākās Latvijas vietas, tajā skaitā Ziemeļvidzemes piekraste. Lielāka

Kāpās visas bedrītes bija pilnas cilvēkiem. Salacgrīvas jūrmalu iecienījuši īstas atpūtas un klusuma cienītāji.” 1938. gada 15. jūlija avīzē var lasīt: „... Sevišķi katru ceļotāju iepriecina Salacgrīvas jūrmala ar balto loču torni un skaistajām peldes vietām. Tāpat ļoti jauki ir pastaigas ceļi, kas vijas aiz kapsētas uz Ainažu pusi, kas ir kā krāšņa parka aleja. Arī Salacas krasti dod skaistu pastaigas vietu.” Par ceļotāju klātbūtni liecina arī 1939. gada 16. jūlija raksts, kurā pausta neapmierinātība, ka pilsētas dome nerūpējas par pienācīgu Salacas pilskalna apsaimniekošanu: „... Pilsētu un tās apkārtni apmeklēt tūristi, kas ar šādu senvietas nonicināšanu ļoti nemierā. Daudzi tūristi arī aizrādījuši, ka nevēloties tādu vietu apmeklēt, iekams tā nebūs savesta agrāko laiku stāvokli.”*

Ainažos 20. gs. 30. gados darbojās divas viesnīcas. Viena no tām bija Kica viesnīca un krogs. Krogu izmantoja gan garāmbraucšie ceļiniekus un tirgotājus, gan zemniekus, kuri sestdienās brauca uz tirgu, gan arī Ainažu ostas un gateru strādniekus un jūrskolniekus. Viesnīcniekam piederēja arī pāris vaļņi (zirga vilkti rati ar jumta pārsegu), kas pārvadāja pasažierus no ostas un pasažieru vilciena uz viesnīcu un citām vietām.

Ainažu stacijā darbojās bufete, kas vakaros bija pilna ar cilvēkiem. Salacgrīvā, Pērnavas ielas sākumā ceļiniekus izdeva istabas. Jelgavkrastos darbojās traktieris. Iepretim Lāņu muižai Rīgas–Pērnavas ceļa malā darbojies krogs un viesnīciņa „Vadloms”, kur krāvēji, zvejnieki un ceļiniekus varējuši pārļaut nakti, kārtoti darījumi un līgti strādnieki, krāvēji un zvejnieki vada zvejai. Tūristi apmesties varēja arī Ainažu kultūras

biedrībā, Salacgrīvas pamatskolā, Dzeņos un Veckalējos. Vasarniekiem tika izīrētas istabas Salacgrīvas un Ainažu pilsētu un piejūras ciemu mājās.

Straujo tūrisma attīstību pārtrauca Otrās pasaules karš. Taču jau 20. gs. 50. gadu beigās atpūta kļuva par masveida parādību. Visas Padomju Savienības teritorijā plānveidīgi tika izstrādāti ekskursiju maršruti, celtas tūristu bāzes un kempingi. Auto maģistrāles tuvuma dēļ Vidzemes piekrastes meži aktīvi tika izmantoti ogu un sēņu vākšanai. Daudzviet, arī Kursiņos, Jaunkursiņos un Tūjā, tika ierīkotas mazdārziņu kolonijas ar mazām vasaras būdīnām.

1981.–1982. gadā veiktajā Dabas aizsardzības laboratorijas pētījumā minēts, ka jūlija mēnesī, kad atpūtnieku plūsmas sasniedz kulmināciju, posmā no Igaunijas robežas līdz Saulkrastiem vienlaicīgi reģistrēto atpūtnieku skaits sasniedz 150 cilvēkus uz 1 ha. Šajā laikā Vidzemes piekrastes teritorijā darbojas 2 kempingi – Vitrupē un Saulkrastos, kā arī 4 autotūristu apmetnes un 10 apmetnes kājniekiem un velosipēdistiem.

Pēc neatkarības atjaunošanas tūrisma attīstība krasi samazinājās. Daudzi objekti pārtrauca darbību, tika izsaimniekoti vai nojaukti. Tomēr daži veiksmīgi turpināja funkcionēt, reorganizējot piedāvājuma formu un pārbūvējot ēkas atbilstoši mūsdienu prasībām. Straujākā tūrisma uzņēmējdarbības attīstība notika laikā starp 2001. un 2005. gadu, kad, pateicoties finansiālā atbalsta pieejamībai, tika celtas jaunas viesu mājas un pilnveidots esošo tūrisma mītņu labiekārtojums. Šobrīd tūrisms ir kļuvis par atzītu uzņēmējdarbības sfēru, daudziem arī papildu iespēju nopelnīt.

1993. gada jūnijā Salacgrīvā darbu uzsāk Salacgrīvas novada tūrisma informācijas centrs – pirmais informācijas centrs Latvijā. Kopš 2005. gada informācijas centrs darbojas arī Ainažos. ●

Tirgus Salacgrīvā.

(Foto no Salacgrīvas muzeja arhīva)

vēriba tika pievērsta arī piejūras mazpilsētu „jaukumu un dabas dotumu reklamēšanai”. Kā vēsta 1936. gada 15. maija „Limbažu Vēstnesis”: „... Salacgrīvas jūrmala ir ideāla atpūtas vieta katram klusuma un miera cienītājam.” Tas, ka ļaužu te nebija daudz, kļuva par tās priekšrocību. 1936. gadā 31. jūlija Limbažu avīzē vēsta: „... Siltās dienās pludmalē bija samērā liels ļaužu pieplūdums, kas gribēja smelties spēkus ziemei.

*Salacgrīva: Kūrorta vēsturiskā izcelsme. Latvijas kūrortpilsētu asociācija. www.latvijaskurorti.lv/lat/salacgriva

NOZĪMĪGĀKĀS TŪRISTU PIESAISTES ZĪEMELVIDZEMES PIEKRĀSTĒ

1

Ainažu pludmale.
(Foto: Baiba Strazdiņa)

3

Lepstes pludmale.
(Foto: Baiba Strazdiņa)

5

Vidzemes akmeņainā jūrmala pie Veczemjiem.
(Foto: Aiga Petkēvica)

6

Atpūtas vietas kempingā „Klintis”.
(Foto: Juris Smaļinskis)

1. Ziemeļvidzemes rezervāta piekraste teju 500 km garajā Latvijas piekrastes posmā izceļas ar neparastu un daudzveidīgu ainavu, bagātu dabas un kultūras mantojumu un atraktīviem pasākumiem, kas piesaista atpūtniekus un tūristus no tuvākām un tālākām vietām. Tā ir nozīmīga teritorija ne tikai dabas daudzveidības un kultūras mantojuma saglabāšanai, bet arī sabiedrības izglītošanai, tūrismam un rekreācijai.

2. Viena no lielākajām Ziemeļvidzemes piekrastes bagātībām ir tās pludmales. Apmeklētāju iecienītākās, ar pilnīgāko un gaumīgāko labiekārtojumu ir pilsētu pludmales Salacgrīvā un Ainažos, kā arī Kuivižu pludmale. Tajās ierīkotas ērtas stāvvietas, laipas līdz pašam liedagam, atpūtas vietas, sporta un spēļu laukumi. Kuivižu pludmales apmeklētājiem iespējams izmantot atpūtas kompleksa „Kapteiņu osta” pakalpojumus un telšu pilsētiņu. Salacgrīvas un Ainažu pilsētas pludmales stāvlaukumos uzstādītas atkritumu urnas un tualetes. Salacgrīvas pludmalē – glābšanas stacija, pārgērbsšanās kabīnes, tualetes un dušas, kas pieejamas cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Jau tuvākā nākotnē Salacgrīvas un Kuivižu pludmali plānots apsaimniekot atbilstoši „Zilā karoga” statusa prasībām.

3. Plašākās smilšainās pludmales Ziemeļvidzemes piekrastē atrodas augšpus Vitrupes, Lielurgas un Svētupes grīvas, leļpus Ainažu mola, augšpus Salacgrīvas ostas un pie Laučiem. Pateicoties smilšainajam liedagam, ērtai piekļūšanai un automašīnu novietošanas iespējām, arī tās ir ļaužu iecienītas. Salacgrīvas Zvejnieku parka pludmalē ir ierīkotas laipas un atpūtas vietas. Parkā ir pieejamas labiercības, atkritumu urnas, sporta laukumi un telšu vietas. Atvēlēta vieta automašīnu novietošanai. Vitrupes, grīvā, Muižuļos un Lepstēs ierīkoti stāvlaukumi, atpūtas vietas, uzstādīti informācijas stendi un atkritumu urnas, taču trūkst kāpnes un laipas līdz liedagam. Muižuļu un Lepstes stāvvietās uzstādītas sausās tualetes, taču to skaits nav pietiekošs. Stāvvietā pie Vitrupes grīvas labiercības nav pieejamas. Svētupes grīvas un Lauču pludmales atrodas mazliet nostāk no *Via Baltica*, līdz ar to tās iecienījuši tie, kas meklē netraucētāku atpūtu. Atpūtniekiem tajās pieejamas kempingu „Vējavas”, „Lauču akmens” un atpūtas kompleksa „Rakari” stāvvietas, naktsmītnes, teltis vietas, atpūtas vietas, labiercības.

4. Apmeklētāju iecienītas ir arī smilšainās Tūjas pludmales. Tā kā iespēja nejausiem atpūtniekiem piekļūt Tūjas ciemata pludmalēm ir visai ierobežota (starp ciematu un pludmali atrodas māju rindas, esošās pieejas jūrai nav iezīmētas ar norādes zīmēm un to tuvumā trūkst automašīnu novietošanas vietu), lielākā šīs puses atpūtnieku daļa atpūšas Tūjas piekrastes kempingos – „Jūras Dzenis”, „Kriminalnieki”, „Grantiņi” un „Vasas”, kur ierīkotas stāvvietas, atpūtas vietas, tualetes un atkritumu urnas. Papildus „Jūras Dzeņa” un „Kriminalnieku” kempingos vasarās darbojas kafējnīcas. „Kriminalniekos” uzstādītas dušas un glābšanas stacijas. Jau tuvākajā laikā arī Kriminalnieku pludmali plānots apsaimniekot atbilstoši „Zilā karoga” statusam. Pārējās Ziemeļvidzemes pludmales ir nelielas, akmeņainas, grūtāk pieejamas vai mazāk labiekārtotas un piemērotas nelielam atpūtnieku skaitam. Kaut pētījumi par atpūtnieku skaitu, kas izmanto Vidzemes piekrastes pludmales, līdz šim nav veikti, skaidrs, ka atpūta pludmalē ir viens no pieprasītākajiem Ziemeļvidzemes piekrastes tūrisma piedāvājumiem.

5. Īpaši ainavisks un daudzveidīgs ir piekrastes posms starp Tūju un Dzeņiem – „Vidzemes akmeņainā jūrmala”. Tē netrūkst neparastu laukakmeņu sakopojumu, akmeņainu lauku, liču un zemes ragu, stāvkraustu, smilšakmens klinšu un grotu. Kaut starp laukakmeņu pludmalēm var atrast nelielas smilšainas pludmalītes, šīs piekrastes posms ir mazāk piemērots rekreatīviem mērķiem (sauļošanās un peldēšanās). Toties mainīgā ainava ir kā radīta garām pastaigām vai braucienam ar velosipēdu vai laivu.

6. Viens no apmeklētāju iecienītākajiem Vidzemes akmeņainās jūrmalas un visas Ziemeļvidzemes piekrastes apskates objektiem ir Veczemju klintis. To veidolu izmaina katra stiprāka vētra, līdz ar to ceļotāji šeit ik reizi var atklāt ko jaunu. Veczemju klintis ir vieta ar senām tūrisma tradīcijām. Apmeklētāju ērtībām te ierīkotas kāpnes, laipas, atpūtas ▶

2

Atpūtas vieta Zvejnieku parka pludmalē.
(Foto: Aiga Petkēvica)

4

Tūjas pludmale.
(Foto: Lelde Enģele)

6

Grotas Veczemju klintīs ir populārs apskates objekts.
(Foto: Elina Kaleja)

7

Smilšakmens atsegums Tūjā.
(Foto: Lelde Enģele)

8
Ķurmraga bāka.
(Foto: Juris Smaļinskis)

11
Lielais Lauču akmens.
(Foto: Juris Smaļinskis)

13
Randu pļavu putnu vērošanas tornis.
(Foto: Aiga Petkēvica)

16
Ēka Boemaņa laukumā Salacgrīvā.
(Foto: Baiba Strazdiņa)

vietas, telts vietas un atvērta vieta automašīnu novietošanai. Atsevišķās vietās sargājot stāvkrastru no neapdomīgiem apmeklētājiem – uzstādītas barjeras. Vasarās darbojas veikaliņš. Klinšu tuvumā ierīkots kempings „Klintis” ir viens no labāk apsaimniekotajiem un gaumīgāk iekārtotajiem visā Vidzemes piekrastē. Tā atpūtas un ugunsкура vietas ir veidotas ar izdomu, un informācijas stendi ļauj iepazīt ne tikai smilšakmens klinšu, bet arī mežainu jūrmalas kāpu un rīfu dabas bagātības. Veczemju klinšu apskate iekļauta daudzos Vidzemes un tās piekrastes apceļošanas maršrutos. Tiek vērtēts, ka gadā tās apmeklē pat 60 000 apmeklētāju.

7. Mazāk populārs, taču gana iespaidīgs smilšakmens atsegums izveidojies Tūjā. Arī tas ir labiekārtots, viegli pieejams un apskatei piemērots.

8. Par savdabīgu šā piekrastes posma simbolu kalpo Ķurmraga bāka, kas atrodas izteiktākā Vidzemes piekrastes zemes raga galā. Pati bāka ir interesants vēstures objekts, kas liecina par jūras ārdošo dabu un krasta mainību. Tā kā šobrīd Ķurmraga bāka ir sasniedzama tikai no pludmales (3 km no tuvākās stāvvietas), līdzīgi kā Ežurgu un Zivtiņu atsegumi uz ziemeļiem no tās, tā nav piemērota plašai reklamēšanai, ja vien visos informācijas materiālos netiek pievienota norāde, ka objekts apskatāms vienīgi tiem, kas dodas garā pastaigā vai laivu braucienā gar jūras krastu.

9. Atraktīva tūristu piesaiste ir vecais Rīgas ceļš, kas vijas gar pašu jūras krastu. Tomēr to nav saudzējusi neviena no stiprākajām vētrām, tādēļ ceļa uzturēšana prasa īpašas rūpes. Līdz ar to tas ir īpaši saudzējams un vairāk piemērots kājāmgājējiem, velobraucējiem un distanču slēpotājiem ziemā, nevis autobraucējiem. Atsevišķi ceļa posmi ir vētru noskaloti un neizbraucami pat riteņbraucējiem. Vietām noteikti autotransporta lietošanas ierobežojumi.

10. Raksturīga piekrastes iezīme ir mainība. Vēja, viļņu un piekrastes straumju darbības ietekmē te noris gan kāpu veidošanās, gan krasta noskalšanās procesi. Jūras krasta procesu pētījumi liecina, ka pēdējo 60–70 gadu laikā Tūjas–Ķurmraga un Vitrupes piekrastē pamatkrasts ir noskalots par 40–70 m. Savukārt Kuivīžu–Ainažu jūrmala krasta joslas platumis ir pieaudzis par 100–200 m. Nereti tā ir traģēdija vietējiem iedzīvotājiem, bet vienlaikus – papildu piesaiste ceļotājiem. Pēc katras lielākas vētras Vidzemes piekraste no jauna tiek izvēlēta par daudzu ceļotāju galamērķi.

11. Akmeņu kopas pludmalē un jūrā ir nozīmīgs piekrastes ainavas elements, kāds nekur citur Latvijā, izņemot Mērsraga–Kaltenes piekrasti, nav sastopams. Dažviet Vidzemes piekrastē redzami arī atsevišķi dižakmeņi. Lielākais no tiem ir Lielais Krauju jūrakmens, kurš ir pieejams tikai ar laivu, bet labi saskatāms arī no krasta. Tomēr, tā kā dabā tā atrašanās vieta nav iezīmēta, tas atrodams tikai zinātājiem. Populārākais Vidzemes piekrastes laukakmens ir Lielais Lauču akmens. Tā kā tas ir viegli pieejams, iezīmēts ar pārdomātām norādēm un netālajā kempingā „Lauču akmens” ir iespējams novietot automašīnas, tā apskate iekļauta daudzos Vidzemes piekrastes apceļošanas maršrutos.

12. Neparasta ir Svētciema un Randu pļavu piekraste. Līdz jūras malai te plešas pārmitras pļavas un niedrāji, un tikai vietām starp jūru un pļāvām izveidojusies šaura kāpu un pludmales josla. Tā kā nelielās pludmalītes nav viegli atrodamas un plašie zālāji ir daudzu retu augu un dzīvnieku dzīves vieta, šis posms vairāk ir piemērots ar pārdomātām norādēm un netālajā kempingā „Lauču akmens” ir iespējams novietot automašīnas, tā apskate iekļauta daudzos Vidzemes piekrastes apceļošanas maršrutos.

13. Neparasta ir Svētciema un Randu pļavu piekraste. Līdz jūras malai te plešas pārmitras pļavas un niedrāji, un tikai vietām starp jūru un pļāvām izveidojusies šaura kāpu un pludmales josla. Tā kā nelielās pludmalītes nav viegli atrodamas un plašie zālāji ir daudzu retu augu un dzīvnieku dzīves vieta, šis posms vairāk ir piemērots ar pārdomātām norādēm un netālajā kempingā „Lauču akmens” ir iespējams novietot automašīnas, tā apskate iekļauta daudzos Vidzemes piekrastes apceļošanas maršrutos.

14. Ik gadu aprīlī un oktobrī Randu pļāvās tiek atzīmētas putnu dienas. To ietvaros ikvienam diplomēta putnu pētnieka klātienē ir iespējams izziņāt piekrastes putnu sugu

9
Velobraucienā pa veco Rīgas ceļu.
(Foto: Elīna Kalēja)

12
Putnu vērotājs uz Randu pļavu takas.
(Foto: Andris Klepers)

14
Putnu vērošanas ekskursija Randu pļāvās.
(Foto: Valda Baroniņa)

17
Pilsētas svētki Salacgrīvā.
(Foto: Ilga Tiesnese)

18
Nēgu murds.
(Foto: Edgars Vijups)

20
Jūras svētki Salacgrīvā.
(Foto: Ilga Tiesnese)

23
„Positivus“ festivāls Salacgrīvā.
(Foto: Ilga Tiesnese)

25
Salacgrīvas bāka.
(Foto: Edgars Vijups)

daudzveidību. Randu plāvu taka, putnu tornis līdz ar tajā organizētajiem pasākumiem ir viens no nozīmīgākajiem dabas izziņas tūrisma objektiem Vidzemē.

15. Nozīmīga vieta Ziemeļvidzemes piekrastes tūrisma piedāvājumā ir tās pilsētām un ciemiem. Piekrastes pilsētas atpūtniekiem piedāvā ne tikai labiekārtotākās šā krasta pludmales, bet arī kultūras un izklaides pasākumus un kvalitatīvus tūrisma piedāvājumus. Omulīgas kafējnīcas, krodziņi un pilsētas uzņēmēju piedāvātie pakalpojumi (veikali, bankomāti, benzīntanki u. c.) piesaista arī ceļotājus, kuri izvēlas sportiskas aktivitātes, kultūras un mākslas pasākumus, dabas objektu apskati, atpūšas pludmalēs ārpus pilsētu teritorijām vai dodas uz tālākiem galamērķiem Latvijas, Igaunijas vai Lietuvas virzienā.

16. Salacgrīvā senā piejūras mazpilsētas romantika vēl jūtama Rīgas ielā, Jūras ielā, Pērnavas ielā un ap Bocmaņa laukumu, kur saglabāts lielāks 19. gs. beigās un 20. gs. sākumā celto ēku skaits. Tomēr pilsētas ainavā tās šobrīd nav izēmētas un to vēsture izziņāma, vien dodoties Salacgrīvas tūrisma informācijas centra organizētā ekskursijā.

17. Par Salacgrīvas viduslaiku vēsturi liecina Salacgrīvas pilskalns, kur reiz slējusies Rīgas bīskapa pils. Šobrīd tā virsotnē ierīkota estrāde, un tas kalpo par pilsētas svētku norises vietu. Apmeklētāju ērtībai pilskalna nogāzē ierīkotas kāpnes. Pilskalna vēsturiskā nozīme izklāstīta informācijas stendā.

18. Salacgrīvas vēsturi vislabāk izziņāt Salacgrīvas muzejā. Tajā apkopots plašs informācijas klāsts par novada vēsturi, zvejniekiem un zvejas tradīcijām Vidzemes piekrastē. Īpaša uzmanība veltīta ziņām un materiāliem par zušu, lašu un nēgu zveju, plostnieku darbu Salacas upē, taču netiek aizmirsti arī sadzīvē un māsaimniecībā lietoti priekšmeti un darba rīki, kuri tiek likti lietā ikgadējo „Muzeju nakts” pasākumu laikā. Interesenti muzejā var izmēģināt aušanu stellēs, vilnas kāršanu un dzijas šķetināšanu, kā arī nofotografēties retro salonā, par piemiņu no muzeja apmeklējuma iegūstot savu portretu retro fotogrāfijā. Regulāri tiek rīkotas arī dažādu mākslinieku darbu izstādes.

19. Par Salacgrīvu un salacgrīviekiem stāsta arī tās dievnamī, kas ieņem nozīmīgu vietu pilsētas ainavā. Luterāņu un pareizticīgo baznīcas celtas 18. gs. 50. un 70. gados. 20. gs. 90. gados celtā katoļu baznīca ir mūsdienu arhitektūras piemērs. Vienlaikus tā kalpo par klasiskās mūzikas koncertzāli. Kaut dievnamī tiek reklamēti dažādos tūrisma informācijas materiālos, tie tomēr netiek pozicionēti kā tūrisma objekti un ikdienā saistīti ar regulāriem dievkalpojumiem vai apskatāmi no ārpusē. Dievnamu interjeru apskate atsevišķos gadījumos ir iespējama, taču tas prasa lielāku organizēšanu, kas nav ērti lielākajai daļai apmeklētāju.

20. To, ka Salacgrīva ir zvejnieku pilsēta, vislabāk var izjust Jūras svētkos, kas tiek svinēti jau kopš 1967. gada. Atraktīvās sacensības, koncerti, tirdziņi, zaļumballe un svētku uguņošana ik gadu pulcina vairāk nekā 8 000 apmeklētāju. Pateicoties veiksmīgai pasākuma organizācijai, nemainīgām tradīcijām un stabilam apmeklētāju pulkam, šie svētki ir nozīmīga vērtība ne tikai vietējā, bet arī Latvijas mērogā.

21. Oktobrī, kad atpūtnieku ir kļuvis mazāk, salacgrīvieki un pilsētas viesi pulcējas Nēgu dienā. Tās ietvaros tiek rīkots nēgu gadatirgus, nēgu ēdienu degustācija un nēgu taču apskate. Nēgi un nēgu tači ir viens no Salacgrīvas apkaimes spilgtākajiem zīmoliem. Ik gadu uz Salacas un Svētupes ierīkoti tači ir vienīgais šāda veida dzīvās zvejniecības „pieminekļis” Latvijā. Nēgu zvejas sezonas laikā pirmā Salacas un Svētupes taču saimnieki zvejas procesu labprāt izrāda arī ikdienā, ļaujot piedalīties zvejas procesā, vērot noķerto nēgu pagatavošanu un degustēt vēl siltos, tikko ceptos nēgus. Īpašs ir Svētupes nēgu tača saimnieka un kempinga „Vejavas” kopīgais piedāvājums – līdzdalība nakts zvejā, tikko noķerto nēgu cepšana un degustēšana. Salacas pirmā tača saimnieks Aleksandrs Rozenšteins nelielām ceļotāju grupām ļauj vērot nēgu cepšanu speciālajā nēgu cepšanas krāsnī un piedāvā noskatīties filmu par nēgu ķeršanu. Gan viens, gan otrs piedāvājums ir ar jau esošu un nākotnē lielu tūrisma potenciālu.

22. Salaca ir plostnieku upe. Vēl 20. gs. 60. gados eksporta balķi no Salacas upes baseina mežiem uz Salacgrīvas ostu tika pludināti. Salacgrīvā vēl dzīvo vīri, kas pieprot plostnieka amatu. Gādājot, lai šīs prasmes neiznīkst, ik gadu maija mēnesī tiek svinēti Plostnieku svētki. To ietvaros Steliņos meistar vadībā tiek siets plosts un pieredzējuša plostnieka vadībā pludināts uz Salacgrīvu, kur sagaidīts ar koncertiem un sumiņajumiem. Ņemot vērā pasākuma atraktivitāti, arī šiem ▶

19
Koncerts Sv. Marijas Goreti katoļu baznīcā.
(Foto: Ilga Tiesnese)

21
Salacas pirmajā tači ķerto nēgu cepšana.
(Foto: Baiba Strazdiņa)

24
Airēšanas sacensības Salacgrīvas pilsētas svētkos.
(Foto: Ilga Tiesnese)

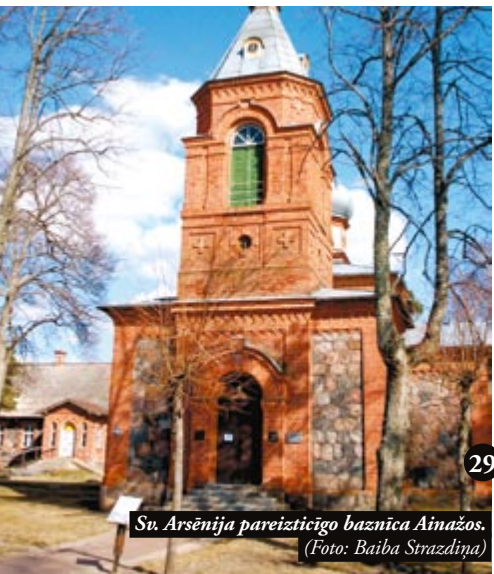
26
Zvejas laivas Kuivīžu ostā.
(Foto: Baiba Strazdiņa)

Pludmales infrastruktūra Zvejnieku parkā.
(Foto: Baiba Strazdiņa)

27

Sv. Arsēnija pareizticīgo baznīca Ainažos.
(Foto: Baiba Strazdiņa)

29

Ainažu ugunsdzēsības muzejs.
(Foto: Baiba Strazdiņa)

31

Igaunijas Valsts robežzīme Ainažos.
(Foto: Baiba Strazdiņa)

33

svētkiem ir potenciāls kļūt par nozīmīgu Vidzemes piekrastes tūrisma piesaisti.

23. Klusā un mierīgā ostas pilsēta neticami rosīga kļūst jūlija vidū, kad Salacgrīvas Zvejnieku parkā notiek lielākais mūzikas festivāls Baltijā „Positivus”. Pēdējos gadus tas pulcē vairāk nekā 30 000 mūzikas cienītāju no Latvijas, Igaunijas, Lietuvas un tālākām ārvalstīm. Pozitīvās festivālu viesu atsauksmes ir lieliska reklāma ne tikai festivālam, bet arī Salacgrīvai un tās uzņēmējiem, kuri iesaistās pasākuma organizēšanā vai nodrošina festivāla viesus ar tiem nepieciešamajiem pakalpojumiem – ēdināšanu, pārtikas produktu tirdzniecību, nakšņošanu u. c.

24. Pilsētnieku un pilsētas viesu iecienītas ir tradicionālās Jāņu, Lieldienu, Vasarsvētku un bērnu svētku svinības Salacgrīvā. Ar pilsētas uzņēmumu un pašdarbības kolektīvu gājienu, priekšnesumiem, sporta spēlēm, koncertiem un zaļumballi augustā tiek svinēti pilsētas svētki. Kā jau pilsētā, kurā darbojas mūzikas un mākslas skolas, Salacgrīvā tiek rīkoti talantu konkursi, pašdarbības kolektīvu saieti, klasiskās un folkloras mūzikas un dzejas festivāli. Kaut minētie pasākumi vairāk orientēti uz vietējiem iedzīvotājiem, tie daudzveido arī pilsētas viesu brīvā laika pavadīšanas iespējas un kalpo par atraktīvu tūrisma piedāvājuma papildinājumu.

25. Aizvien mērķtiecīgāk Salacgrīvā tiek akcentēta ar ostu, zveju un kuģniecību saistīta simbolika. No slēgtās ostas teritorijas uz promenādi pie jahtu ostas pārvietota Salacgrīvas bāka. Ir iecere tuvāk jūrai pārvietot 20. gs. 80. gados veidoto pieminekli jūrā un 2. pasaules karā bojā gājušajiem. Zivju pārstrādes kompleksa „Brīvais vilnis” foajē tā darba laikā aplūkojams savdabīgais piemineklis Latvijas bākam – Imanta Klidzeja veidots sienas panno „Latvijas bākas”. No Salacas tilta un skatu laukuma pie Salacgrīvas bākas labi pārskatāma Salacgrīvas osta. Tiek attīstīta jahtu osta. Zinātajiem ir iespējams noīrēt ātrgaitas motorlaivu ar laivas stūrmani izbraucieniem jūrā, kā arī kanoe laivas un smailes īsiem izbraucieniem Salacas upes grīvā. Iepriekš vienojoties, nelielām grupām iespējams ielūkoties zivju pārstrādes kompleksa „Brīvais vilnis” ražošanas cehā – savām acīm redzēt zivju konservu gatavošanas procesu, degustēt gan to tradicionālo produkciju, gan jaunumus un delikateses, kā arī uzklaut stāstījumu par vairāk nekā 60 gadus garo zivju rūpniecības vēsturi.

26. Pēdējo gadu laikā Kuivižu osta ir izveidota par nozīmīgāko jahtu ostu visā Vidzemes piekrastē. Ostā izbūvēta laivu un jahtu piestātne, slīps un viens no elegantākajiem Latvijas jahtklubiem, kur pieejamas visas kuģotājiem nepieciešamās ērtības. Ik gadu Kuivižu ostā tiek rīkotas jūras burātāju sacensības, t. sk. Latvijas un Baltijas burāšanas čempionātu posmi, kas piesaista ne tikai burātājus, bet arī skatītājus. Kuiviži ir arī šā krasta piekrastes zvejniecības centrs. Tajā turpina darboties zvejas osta un tiek attīstīta ar zveju saistīta infrastruktūra. Kuivižu jahtklubs ir viena no retajām vietām Vidzemes piekrastē, kur tiek piedāvāta iespēja doties zvejniekiem līdzī zvejā. Visā garajā piekrastē to vēl piedāvā tikai kempinga „Vējavas” un viesu nama „Svētupes” saimnieki.

27. Sportisku aktivitāšu cienītāji, vienojoties ar kompleksa apsaimniekotājiem, var izmantot „Zvejnieku parka” sporta un atpūtas kompleksa stadionu, tenisa kortus, skeitparku, volejbola un basketbola laukumus. Nozīmīga novada un reģiona sporta sacensību rīkošanas vieta, kas piesaista ne tikai sportistus, bet arī skatītājus. Tā kā tieši šeit tiek rīkoti Jūras svētki, „Positivus” festivāls un citi lieli brīvdabas pasākumi, tā ir viena no nozīmīgākajām Vidzemes piekrastes tūristu piesaistes vietām.

28. Ainaži – kādreiz varenā ostas pilsēta šobrīd ir klusa, mierīga un sakopta mazpilsēta – kā radīta rāmai atpūtai pie jūras. Viesnīca, veikaliņi, mājīgas kafējnīcas, omulīgi krodziņi, labiekārtoti, ainažnieku iecienīti parki, apsaimniekotās pludmales, informācijas stendi un norādes zīmes tikai vairo šo noskaņu.

29. Ainažnieki pamatoti lepojas ar labi saglabātu vecpilsētu. Daudzas no 19. gs. beigās un 20. gs. sākumā celtajām ēkām savu ārējo veidolu ir saglabājušas līdz mūsu dienām un liecina par Ainažu bagāto vēsturi. Ainažos nav tādu māju, kur kāds nebūtu saistīts ar jūras braukšanu. Par seno kapteiņu un kuģu īpašnieku dzimtu turību liecina Kīca viesnīcas krogs, Miķelsonu un Veides dzimtas nami, jo īpaši ar krāšņiem kokgruzumiem rotātā ēka, kuru dēvē par Veides pili. Par bijušā šausnīgu dzelzceļa Ainaži–Valmiera līniju liecina Ainažu stacijas māja. Par Ainažu ostas darbību – mols, kurš ir kļuvis par vienu no Ainažu simboliem, krasta bāka, kura

Ainažu vecpilsēta.
(Foto: Baiba Strazdiņa)

28

Burinieka makets Ainažu Jūrskolas muzejā.
(Foto: Baiba Strazdiņa)

30

Piemīņas zīme Krišjānim Valdemāram „Baltā saule”.
(Foto: Baiba Strazdiņa)

32

Gide un vaska figūra un Minbauzēna muzejā.
(Foto: Baiba Strazdiņa)

35

36
Minhauzena meža taka.
(Foto: Arvīds Šīms)

39
„Salacas mauciena” finišs Salacgrīvā.
(Foto: Baiba Strazdiņa)

41
Vitrupes grīva.
(Foto: Baiba Strazdiņa)

43
Podnieces Ingrīdas Žagatas darbi.
(Foto: Baiba Strazdiņa)

vēl aizvien rāda ceļu jūras braucējiem, kā arī vētras noskalotās Ainažu ostas viļņlauža bākas virsdaļa, kura izstādīta netālu no Jūrskolas muzeja. Pašā pilsētas centrā slejas 19. gs. beigās celtā Sv. Arsenija pareizticīgo baznīca, kurā dievkalpojums notur arī Ainažu luterāņu draudze. Turpat netālu – 20. gs. sākumā celtais kultūras nams. Šobrīd lielākā daļa vēsturisko ēku ir apskatāmas no ārpusē. Izņēmums ir baznīca, kuras interjeru var aplūkot gan dievkalpojumu un garīgās mūzikas koncertu laikā, gan iepriekš vienojoties ar baznīcas uzraugu, kultūras nams, kurš visus šos gadus ir pulcējis radošos Ainažu ļaudis, kā arī Veides pils kalpu māja, kurā ierīkots Ainažu Jūrskolas muzejs. Pārējās vēsturiskās ēkas pilsētas ainavā nav izņemtas un to nozīme izziņāma, vien izstaigājot pilsētu tūrisma informācijas centra vai muzeja darbinieku padavībā.

30. Ainažu jūrskolas muzejs ir īsts latviešu jūrniecības slavas liecinieks. Muzeja darbinieces ir apkopojušas plašu materiālu klāstu par pirmās latviešu jūrskolas vēsturi, tās dibinātājiem, skolotājiem un absolventiem. Muzejā aplūkojami navigācijas instrumenti, burukuģu būves rīki, piekrastē būvēto kuģu maketi un jūrnieku sadzīves priekšmeti. Klases telpā pie tāfeles muzeja viesus sagaida pirmā jūrskolas priekšnieka – kapteiņa Kristiāna Dāla – vaska figūra. Muzeja dārzā simtgadīgo ozolu ēnā izvietota plaša enkuru kolekcija, Krišjāņa Valdemāra krūšutēls un skulptūru grupa jūrskolas atvēršanas atbalstītājiem – Jurim un Andrejam Veidēm un Jānim Miķelsonam. Daudzveidojot muzeja ekspozīciju, vienā no muzeja telpām ierīkota izstāžu zāle dažādu mākslinieku darbu izstādēm. Viens no populārākajiem un biežāk apmeklētākajiem Vidzemes muzejiem. Nozīmīga tikšanās vieta Latvijas jūras braucējiem.

31. Ainažu ugunsdzēsības muzejā aplūkojama plaša fotogrāfiju, medaļu, nozīmīšu u. c. ar Ainažu ugunsdzēsēju darbu saistītu atribūtu kolekcija, kā arī ugunsdzēsēju ikdienā lietotais inventārs, ugunsdzēsēju automašīnas un to aprīkojums, t. sk. restaurēti rokas sūkņi, formas tērpi un rokas sirēna no 20. gs. 30. gadiem.

32. Godinot pilsētas vēsturi un ievērojamākos pilsētniekus, Ainažos uzstādīti vairāki pieminekļi, kas bagātina pilsētas apskates objektu klāstu. Randu plāvās pie pilsētas pludmales uzstādīta Viļņa Titāna veidotā piemiņas zīme Krišjānim Valdemāram „Baltā saule”. Pilsētas parkā uzstādīts Kārļa Iles veidots piemiņas akmens Ainažu pilsētas pirmajam mēram Jānim Asaram. Veides un Miķelsonu dzimtas kapos, ko dēvē par Vecajiem jūrnieku kapiem, uzstādīta tēlnieka Ģirta Burvja veidota piemiņas zīme bojā gājušajiem jūrniekiem.

33. Savdabīga tūristu piesaiste ir Latvijas valsts robeža ar Igauniju un bijušais Ainažu robežkontroles punkts. Turpat atrodas vecā muižas māja un Igaunju pilsētas Iklas veikaliņš. Pēc pievienošanās Šengenas līgumam robežkontroles punkti ir kļuvuši par interesantām vietām, kuras vērts saglabāt kā svarīgus un uzskatāmus vēstures izziņas tūrisma objektus.

34. Līdzīgi kā salacgrīvieki arī ainažnieki lepojas ar senām pasākumu rīkošanas tradīcijām. Jūras svētki, pilsētas svētki un starptautiskais Ziemeļlivonijas festivāls pulcē ne tikai pilsētas iedzīvotājus, bet arī viesus no tuvākām un tālākām Latvijas un Igaunijas vietām.

35. Vācu muižniecības vēsturi vislabāk izziņāt no pamatiem atjaunotajā barona fon Duntena vasaras muižā Duntē, kur ierīkots Minhauzena muzejs, kas vēsta ne tikai par leģendāro Hieronīmu Kārli Frīdrihu baronu fon Minhauzenu, bet arī par mākslas, arhitektūras un interjera ierīkošanas tendencēm 18. gs. muižās. Muzeja pirmajā stāvā ierīkota Minhauzena slavas zāle un Jakobīnes istaba. Otrajā – izstādītas slavenu personāžu vaska figūras un greizie spoguļi. Katru gadu 32. maijā muzejs svin Minhauzena svētkus. Jūlija vidū tiek rīkoti Meļu svētki. Ar atraktīviem muzeju nakts pasākumiem atzīmēta starptautiskā muzeju diena.

36. No muižas līdz jūrai ved Minhauzena meža taka, pa kuru ejot var aplūkot gan piekrastes mitros mežus, gan gūt ieskatu barona neticamajos piedzīvojumos (takas malās izveidotas atpūtas vietas un ar Minhauzena stāstiem saistīti koka tēli un atrakcijas). Pie muzeja uzstādīts atrakciju kuģis, kas piesaista gan ģimenes ar bērniem, gan skolēnu ekskursantu grupas. Duntens muiža ar Minhauzena muzeju, atraktīviem pasākumiem, atrakciju kuģi un meža taku ir viens no veiksmīgāk popularizētajiem un biežāk apmeklētajiem tūrisma objektiem Vidzemē. Pirmajos piecos tā darbības gados to apmeklēja no 28 līdz 48 tūkstošiem apmeklētāju gadā no vairāk nekā 40 pasaules valstīm.

37. Pārējās Vidzemes piekrastes muižas šobrīd netiek izmantotas un apskatāmas vien no ārpusē. Neizmantota stāv Svētcīma muižnieka barona fon Fegezaka medību pils ▶

37
Lāņu muiža.
(Foto: Juris Smaļinskis)

40
Svētupe.
(Foto: Juris Smaļinskis)

42
Upes dzimnieku izpēte speciālistu vadībā.
(Foto: Valda Baronīņa)

45
Velobraucēji Vidzemes piekrastē.
(Foto: Juris Smaļinskis)

Lāņos jeb Štīlfildā. Pateicoties tam, ka ilgus gadus tajā atradās skola, tās ārējais veidols ir labi saglabājies. Tomēr šobrīd nama saimnieki apmeklētājus negaida. Kaut *Via Baltica* ceļa malā ir uzstādīta norāde, tuvāk muižai uzstādīta informācijas zīme, kas vēsta, ka ceļš ved uz privātpašumu, kur neaicināti viesi nav gaidīti. Pēdējos gados uzsāka arhitektoniski izcilās Liepupes jeb Pernigeles muižas atjaunošana. Tajā plānots ierīkot nelielu viesnīcu un restorānu ar autentisku 18. gs. lauku muižas interjeru. Ar laiku viesu namu plānots ierīkot arī Svētcima muižas zirgu staļos.

38. Starp Dunti un Liepupi atrodas Liepupes luterāņu baznīca, kas ir vecākais no Vidzemes piekrastes dievnamiem. Tā iekšējās apskatāmas dievkalpojumu un baznīcā rīkoto koncertu laikā, vai iepriekš vienojoties ar baznīcas uzraugu. Turpat netālu – Liepupes pilskalns, kurš, iespējams, ir bijis viens no senā Metsepoles novada centriem. Ar pašdarbības kolektīvu priekšnesumiem, zemnieku un amatnieku tirdziņiem un zaļumballi pilskalnā tiek ielīgoti Jāņi un svinēti pagasta svētki. Tomēr pilskalns nav labiekārtots un dabā par to liecina vienīgi norāde, uzraksts un izteiksmīgais reljefs.

39. Ūdens tūristu, makšķernieku un dabas baudītāju iecienīta ir Salacas upe. Daudzus laivotājus vilina straujie, vietām pat krācainie Salacas ūdeņi un gleznainie, stāviem smilšakmens atsegumiem rotāti krasti. Ne velti tā ir otra populārākā ūdens tūristu upe Vidzemē, kas laivot gribētājus saista gan pavasara straujūdeņos, gan vasaras mazūdens periodā. Salacgrīvas uzņēmēji un lielākie Latvijas laivu nomnieki nodrošina precīzus pakalpojumus, piedāvājot laivu nomu, transportu un maršrutā noderīgu informāciju. Ūdens tūristu ērtībām izstrādāti dažāda garuma ūdens tūrisma maršruti, kas piemēroti gan iesācējiem, gan jau pieredzējušiem braucējiem. Kaut nepietiekamā skaitā, upes krastos ir ierīkotas atpūtas un apmetnes vietas. Ik gadu „Campo klubs” lietpratējus izaicina pārbaudīt spēkus nakts sacensībās „Salacas mauciens”. Upē tiek rīkoti arī vairāki Latvijas smaļošanas un kanoe airēšanas čempionāta posmi. Dažādas laivošanas sacensības tiek rīkotas arī Salacgrīvas svētku laikā.

40. Pavasara straujūdeņos un pēc spēcīgām lietavām pieredzējušākus laivotājus saista gleznainā Svētupe. Asu izjūtu cienītājus piecē atsevišķi Vitrupes posmi. Arī šo upju laivošanai piemērotākie posmi iekļauti dažādu iniciatīvu ietvaros izstrādātos ūdens tūrisma maršrutos. Gan Svētupe, gan Vitrupe ir foreļupes. Tuvējo viesu namu saimnieki no maija līdz septembrim interesentus aicina piedalīties foreļu makšķerēšanā. Papildu piedāvājumā – vimbu, sapalu, ālantu, raudu un citu zivju makšķerēšana. Svētupe krastos atrodas unikāla vieta ar izcilu kultūrvēsturisko nozīmi – Libiešu upurāla. Ievēribas cienīga ir arī Spoguļklints, Drūmā klints, dižozoli un svētozoli, kurus saviem viesiem labprāt izrāda „Svētupju” māju saimnieki. Vitrupes krastos ierīkota Ķirbižu meža izziņas taka. Gan Svētupe, gan Vitrupe ielejas ir vietas ar augstu kājnieku tūrisma potenciālu. Savukārt Jaunupe, kuru izmanto arī ūdens tūristi, ir kultūrvēsturisks hidrotehniko būvju mantojuma piemineklis un upes ekosistēmas kvalitātes uzlabošanas darbu demonstrāciju vieta.

41. Ziemeļvidzemes piekrasti šķērso vairāki desmiti mazāku upiņu un strautu, taču ūdens tūrisma tās praktiski nav izmantojamas. Lielākā daļa no tām neveido arī nepārvaramus šķēršļus kājniekiem, kas pārvietojas līdztekus jūras krastam. Būtiska to iezīme ir mainība.

Valdošo vēju un jūras seklūdens joslā esošo smilšu plūsmu ietekmē mazo upju grīvas nemitīgi mainās, kas ziņkārīgiem ceļotājiem ik gadu ļauj tās atklāt no jauna.

42. Atraktīva ir Dabas aizsardzības pārvaldes piedāvātā uzpe izziņas programma. Speciālistu klātienē tās ietvaros var iepazīt neparasto ūdens augu un ūdens dzīvnieku pasauli, kā arī apgūt praktiskas iemaņas upju, diķu un ezeru ūdens kvalitātes noteikšanā. Lidzīga izziņas programma izstrādāta arī piekrastē notiekošo procesu izziņai.

43. Populāri Vidzemes piekrastes tūrisma objekti ir podnieces Ingrības Žaģatas darbnīca „Ceplī” un Arņa Preisa darbnīca „Zuguart” Duntē. Gan vienā, gan otrā darbnīcā podnieki piedāvā ekskursiju, izrāda mākslas darbu tapšanas procesu, ļauj izmēģināt trauku virpošanu arī pašiem, kā arī piedāvā iegādāties mākslinieku darbus. Par nelieliem svētkiem izvērsas katra meistaru ceplu atvēršanas reize. „Cepljos” izstrādātas īpašas programmas jaunlaulātajiem un darba kolektīviem.

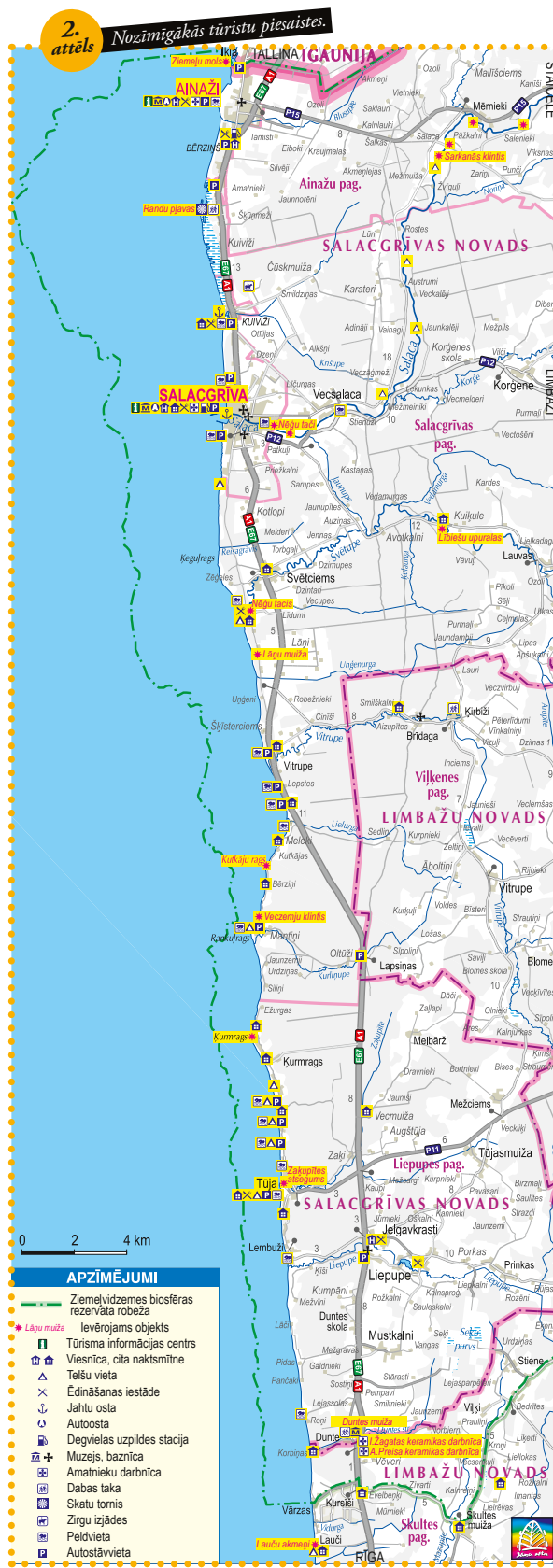
44. Podniecības vēsturi, māla pārvērtību mākslu un mākslas darbu tapšanas procesu var izziņāt arī podnieka un Salacgrīvas mākslas skolas direktora Imanta Klīdzēja keramikas darbnīcā „Enkuri”. Zinātajiem iespējams piedalīties arī Salacgrīvas mākslas skolas keramikas kambarkrāsns „Noborigama” atvēršanas svētkos. Piekrastes amatnieku mākslas darbus var aplūkot mākslas salonā „Taciš” Salacgrīvā, kur pieejami suvenīri ar piekrastē raksturīgu jūras un zvejas tematiku. Ainažos meistara Induļa Irmeja radošajā darbnīcā var vērot mēbeļu izgatavošanas procesu. Laicīgi piesakoties, apmeklētājiem tiek atvērta arī tradicionālo tekstilizstrādājumu darbnīca Salacgrīvā. Saimniecībā „Viesuļi” audzē strausus un šitaki sēnes. Saimnieki neliedz arī stāstījumu gan par strausu, gan sēņu audzēšanas specifiku.

45. Aktīvo ceļotāju ērtībām dažādu iniciatīvu ietvaros izstrādāti vairāki velomaršruti. Diemžēl tie nav aprīkoti ar norādes zīmēm un to maršrutā nav atjaunoti vētrās noskalotie tiltiņi. Līdz ar to vidēji sagatavotiem braucējiem tie piemēroti tikai tajos posmos, kur maršruts ved pa veco jūras ceļu, kas sarežģī maršruta plānošanu un organizēšanu. Specializēti velo nomas uzņēmumi Vidzemes piekrastē nedarbojas. Tā vietā vairāku piekrastes tūrisma mītnu saimnieki velosipēdu nomu piedāvā saviem viesiem. Viesu ērtībām saimnieki izstrādājuši arī vairākus pārgājienu un velo maršrutus. Tuvākā jūras laivu nomas atrodas Saulkrastu novada Zvejniekiemā.

46. Gidu pakalpojumus Vidzemes piekrastē piedāvā Salacgrīvas un Ainažu tūrisma informācijas centru darbinieki. Vairākas vides izziņas programmas piedāvā Dabas aizsardzības pārvaldes darbinieki. Gidu pakalpojumus saviem viesiem piedāvā arī vairāku tūrisma mītnu saimnieki. Ceļotāju ērtībām tūrisma informācijas centru darbinieki izstrādājuši vairākus brīvdienu maršrutus Salacgrīvas, Ainažu un to apkārtnes apskatei.

47. Pateicoties senām tūrisma un rekreācijas tradīcijām, Ziemeļvidzemes piekrastē ir samērā plašs naktsmītnu piedāvājums. 2010. gadā piekrastē darbojās 22 naktsmītnes, kas atbilst viesnīcas, viesu mājas, jauniešu viesnīcas, kempinga un lauku tūrisma mājas iedalījumam. Vienlaikus tajās var izgulēt vairāk nekā 700 viesu. Apmeklētāju iecienīti ir arī piekrastes kempingi, kas piedāvā iespēju izmantot jūras krastā labiekārtotas teltis vietas. Papildus atpūtniekiem tiek izīrētas vasaras mājas vai māju daļas, taču šis piedāvājums lielākoties pieejams pastāvīgiem

klientiem, kuri ik gadu šeit izvēlas pavadīt vasaras. Plaši ir ēdināšanas uzņēmumu piedāvājums. Netrūkst arī semināru un konferenču rīkošanas iespēju. Vairākas tūristu mītnēs domāts par ilgtspējīgu resursu izmantošanu un dabai draudzīgu saimniekošanu. Viesu nami „Korķi”, „Svētupe” un „Vējavas” ieguvuši „Zaļo sertifikātu”, kas ir vienīgais Latvijas tūrisma mītnu ekosertifikāts. Zemnieku saimniecības „Kraukļi” saimnieki iesaistījušies Pasaules Dabas fonda ilgtspējīgas mežsaimniecības demonstrāciju programmā un interesentiem demonstrē videi draudzīgas saimniekošanas prasmes un ilgtspējīgu meža apsaimniekošanas modeli. Savukārt atpūtas kompleksā „Kapeiņu osta” būvniecībā izmantoti ekoloģiski būvniecības risinājumi un Latvijā inovatīvs siltumenerģijas ieguves veids – jūras siltumsūknis. ●

TŪRISMA IETEKME UZ DABAS RESURSIEM

Liela daļa no Ziemeļvidzemes piekrastes tūrisma piesaistēm ir saistītas ar dabas resursiem. Tas uzliek lielu atbildību to īpašniekiem un apsaimniekotājiem saglabāt tās vērtības, kuru dēļ tūristi uz piekrasti brauc un kuras izmanto rekreatīvām vajadzībām. Tādēļ dabas vērtību saglabāšanas nolūkā maksimāli jāveicina visa veida „kompensējošās” infrastruktūras attīstība, kas mazinātu apmeklētāju radītās negatīvās ietekmes uz vidi.

Saskaņā ar šobrīd pieejamiem datiem salīdzinoši nedaudzos Ziemeļvidzemes piekrastes tūrisma objektos tiek regulāri un ikgadēji fiksēta apmeklētāju statistika. Ir zināms precīzs muzeju un aptuvens naktsmītņu, amatnieku darbnīcu, kempingu un atsevišķu pasākumu apmeklētāju skaits. Vienā no Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta dabas takām uzsākta elektroniska apmeklētāju uzskaitē. Tomēr daudz dabas teritoriju

apmeklētāju skaits nav zināms, tādēļ par to noslodzi var spriest tikai pēc sekām, kas redzamas konkrētajos objektos vai vietās.

Pēc novērojumiem, kas veikti piekrastes apsekojumu laikā, var spriest, ka tūrisma ietekmei uz dabas vidi visvairāk pakļautie resursi ir atsevišķi krasta posmi un dabas pieminekļi, kāpu biotopi, upju ielejas, kā arī atsevišķas augu un dzīvnieku sugas un to dzīvotnes.

! Atsevišķi dabas pieminekļi un jūras krasta posmi ar kāpu biotopiem un sausām plāvām

Apmeklētāju visvairāk noslogotie piekrastes posmi: krasta liedags iepretim Ainažiem un Salacgrīvai, starp Vitupes grīvu un Melekiem, stāvkrasti un atsegumi Vidzemes akmeņainās jūrmalas un Tūjas apkārtnē, Tūjas un tās tuvumā esošo kempingu apkārtnē, starp Varzām un Laučiem, t. i., vieglāk pieejamos krasta posmos, kā arī vietās, kur sastopamas smilšainākās pludmales vai krāšņākie atsegumi.

Nozīmīgākās apmeklētāju ietekmes: kāpu, stāvkrasta un sauso plāvu augāja izbradāšana, pastiprināta stāvkrastu erozija, kāpu un pludmales izbraukāšana, piesārņojums ar sadzīves u. c. atkritumiem, ugunsgrābiņus kurināšana nelabiekārtotās vietās, retu un aizsargājamo sugu un/vai to dzīves vietu bojāšana un iznīcināšana, infrastruktūras bojāšana, vandālisms, plāvu apbūvēšana, uzāršana vai pārveidošana par zālājiem.

Risinājumi ietekmju mazināšanai: vietās, kur vērojama zemsedes izmiņģošana, jāierīko koka laipas. Vietās, kur vērojama stāvkrastu

nobradāšana, jāierīko kāpnes un barjeras. Stāvvietās, kur nav uzstādītas atkritumu urnas un tualetes, tās jāuzstāda. Pastāvīgi neuzraudzītās atpūtas vietās jāuzlabo to apsaimniekošana un uzraudzība. Precīzāki ieteikumi apmeklētāju negatīvo ietekmju samazināšanai vai novēršanai konkrētos piekrastes posmos norādīti plāna pilnajā versijā.

! Upju ielejas

Apmeklētāju visvairāk noslogotās upes: Salaca un tās krasti, īpaši ūdens tūristu apmetņu, atpūtas vietu un smilšakmens atsegumu tuvumā.

Nozīmīgākās apmeklētāju ietekmes: zemsedes veģetācijas nomīdīšana, augsnes sablīvēšana, upes krasta nogāžu erodēšana, atsegumu bojāšana, ugunsgrābiņus kurināšana nelabiekārtotās vietās, koku bojāšana ugunsgrābiņus kurināšanas vajadzībām, piesārņojums ar sadzīves atkritumiem. Plašāk par antropogēnajām ietekmēm Salacas upes krastā izklāstīts Latvijas ekotūrisma savienības 2006. gadā veiktajā pētījumā „Antropogēno ietekmju izpēte, monitorings un metodikas īstenošana tūrisma radīto ietekmju uz vidi noteikšanai

Salacas ielejas dabas parkā un Salacas augštece”, kas atrodams internetā.

Risinājumi ietekmju mazināšanai: jaunu ūdens tūristu apmetņu ierīkošana, esošo apmetņu labiekārtojuma un apsaimniekošanas pilnveidošana atbilstoši augstāk minētajā pētījumā sniegtajiem ieteikumiem.

! Atsevišķas augu un dzīvnieku sugas un to dzīvotnes

Apmeklētāju visvairāk ietekmētie augu un dzīvnieku un to dzīvotnes: smilšu sērēs, pludmalē un kāpās augošie augi, ligzdojošie putni un dzīvojošie dzīvnieki, kā arī putnu sugas, kuras barojas vai atpūšas piekrastē un jūras seklūdens daļā.

Nozīmīgākās apmeklētāju ietekmes: traucējums, dzīvotņu bojāšana vai iznīcināšana.

Risinājumi ietekmju mazināšanai: laipu un kāpņu ierīkošana, kas mazina augsnes eroziju un atklātu smilšu laukumu veidošanos, jaunu peldvietu ierīkošanas ierobežošana Randu plāvām pieguļošajās pludmalēs, trokšņainu aktivitāšu organizēšanas ierobežošana piekrastes plāvu, akmeņu salu vai sēkļu tuvumā u. c.

TŪRISMA IETEKME UZ SABIEDRĪBU

Lai apzinātu iedzīvotāju attieksmi pret tūrisma un izvērtētu tūrisma ietekmi uz vietējo sabiedrību, 2010. gada maijā tika veikta Vidzemes akmeņainās jūrmalas iedzīvotāju aptauja. Tās ietvaros, pielietojot daļēji strukturētās intervijas metodi, tika aptaujātas 54 no 76 Vidzemes akmeņainās jūrmalas mājsaimniecībām.

Lielākā iedzīvotāju daļa atzīst, ka Vidzemes piekraste ir vērtība, kurai jābūt pieejamai ikvienam Latvijas iedzīvotājam. Tomēr atpūtnieku un tūristu skaitam dažādos Vidzemes akmeņainās jūrmalas posmos pēc iedzīvotāju domām ir jābūt atšķirīgam. Posmi, kas pieejami ar autotransportu, jānodala no tiem, kas pieejami tikai ar velosipēdiem vai kājām. Respektējot iedzīvotāju intereses, tas būtu jāievēro, plānojot turpmāko šā piekrastes posma attīstību.

Ienākumus no tūrisma šobrīd gūst tikai daži no piekrastes iedzīvotājiem. Pārējie piekrastes iedzīvotāji kā ieguvumu no tūrisma min sakārtotu infrastruktūru, daži – iespēju būt sabiedrībā. Taču guvumu kopumā ir mazāk nekā traucējumu.

Spriežot pēc iedzīvotāju atbildēm, negatīvāka apmeklētāju ietekme jūtama Tūjas apkārtnes kempingu tuvumā. Te krasāka ir atkritumu

apsaimniekošanas problēma, biežāki skaļas mūzikas klausīšanās, kvadrīklu un ūdens motociklu izmantošanas gadījumi, biežāk jūtamas nepietiekama tualetu skaita sekas un izteiktāka ir privātā īpašuma nerespēctēšana. Kaut pludmales kempingos atkritumu urnas un tualetes ir uzstādītas, atkritumu urnu izvešana un tualetu sakopšana netiek veikta gana elastīgi, ko, ņemot vērā grūti paredzamās atpūtnieku skaita izmaiņas, jāatzīst, ir sarežģīti īstenot. Tomēr ņemot vērā iedzīvotāju sūdzības, nākotnē šo jautājumu vajadzētu risināt. Lai mazinātu trokšņa traucējumu, jādomā par stingrāku kempingu uzraudzību. Nākotnē jādomā arī par piekrastes infrastruktūras attīstību ārpus esošo kempingu teritorijām (kāpnes, laipas, tualetes, pārgērbsānās kabīnes u. c.).

Atkritumu urnu un tualetu trūkumu, kā arī privātā īpašuma nerespēctēšanu kā galvenās piekrastes apsaimniekošanas problēmas min arī tie Vidzemes akmeņainās jūrmalas iedzīvotāji, kuri dzīvo atpūtnieku retāk apmeklētās piekrastes posmos. Lai mazinātu traucējumu piekrastes māju iedzīvotājiem un novērstu situāciju, ka apmeklētāji, lai nonāktu pie jūras, izmanto pagalmus, teritorijas plānojumā norādītās pieejas jūrai nepieciešams iezīmēt ar norādes zīmēm. Tas

vajadzīgs arī pašu iedzīvotāju ērtībām, jo šobrīd arī „otrās rindas” iedzīvotājiem ne vienmēr ir skaidrs, kuru no takām uz jūru tie un to viesi ir aicināti izmantot. Ceļu galos, kur autobusiem nebūs iespējams apgriezies, nepieciešams uzstādīt atbilstošas informatīvās zīmes. Tāpat informatīvās zīmes nepieciešams uzstādīt krustojumos, kas ved uz ceļiem, kur automašīnu nebūs iespējams novietot. Turpmāk pašvaldībai būtu vairāk jāiesaistās atkritumu apsaimniekošanas jautājumu risināšanā, kā arī jārod veids, kā atbalstīt tos iedzīvotājus, kuri iesaistās atkritumu vākšanā, t. i., kuri maksā ne tikai par savu, bet arī par atpūtnieku atstāto un no jūras izskaloto atkritumu izvešanu.

Ņemot vērā esošo atpūtnieku plūsmu, par jaunu stāvlaukuma ierīkošanu nepieciešams domāt bijušā Meleku kempinga tuvumā. Lai mazinātu apmeklētāju negatīvās ietekmes, stāvlaukuma apsaimniekošanu vislabāk uzticēt privātajiem uzņēmējiem. Kā rāda līdzšinējā pieredze, pastāvīgi uzraudzīto kempingu un stāvlaukumu tuvumā atpūtnieku negatīvā ietekme ir mazāk jūtama nekā to stāvlaukumu tuvumā, kas netiek pastāvīgi uzraudzīti. Nelielu, privāto uzņēmēju apsaimniekotu maksas stāvlaukumu nākotnē vajadzētu ierīkot arī Brīvnieku stigas galā. ●

ZIEMEĻVIDZEMES PIEKRASTES TŪRISMA ATTĪSTĪBAS STIPRĀS UN VĀJĀS PUSES

Stiprās puses

Ziemeļvidzemes piekraste kā Vidzemes jūrmalas daļa ir Latvijā atpazīstams tūrisma galamērķis ar pozitīvu tūrisma tēlu, senām tūrisma tradīcijām un tūrisma attīstībai piemērotu vidi. Tūrisma plūsma te ir lielāka un tūrisma infrastruktūra labāk attīstīta nekā daudzos citos Latvijas galamērķos. Daudzi piekrastes dabas un kultūras objekti ir Latvijā unikāli, tautā iemīļoti un bieži apmeklēti.

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts ir vienīgais biosfēras rezervāts Latvijā. Tā statuss ir kā apsolījums, kas starptautiskā līmenī norāda uz vērtīgu, interesantu un apmeklēšanas vērtu tūrisma galamērķi. Vienlaikus tas veicina piekrastes dabas un kultūras mantojuma saglabāšanu ilgtermiņā.

Ziemeļvidzemes piekraste izceļas ar augstu dabas daudzveidību, kas paver plašas iespējas dabas un aktīvā tūrisma attīstībai. Jau šobrīd ainaviskā piekraste ir iecienītākā

garu pastaigu un pārgājienu vieta Latvijā, smilšainās pludmales ir būtiski Rīgas, Pierīgas un Vidzemes reģiona rekreācijas resursi, Salaca ir otra populārākā ūdens tūrisma upe Vidzemē un Randu pļavu taka un tornis – viens no nozīmīgākajiem Vidzemes dabas tūrisma objektiem. Ne mazāk svarīgs ir piekrastes kultūras mantojums. Minhauzena muzejs Duntē un Jūrskolas muzejs Ainažos ik gadu ierindojas starp apmeklētākajiem Vidzemes muzejiem, savukārt nēģu tači ir īsti dzīvās zvejniecības pieminekļi un atraktīvi apskates objekti. Salacgrīvā, Ainažos un Duntē organizētie pasākumi ir populāri un plaši apmeklēti. Salacgrīvā un Kuivīžos rīkotās sacensības piesaista ne tikai sportistus, bet arī skatītājus.

Liela Ziemeļvidzemes piekrastes priekšrocība ir tās atrašanās tiešā Baltijas mēroga transporta koridora *Via Baltica* tuvumā. Čeļu

kvalitāte te ir labāka nekā daudzviet citur Latvijā, un *Via Baltica* malā esošās vietas ir ērti sasniedzamas ar sabiedrisko transportu. Piekrastes uzņēmēju sniegtos pakalpojumus izmanto ne tikai tie ceļotāji, kas Vidzemes piekrasti izvēlējušies par sava ceļojuma galamērķi, bet arī tie, kas dodas Igaunijas, Lietuvas vai citu Latvijas galamērķu virzienā.

Galamērķis apvieno profesionālus, zinošus un uzņēmīgus cilvēkus, kuru zināšanas un pieredze iespējams izmantot kopīgu mērķu sasniegšanā. Piekrastes uzņēmēji nodrošina lielāko daļu no tūristiem nepieciešamajiem pakalpojumiem. Sabiedrības izglītošanā liela loma ir Dabas aizsardzības pārvaldei. Tūrisma informācijas apriti nodrošina Salacgrīvas un Ainažu tūrisma informācijas centri. Salacgrīvas pašvaldība apzinās piekrastes dabas un kultūras mantojuma nozīmīgumu un novērtē tās īpašo tūrisma potenciālu.

Vājās puses

Lai arī Ziemeļvidzemes piekraste var lepoties ar labi apsaimniekotiem un labiekārtotiem dabas objektiem, daudzu apskates objektu labiekārtojums ir nepilnīgs. 60 km garajā piekrastes posmā ir tikai 17 stāvlaukumi, kuru kopējā kapacitāte nepārsniedz 600 automašīnas, kas vasaras sezonā ir vairāk nekā nepietiekami. Papildus stāvlaukumi ir ierīkoti pilsētu un ciemu centros, taču tie atrodas tālāk no jūras. Ne visas stāvvietas ir atbilstoši labiekārtotas vai apsaimniekotas. Arī daudzās pludmalēs trūkst laipu, solu un pārgērbsnāns kabīņu vai agrākos gados ierīkotais labiekārtojums ir novecojis. Vairāku peldvietu tuvumā trūkst automašīnu novietošanas iespēju, atkritumu urnu un tuaļu, vai tās nav atbilstoši apsaimniekotas. Publiski pieejamas tualetes ir ierīkotas ne visos pilsētu un ciemu centros. Ne visur ir atrisināti atkritumu apsaimniekošana jautājumi. Neviens no Vidzemes piekrastes pludmalēm šobrīd nevar lepoties ar „Zilā karoga” statusu.

Esošās pieejas jūrai vairumā gadījumu nav iezīmētas ar norādes zīmēm. To vietā apmeklētājus sagaida visdažādākā noformējuma zīmes, kas informē, ka ceļš uz jūru atrodas privātpašumā un ceļotājiem to izmantot nav

ļauts. Kaut teritorijā ir uzstādīti informācijas stendi, daudzviet trūkst praktiskas, ceļotājiem un atpūtniekiem noderīgas informācijas par labiekārtotajiem apskates objektiem un pludmalēm, automašīnu novietošanas iespējām, tūrisma produktiem un pakalpojumiem. Pie daudziem objektiem trūkst labas, to būtību interpretējošas informācijas. Vidzemes piekraste ir viena no iecienītākajām garu pastaigu vietām, tomēr tās nav marķētas. Veco Rīgas ceļu nereti izmanto riteņbraucēji, taču tas nav labiekārtots – trūkst marķējuma un velo statīvu, nav atjaunoti vētru noskaloti tiltiņi un ne visās vietās, kur *Via Baltica* izbūvēts vecā jūras ceļa vietā, ir ierīkoti gājēju un velo celiņi. Faktiski Vidzemes piekrastes tūrisma piedāvājums pilnībā ir orientēts uz autotūristiem. Tomēr arī daudzu ceļu stāvoklis nav piemērots ceļotājiem, kuri pārvietojas ar automašīnām vai autobusiem.

Līdzīgi kā daudzviet Latvijā, arī Vidzemes piekrastes viesmīlības nozari ietekmē izteikta sezonālitate. Lielākā atpūtnieku un ceļotāju daļa Vidzemes jūrmalā ierodas vasaras mēnešos. Taču arī vasarās apmeklētāju skaits bieži ir neprognozējams, tā kā to vistiešāk ietekmē laika apstākļi. Arī lielākā daļa no kultūras

un izklaides pasākumiem notiek tieši vasaras mēnešos. Ziemas, rudens un pavasara tūrisma piedāvājums varētu būt daudzveidīgāks.

Neskatoties uz to, ka Ziemeļvidzemes piekrastē ir bijuši vairāki centieni vienota piedāvājuma organizēšanai un atsevišķi uzņēmēji veiksmīgi sadarbojas kopīgu piedāvājumu veidošanā, piedāvājums joprojām ir fragmentēts. Par maz ir kopīgā sadarbībā balstītu tūrisma produktu, vienotu, tūrisma attīstību veicinošu un galamērķa atpazīstamību uzlabojošu darbību. Neattīstīta ir sadarbība starp tūrisma produktu veidotājiem un to pārdevējiem (tūrisma aģentūrām). Daudz plašāk tūrisma piedāvājuma veidošanā varētu būt iesaistīti gidī un tūristu pavadoni, un informācija par to sniegtajiem pakalpojumiem varētu būt daudz ērtāk pieejama. Nav izveidota arī galamērķa vadīšanas organizācija, kas apvienotu visas tūrisma attīstībā iesaistītās puses, realizētu vienotas, tūrisma attīstību veicinošas un sadarbību sekmējošas darbības. Palielinoties konkurencei ar citiem Latvijas tūrisma galamērķiem, Vidzemes jūrmalas tūrisma pakalpojumu sniedzējiem nepieciešams kļūt vienotākiem, radot sadarbību savstarpējās konkurences apstākļos. ●

1 **Kāpnes Vidzemes akmeņainajā jūrmalā.**
(Foto: Aiga Perķevica)

4 **Laivu braucienā gar jūras krastu.**
(Foto: Juris Smaļinskis)

6 **Laivotāji Salacas upē.**
(Foto: Andris Klepers)

8 **Vēlobrauciens pa veco Rīgas ceļu.**
(Foto: Juris Smaļinskis)

ZIEMEĻVIDZEMES PIEKRASTES TŪRISMA ATTĪSTĪBAS VĪZIJA

Tūrisma attīstības vīzija raksturo vēlamo piekrastes attīstības virzienu. Tā apraksta ideālo stāvokli, uz ko tiek ties, ko sasniegt tuvākā vai tālākā nākotnē.

1. **VIDZEMES JŪRMALA IR BRĪVI PIEEJAMA**, atvērta un apmeklētājiem draudzīga teritorija ar kvalitatīvu un apsaimniekotu vides, tūrisma un sociālo infrastruktūru, pievilcīgām, Vidzemes piekrasti reprezentējošām tūristu piesaistēm un daudzveidīgu tūrisma piedāvājumu, kas balstīts uz aktīvās atpūtas, rekreācijas, dabas un kultūras mantojuma izziņas veicināšanu visplašākajam interesentu lokam. Tūrisma attīstība te noris saskaņā ar iedzīvotāju, dabas aizsardzības un kultūras mantojuma saglabāšanas interesēm. Vidzemes jūrmala ir izcila vērtība gan tiem, kas šeit dzīvo un saimnieko, gan Latvijas un ārvalstu viesiem, kas to apmeklē. Cilvēki te jūtas labi un gaidīti. Garajā piekrastes posmā darbojas daudz veiksmīgu uzņēmēju, piedāvājot plašu tūrisma pakalpojumu klāstu.

2. **GLEZNAINĀ AINAVA, LABIEKĀRTOTĀS PLUDMALES, ROSĪGĀS MAZPILSĒTAS**, vēsturiskās zvejnieku un kuģu īpašnieku sētas veido harmonisku, prieka pilnu un aizrautīgu noskaņu. Tradicionālā apbūve un dekoratīvā koka arhitektūra tiek augsti vērtētas ne tikai piekrastes viesu, bet arī iedzīvotāju vidū. Labi saglabātās guļbūves ar fasādes dēļu apdari, raksturīgu krāsojumu un jumta segumu ieņem nozīmīgu vietu piekrastes ainavā. Arī atjaunotajās un no jauna būvētajās ēkās ir saglabāta vēsturiskajām ēkām raksturīgā vienkāršība, atvērtība un veidols. Īpaši maršruti ved pa izcilākajām tradicionālās apbūves vietām un pilsētu vēsturiskajām ieliņām, stāstot par vēsturisko mājvietu, ēku, to nosaukumu un iedzīvotāju vēsturi.

3. **JŪRA IR KĀ MAGNĒTS**, kas piesaista apmeklētājus. Ainažu, Salacgrīvas, Kuivižu, Krimalnieku, Tūjas un Muižuļu pludmales lepojas ar „Zilā karoga” statusu. Arī citas pludmales ir labi apsaimniekotas un neuzkrītoši labiekārtotas. Pieejas jūrai ir iezīmētas ar norādes zīmēm, laipu takām, gājēju celiņiem un kāpnēm, kur nepieciešams. To tuvumā pieejamas labierīcības un atkritumu urnas. Salīdzinoši netālu pieejamas automašīnu novietošanas iespējas vai sabiedriskā transporta pieturvietas.

4. **ŪDENS DZĪVO!** Vidzemes jūrmala ar ērtām ostām, vēsturiskiem steķiem un labu krasta infrastruktūru sniedz baudu burātājiem, sērfortājiem un laivotājiem. Vasaras dienās maršrutā Rīga–Ainaži kursē kuģītis „Neibāde”. Atpūtnieku iecienīti ir dažāda garuma izbraucieni ar jahtām un liellaivām. Neitrūkst arī ceļotāju, kuri jahtas vietā izbraucienam jūrā izvēlas zvejnieku laivu. ▶

2 **Kalnvirlapju dzīvojamā rija.**
(Foto: Baiba Strazdiņa)

5 **Nēģu zvejas demonstrācija Svētupes nēģu tacī.**
(Foto: Juris Smaļinskis)

7 **Pārgājienā gar jūrmalu.**
(Foto: Juris Smaļinskis)

9 **Koka apbūve Ainažos.**
(Foto: Baiba Strazdiņa)

Smilšakmens atsegumi Vidzemes jūrmalā.
(Foto: Baiba Strazdiņa)

11

Augu izziņas ekskursija Randu pļavās.
(Foto: Juris Smaļinskis)

12

Slēpotāji Vidzemes jūrmalā.
(Foto: Juris Smaļinskis)

13

Putnu vērotāji Randu pļavās.
(Foto: Valda Baronīna)

14

Noslogotas ir arī Ziemeļvidzemes piekrastes jūras laivu nomas. Krastā stāvētājiem skats uz jūru ir dinamiski krāsains.

5. NĒĢU TAČI, LĪDZDALĪBA ZVEJĀ un „jūrā iešana”, svaigas, ceptas un žāvētas zivis, kā arī visdažādākie zivju ēdieni un Salacgrīvā ražotie zivju konservi ir viens no šīs piekrastes simboliem. Apmeklētāju iecienīta ir ne tikai Salacgrīvas muzeja zvejniecības ekspozīcija, bet arī dzīvie zvejniecības „muzeji” – nēģu tači, zvejnieku sētas un zvejas ostas. Plaša ir jūrā zvejoto zivju ēdienu izvēle ikvienā piekrastes krodziņā un restorānā. Gan svaigas, gan tikko kūpinātas zivis un Salacgrīvā ražotie zivju konservi ir pieejami arī tirdziņos un veikaliņos. Zvejnieku amats ir prestižs. Vecajiem zvejniekiem ir sekotāji.

6. PIEKRASTI ŠĶĒRSOJOŠĀS UPES ir tīras, dabiskas, likumotas un zivīm bagātas. Ūdens tūristi un maksšķerņieki šeit jūtas gaidīti un aprūpēti. Upju un to krastu apsaimniekotāji ierīkojuši atbilstošu infrastruktūru un piedāvā ērtus laivošanas pakalpojumus: laivu nomu, transportu, maršrutā noderīgu informāciju, naktsmītnes, pirtis, malku ugunsgrūku kurināšanai, apkārtne audzētu un ražotu pārtikas produktu piedāvājumu u. c.

7. VIDZEMES JŪRMALA IR IECIENĪTA VIETA GARĀM PASTAIGĀM. Upju grīvas, pilsētas, ciemi, viesu nami, kafejnīcas un vietas, no kurām iespējams piekļūt sabiedriskajam transportam, ir iezīmētas ar zīmīgiem objektiem vai vidē iederīgām norādēm, kas palīdz ceļotājiem orientēties. Ērtai jūrmalas pļavu šķērsošanai ierīkota ar norādes zīmēm un laipām labiekārtota taka, kas veidota, apejot nozīmīgākās putnu ligzdošanas vietas. Latvijas kuģniecības un zvejniecības vēsturi var izziņāt ne tikai Ainažos. Piekrastes maršrutā ir iezīmētas vēsturiskās kuģu būves un steķu vietas, senās zvejnieku, kapteiņu un kuģu īpašnieku mājas. Saistoši stendi, ekspozīcijas un informācijas materiāli ļauj apjaust vēsturisko vietu nozīmi un rošību, kāda te valdīja 19. gs. vidū un 20. gs. sākumā. Papildus iespēja – pārgājiena laikā apskatīt arī igauņu zemi. Sniegotās ziemās apmeklētāju iecienītas ir slēpošanas trases, kuras ierīkotas dabas taku un pārgājēju maršrutu vietās.

8. VECAIS RĪGAS CEĻŠ kā dzīva „stīga” vijas gar Vidzemes jūrmalu, ļaujot tās dabas un kultūras vērtības lūkot velobraucējiem, ainavu vērotājiem un kājāmgājējiem, kuriem negribas laipot pa pludmales akmeņiem. Romantiskais vecā Rīgas ceļa velo maršruts, kurš iesniedz arī Igaunijas teritorijā, ir velosipēdistu iecienīts. Riteņbraucēju ērtībām velo maršruts ir aprīkots ar norādes zīmēm, informācijas stendiem, velo statīviem un atpūtas vietām. Vietās, kur nepieciešams, ir uzstādīti tiltiņi. Gar *Via Baltica* autoceļu – ierīkoti velo celiņi. Piekrastes velo nomas

demonstrē labu sadarbību. Vienā nomas punktā izīrētu velosipēdu var atstāt citā. Pieejami arī ērti transporta pakalpojumi, kas pēc gara velo brauciena ļauj viegli nokļūt pie stāvvietā atstātās automašīnas. Šo pakalpojumu izmanto arī tie, kas velo braucieni vietā izvēlas garas pastaigas.

9. SALACGRĪVA ir šīs piekrastes centrs ar visplašāko piedāvājumu klāstu. Ainaži – koka arhitektūras paraugpilsēta, kas lepojas ar labi saglabātu un apsaimniekotu vecpilsētu. Vienlaikus tā veidojas par atzītu kūrortpilsētu ar plašu labjūtas piedāvājumu. Izmantojot tuvējās robežas priekšrocības, gan Ainaži, gan Salacgrīva ir starptautiski atpazīstamas un kalpo par Latvijas vizītkarti tiem, kas Latvijā ierodas no Igaunijas puses. Gan viena, gan otra ir šarmanta un saimnieciski rosīga mazpilsēta ar saglabātu vēsturisko ostas pilsētu auru – vēsturiskām ēkām, atbilstoša stila ielu nosaukumiem un uzrakstiem, atraktīviem muzejiem un ekspozīcijām, atvērtām amatnieku darbnīcām, omulīgām bodītēm, krodziņiem un zivju tirdziņiem. Vēsturisko ēku un vietu nozīmi var izziņāt saistošos informācijas stendos, tūrisma ceļvežos vai dodoties pilsētu apskates ekskursijās. Starptautiskie festivāli, Jūras un pilsētu svētki, kā arī tradicionāli rīkoti koncerti un sporta sacensības ir iezīmētas daudzu izklaides, kultūras un sporta pasākumu cienītāju kalendāros. Stabils ir Nēģu dienas, Putnu dienas un Masku festivāla rīkošanas tradīcijas. Iedzīvināti ir arī jauni pasākumi, kas apmeklētājus piesaista ziemas, pavasara un rudens sezonā.

10. APMEKLĒTĀJU IECIENĪTA IR NE TIKAI DUNTES MUIŽA, bet arī Liepupes un Lāņu muižas un saglabātās Svētcieņa un Vecsalacas muižu kompleksu ēkas. Saglabājot to vēsturisko auru, muižu ēkās ierīkotas izstāžu zāles, muzeji, kafejnīcas vai viesu nami. Novērtējot kvalitatīvi veiktos restaurācijas darbus, tās kalpo par kultūras mantojuma saglabāšanas paraugu.

11. VIDZEMES AKMEŅAINĀ JŪRMALA ir ainaviski izcila vieta dabas baudīšanai. Tās gleznainumu vislabāk var iepazīt, dodoties garās pastaigās gar jūru vai velo braucienā pa veco Rīgas ceļu. Piemērotās vietās ir ierīkotas atpūtas vietas un uzstādīti informācijas stendi, kas vēsta par vietas veidošanos, nozīmi, vēsturisko un pašreizējo izmantošanu. Tē vietu rod gan rošīgu un labiekārtotu pludmaļu cienītāji, gan arī tie, kas meklē nomaļas pludmales netraucētai atpūtai. Dabas takas ierīkotas arī piejūras mežu, pļavu un upju ieleju apskatei. Vidzemes akmeņainā jūrmala ir zināma kā viena no labākajām vētru vērošanas vietām Latvijā.

12. RANDU PĻAVAS ir izcila vieta dabas izziņai. Pļavas ir labi apsaimniekotas, saglabājot to izziņas potenciālu ilgtermiņā. Randu pļavu un citu Vidzemes jūrmalas vietu dabas bagātības var iepazīt, dodoties kādā no uzņēmēju piedāvātajām augu,

Putnu vērotāji Randu pļavās.
(Foto: Juris Smalīnskis)

putnu, kukaiņu vai zvēru vērošanas tūrēm.

13. VIDZEMES JŪRMALA IR ZINĀMA VIETA EIROPAS PUTNU VĒROTĀJU VIDŪ.

Randu pļavas, Ainažu mols, kā arī Hēdemiste un Kābli Igaunijā ir iecienītas vietas putnu vērošanai. Ikgadējās putnu dienas, putnu vērotāju sacensības „Torņu cīņas”, kā arī uzņēmēju organizētās putnu vērošanas tūres un ekskursijas ir saistošas arī tiem apmeklētājiem, kuriem nav dziļas intereses par ornitoloģiju.

14. ĪPAŠI GAIDĪTAS VIDZEMES

JŪRMALĀ ir ģimenes ar bērniem. Te netrūkst saistošu dabas izziņas un atraktīvu gidu piedāvājumu, interesantu pastaigu taku, rotaļu laukumu un brīvi pieejamu piknika vietu. Plaši pieejami informācijas materiāli vēsta, kuras no takām un pludmalēm ir ērti pieejamas ģimenēm ar maziem bērniem. Vienlaikus – arī cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Putnu dienas, ūdens dienas, pļavu dienas un citi vides izziņas pasākumi vilina skolēnus un specializētos interesentus. Savukārt romantiķus tā saista kā vieta, kur vērot krāšņākos saulrietus.

15. CEĻOTĀJI, KAS DODAS IGAUNIJAS, LIETUVAS VAI CITU LATVIJAS

GALAMĒRĶU VIRZIENĀ, zina Vidzemes jūrmalas tūrisma piedāvājumu un jau laikus ielāno vismaz pusi dienas Vidzemes jūrmalas nesteidzīgai izbaudīšanai. Piedāvājot atbilstošu servisu, vismaz viena vieta visā piekrastē piesaista tos ceļotājus, kas ceļo ar tūristu autobusiem. Īpaši gaidīti ir ciemiņi no Igaunijas. Informācijas materiāli igauņu valodā pieejami gan šejienes, gan Igaunijas tūrisma informācijas centros. Arī daudzi no tiem, kas izmanto Pērnavas labjūtas pakalpojumus, ielāno dienu Vidzemes jūrmalas apskatei.

16. VIDZEMES JŪRMALAS

APMEKLĒTĀJU CENTRS ir ne tikai vieta, kur uzzināt informāciju. Tajā var rezervēt naktsmitni, nolīgt gidu, vienoties par velosipēdu vai laivu nomu un rezervēt vietu jūras braucienā vai kādā no piekrastes dabas un kultūras mantojuma iepazīšanas tūrēm. Tūru organizēšanā iesaistās daudzi uzņēmēji, piedāvājot transporta vai gida pakalpojumus, maltītes vai produktus maltītes pagatavošanai, naktsmītnes, suvenīrus vai citus pakalpojumus. Apmeklētāju centra darbinieki, sadarbojoties ar uzņēmējiem un pašvaldību darbiniekiem, rūpējas par galamērķa mārketingu, klientu piesaisti, interneta vietnes uzturēšanu, jaunu tūrisma piedāvājumu sagatavošanu un sadarbību ar tūrisma aģentūrām. Īpaša vērība tiek pievērsta tūrisma veicināšanas aktivitātēm e-vidē, kas balstītas uz plašu video materiālu lietošanu un aktuālu tīmekļa rīku izmantošanu. Daļa ienākumu, kas gūti no tūrisma, tiek izmantoti piekrastes labiekārtošanā un apsaimniekošanā.

17. VIDZEMES JŪRMALA SEVI

POZICIONĒ KĀ ILGTSPĒJĪGU, uz nākotnes attīstību vērstu teritoriju – te izmanto vēja, saules, zemes un jūras enerģiju. Apmeklētāji izvēlas videi draudzīgus pārvietošanās līdzekļus. Publiskā infrastruktūra tiek maksimāli veidota tā, lai tā būtu piemērota ģimenēm ar maziem bērniem un cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Iedzīvotāji un piekrastes apmeklētāji apzinās un ciena izcilās dabas un kultūras vērtības un Vidzemes jūrmalas simbolus. Piekrastes uzņēmēji izvēlas gan tradicionālus, gan inovatīvus ilgtspējīgas saimniekošanas veidus un popularizē to izmantošanas priekšrocības. ●

ZIEMEĻVIDZEMES PIEKRASĒS TŪRISMA ATTĪSTĪBAS MĒRĶI UN UZDEVUMI

Lai realizētu tūrisma attīstības vīziju, Ziemeļvidzemes piekrastes tūrisma attīstības plānā izvirzīti vairāki tūrisma attīstības mērķi un uzdevumi. Nozīmīgākie no tiem ir saistīti ar tūrisma infrastruktūras pilnveidošanu, tūrisma piedāvājuma daudzveidošanu, vienota galamērķa atpazīstamības veicināšanu, sadarbības stiprināšanu, konkurētspējas uzlabošanu, tūrisma resursu un ietekmju uzraudzību.

1 Tūrisma infrastruktūras pilnveidošana, saglabājot un popularizējot Ziemeļvidzemes piekrastes dabas un kultūrvides unikalitāti.

● Lai mazinātu zemeszemes izmīnāšanu un nepastiprinātu kāpu un stāvkrastu eroziju, Ziemeļvidzemes pludmalēs nepieciešams pilnveidot kāpas, stāvkrastus, meža un pļavu zemeszemes saudzējošu infrastruktūru. Ainažu ostas, Vitrupes grīvas, Muižuļu un Lepstes pludmalē, atsevišķās Salacgrīvas pilsētas un Zvejnieku parka pludmaļu vietās, kā arī citviet Ziemeļvidzemes jūrmalā, kur vērojama zemeszemes izmīnāšana, jāierīko laipas. Krimalniņu, Vasu un Muižuļu pludmalē, atsevišķās Veczemju pludmales vietās, kā arī citviet, kur notiek stāvkrastu erodēšana, jāierīko kāpnes un aizsargbarjeras. Papildus jānovērš iespēja pludmaļu apsaimniekotāju un zvejnieku izmantotos ceļus izmantot citiem autobraucējiem. Ainažu ostas pludmalē un citviet, kur vērojama kāpu izbraukāšana, jāuzlabo zvejnieku un apsaimniekotāju ceļu segums. Prioritāri labiekārtojamas pludmales un to labiekārtojuma prasības norādītas tūrisma plāna pilnajā versijā.

● Pilsētās, ciemos un stāvlaukumos pie jūras jāuzlabo tualetu pieejamība un jānodrošina regulāra to apsaimniekošana. Vietās, kur uzstādītas sausas tualetes, jāuzstāda bioloģiskās. Ainažu, Vasu, Grantiņu un Vitrupes grīvas stāvlaukumos vasaras sezonā jāuzstāda papildu tualetes. Pludmaļu tuvumā ierīkotajos stāvlaukumos jāuzstāda informācijas stendi ar pludmales labiekārtojuma shēmu vai norādes uz pludmales labiekārtojuma elementiem – laipām, tualetēm, atkritumu urnām, atpūtas vietām u. tml.

● Visā Ziemeļvidzemes piekrastē ārpus pilsētu teritorijām jāpilnveido atkritumu apsaimniekošanas sistēma. Lai veicinātu atkritumu urnu izmantošanu, jāpublicē publiski pieejamo atkritumu konteineru novietojumu shēma. Vasu un Grantiņu pludmalēs vasaras sezonās jāuzstāda papildu atkritumu konteineri un jānodrošina elastīga atkritumu izvešana, ielānojot papildus atkritumu izvešanas reizes pēc siltām un saulainām brīvdienām. Līgumi par atkritumu izvešanu jānoslēdz ar visām piekrastes mājāsaimniecībām. Ar visu vasaras māju saimniekiem jānoslēdz līgumi par atkritumu izvešanu vasaras mēnešos. Tā kā lielākā piekrastes iedzīvotāju daļa maksā ne tikai par savu, bet arī par atpūtnieku atstāto un no jūras izskalo to atkritumu izvešanu, pašvaldībām jānodrošina sniegt atbalstu atkritumu

apsaimniekošanas jautājumu risināšanā. Jau tuvākajā nākotnē jādomā par dalīto atkritumu savākšanas sistēmas ieviešanu.

● Lai novērstu koku un zaru laušanu, kritalu izvākšanu u. tml. darbības, jāuzlabo atpūtas vietu apsaimniekošana. Jānodrošina atpūtas vietu tuvumā iegādāties malku, iznomāt grilu u. tml. Atpūtas vietu stendi jāpapildina ar informāciju par vietu izmantošanas kārtību, tualetu un atkritumu urnu novietojumu, ja tās neatrodas tiešā atpūtas vietas tuvumā, malkas un ūdens iegādes iespējām un citiem praktiskiem jautājumiem. Jādomā par jaunu atpūtas vietu ierīkošanu.

● Ūdenstūristu ērtībām Salacgrīvā Salacas krastos jāierīko laivu piestātne – ērta vieta laivu izceļšanai ar labām autotransporta piebraukšanas iespējām. Pilsētnieku ērtībām Salacas krastos jāierīko atpūtas vietas.

● Lai uzlabotu piekrastes pieejamību, mazinātu kāpu izbraukāšanu un automašīnu novietojumu neatļautās vietās, Melekos, Lembužos, Varzās, Saliņu, Priediņu, Krauju, Lāču, Roņu apkārtnē un citviet Ziemeļvidzemes piekrastē jānodrošina jaunu stāvlaukumu ierīkošanai. Lai nodrošinātu viensētu tuvumā no jauna ierīkoto stāvvietu uzraudzību, to apsaimniekošanu nodot vietējiem uzņēmējiem. Kempingos „Vasas”, „Grantiņi” un „Krimalniņi”, kā arī citviet piekrastē, kur automašīnas tiek novietotas tiešā stāvkrasta krants tuvumā, iespējami tālāk no stāvkrasta jāierīko vietas automašīnu novietojšanai (otrpus ceļam vai vismaz paralēli tam). Priekšlikumi esošo stāvlaukumu labiekārtojuma pilnveidošanai norādīti tūrisma plāna pilnajā versijā. Plašāk tūrisma piedāvājumā iekļaujami tikai tie piekrastes posmi, kurus iespējams apmeklēt, novietojot automašīnu labiekārtotā stāvlaukumā.

● Lai atvieglotu uzņēmēju konkurētspēju, uzlabotu teritorijas pieejamību, mazinātu stihisku ceļu trašu paplašināšanu (mitrā laikā apbraucot peļķes, sausā – irdereno smilšu posmus), nepieciešams uzlabot to piekrastes zemes ceļu segumu, kuri ved uz mājvietām, tūrisma mītnēm un apskates objektiem. Prioritāri jāuzlabo vecā Rīgas ceļa segums posmā no Tūjas līdz Ķurmragam, tā kā vairākās tā vietās vērojama stihiska ceļa trases paplašināšana un to samērā plaši izmanto gan iedzīvotāji, gan atpūtnieki un ceļotāji. Jāuzlabo arī ceļa Mantiņi–Via Baltica seguma kvalitāte, tā kā tas ved uz vienu no nozīmīgākajiem apskates objektiem Vidzemes jūrmalā, kura labiekārtojums ir piemērots arī tūristu autobusu uzņemšanai. Lai novirzītu tranzīta plūsmu no Salacgrīvas centra, nākotnē jādomā par Salacgrīvas apvedceļa izbūvi.

● Plānojot tūrisma objektu ierīkošanu, atjaunošanu un labiekārtošanu, iespēju robežās

jāizmanto visiem pieejamas vides standarti. Informācijai par atbilstoši labiekārtotām peldvietām, atpūtas un apskates vietām jābūt plaši pieejamai.

● Lai nodrošinātu brīvu pieeju pludmalei, pašvaldību plānojumos definētās pieejas jūrai nepieciešams aprīkot ar norādes zīmēm. Pieejas, kuras definētas vietās, kur nav ierīkots ceļš vai izveidojusies taka, nepieciešams precizēt. Vietās, kur pieejas jūrai šķērso privāto īpašnieku zemes, rast iespēju kompensēt plānojamā noteiktos zemes izmantošanas apgrūtinājumus. Nākotnē, ierīkojot gājēju ceļņus un laipas, pašvaldību plānojamā noteiktās pieejas jāsavieno ar sabiedriskā transporta pieturvietām un stāvlaukumiem.

● Lai atpūtniekiem un ceļotājiem, kas dodas īsākā vai garākā pārgājienā gar krastu, atvieglotu orientēšanos, pie pilsētām, ciemiem, tūrisma mītnēm un apskates objektiem no pludmales redzamā vietā nepieciešams uzstādīt vidē iederīgas norādes zīmes. Norādes zīmes jāuzstāda arī uz mazākas nozīmes ceļiem, kurus izmanto velotūristi.

● Lai mazinātu konfliktsituācijas starp atpūtniekiem, īpašniekiem un vidi sargājošo institūciju darbiniekiem, Via Baltica autoceļa malā pie krustojumiem ar mazākas nozīmes ceļiem uzstādīt informatīvās zīmes, kuras liecina, vai braucot pa konkrēto ceļu, būs pieejas jūras krasts. Pie ceļiem, kuru malās aizliegts novietot automašīnas un kuri nav piemēroti autobusu satiksmei, uzstādīt atbilstošas informatīvās zīmes.

● Lai uzlabotu uzņēmēju publicitātes iespējas un piekrastes apmeklētāji būtu informēti par Ziemeļvidzemes tūrisma piedāvājumiem, Salacgrīvas, Ainažu, Svētciema un Tūjas centros, pie Veczemju klintīm, Dantes muižas, kā arī stāvlaukumos pie Ainažu mola, Vitrupes grīvas, Lepstēm un Muižuļiem nepieciešams uzstādīt jaunus un saturiski kvalitatīvus informācijas stendus par apkārtnē piedāvājumiem, pakalpojumiem, labiekārtotajām pludmalēm, ar stāvlaukumiem aprīkotām pieejām pie jūras u. tml. Stendu izgatavošanā jāizmanto Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta izstrādātus stendu noformējumus. Papildus iespējams izmantot „Lauku ceļotāja” izstrādātās vadlīnijas tūrisma informācijas stendu sagatavošanai. Visos stendos jāakcentē atkritumu urnu izmantošana un atkritumu neatstāšana pludmalē, kas nepieciešams arī pašu atpūtnieku labsajūtai.

● Pie nēģu taciņiem, Liepupes pilskalna, baznīcām, muižām, muižu parkiem, arhitektoniski izcilām ēkām, vēsturiski nozīmīgiem tiltiem, kuģu steķiem, dabā iezīmētām kuģu būves vietām nepieciešams uzstādīt tematiskus tūrisma informācijas stendus.

2 Tūrisma piedāvājuma daudzveidošana, pilnveidojot esošos un veidojot jaunus, vietas raksturu izceļošus, tematizētus un individualizētus tūrisma piedāvājumus.

● Ainažu, Salacgrīvas, Krimalnieku, Tūjas, Muižuļu, Kuivižu pludmaļu, kā arī Kuivižu jahtu ostas labiekārtojumu un apsaimniekošanu pilnveidojot atbilstoši Zilā karoga statusa prasībām. Tā kā Zilais karogs ir starptautiski atpazīstams ekosertifikāts, tā statusa iegūšana sniegtu papildu publicitāti. Līdz tam lielākās Vidzemes jūrmalas pludmales jāapsaimnieko atbilstoši valsts nozīmes peldvietu apsaimniekošanas prasībām.

● Lai pilnveidotu putnu vērošanas piedāvājumu, sadarbībā ar ornitologiem vai pieredzējušiem putnu vērotājiem nepieciešams izstrādāt putnu vērošanas tūres, iekļaujot labākās Vidzemes jūrmalas un Igaunijas pierobežas putnu vērošanas vietas. Popularizējot Vidzemes jūrmalas putnu vērošanas iespējas, jāturpina regulāru putnu dienu un putnu vērošanas sacensību organizēšana. Papildu publicitāti sniegtu ziņojumi par gada agrākajiem vai interesantākajiem novērojumiem dabas vērotāju tīmekļa vietnēs, piemēram, www.dabasdati.lv. Papildus jāorganizē biežāk novērojamo sugu saraksti, to noteicēji, balsu ieraksti un putnu vērošanas piedāvājumu apraksti.

● Lai piekrastes augu un dzīvnieku valsts iepazīšana kļūtu par saistošu vides izziņas elementu, nepieciešams izstrādāt augu un citu dzīvnieku grupu iepazīšanas piedāvājumus. Jāapkopo informācija par potenciālajiem dabas izziņas gidiem. Ņemot vērā pieejamos gidu pakalpojumus, jāizstrādā augu iepazīšanas un dzīvnieku vērošanas ekskursijas vai tūres. Papildus jāorganizē tūrisma mītnu vai taku tuvumā biežāk novērojamo sugu saraksti, to apraksti un noteicēji, kā arī piedāvāto augu un dzīvnieku iepazīšanas piedāvājumu apraksti. Plašas iespējas Vidzemes jūrmalā ir sēņošanas un ogošanas piedāvājumu veidošanai, ietverot apmācību elementus un aktīvu līdzdarbošanos (atpazīšana, pagatavošana, pielietošana).

● Lai uzlabotu sabiedrības izpratni par procesiem dabā, jāpapildina Dabas aizsardzības pārvaldes piedāvāto vides izziņas programmu klāsts. Jāizstrādā pļavu, pludmaļu, kāpu, mežu un akmeņu lauku iepazīšanas piedāvājumi, kuros skaidrota to daudzveidība, veidošanās un loma dabā notiekošajos procesos. Jāorganizē piedāvāto vides izziņas programmu apraksti.

● Lai Vidzemes jūrmala kļūtu par iecienītu pastaigu un pārgājienu vietu, nepieciešams pilnveidot dabas taku, pastaigu un pārgājienu maršrutu tīklojumu – izstrādāt jaunus taku maršrutus Vidzemes jūrmalas un Igaunijas pierobežas pļavu, mežu, upju ieleju, akmeņu lauku, dižakmeņu un dižkoku, kā arī kultūras pieminekļu un vēsturiski nozīmīgu vietu iepazīšanai. Lai garu pastaigu cienītājus veicinātu Ziemeļvidzemes piekrastē uzkavēties ilgāk, piekrastes takas un maršrutus nepieciešams sasaistīt vienotā tīklā. Jānodrošina pārgājienu maršrutu marķēšana un labiekārtošana. Dabas taku un maršrutu popularizēšanai jāorganizē taku apraksti un shēmas. Sniegotās ziemās dabas taku un pārgājienu maršrutos jāierīko distanču slēpošanas trases.

● Lai Vidzemes jūrmalā uzlabotu velo tūrisma iespējas, gar veco Rīgas ceļu no Saulkrastiem līdz Hedemistei jāierīko velo maršruts. Vietās, kur vecā Rīgas ceļa posmi ir vētru noskaloti un gar stāvkrasta kranti ved taciņa, jāizvāc kritušie koki un jāatjauno koka tiltiņi. Lai veicinātu velotūristus piekrastē uzkavēties ilgāk, jāveido maršruta atzari uz apskates objektiem un tūrisma pakalpojumu sniegšanas vietām. Papildus jāpilnveido velo nomas iespējas un jānodrošina velo servisa un transporta pakalpojumi. Riteņbraucēju drošības uzlabošanai gar *Via Baltica* autoceļu jāizbūvē trūkstošie velo celiņa posmi. Pie apskates objektiem, atpūtas un pakalpojumu sniegšanas vietām jāuzstāda velo statīvi. Visā maršruta garumā jāuzstāda norādes zīmes un jāveic maršruta marķēšana. Velo maršrutu popularizēšanai jāorganizē maršrutu apraksti un shēmas.

● Akcentējot piekrastes zvejniecības tradīcijas, jāizstrādā jauni tūrisma piedāvājumi, kuros iekļauti izbraucieni ar zvejnieku laivām, zvejnieku darbu demonstrēšana, līdzdalība zvejā, nozvejoto zivju pagatavošana un degustācija. Jāveido ciešā sadarbībā balstīti zvejniecības tradīciju iepazīšanas piedāvājumi, ietverot gan Salacgrīvas muzeja ekspozīcijas apskati, gan zvejas darbu vērošanu, līdzdalību zvejā, zivju degustāciju u. tml. elementus. Ar plašu programmu un atbilstošu publicitāti Nēģu diena jāveido par nozīmīgāko apmeklētāju piesaisti rudens mēnešos.

● Lai pilnvērtīgi izmantotu Rīgas līča sniegtās priekšrocības, jāizstrādā dažāda garuma jūras laivu maršruti, jānodrošina jūras laivu nomas un to transporta iespējas. Nākotnē jādomā par jahtu ostas ierīkošanu Ainažos. Jāturpina Salacgrīvas jahtu ostas pilnveidošana.

● Tā kā pasākumi ir viens no būtiskākajiem brīvdienu tūristus piesaistošiem elementiem, kas veiksmīgas norises gadījumā veicina konkrētas vietas atpazīstamību un palielina vietējo uzņēmumu ieņēmumus, mērķtiecīgi jāstrādā pie esošo pasākumu rīkošanas tradīciju turpināšanas un jaunu tradīciju iedzīvināšanas īpaši ziemas, pavasara un rudens sezonā. Visām tūrisma attīstībā iesaistītajām pusēm aktīvi jāiesaistās pasākumu rīkošanā un mazāk zināmo pasākumu publicitātes uzlabošanā. Līdzīgu lomu apmeklētāju piesaistē ieņem sacensības. Nākotnē Zvejnieku parka, upju, jūras un labiekārtoto pludmaļu resursus nemotorizēto sporta veidu organizēšanā varētu izmantot plašāk.

● Lai Salacgrīvas vēstures muzeju plašāk integrētu pilsētas tūrisma piedāvājumā, jāmeklē iespējas to pārvietot uz kādu no vēsturiskajām ēkām ar vietējai kultūrvidei raksturīgu apkārtni.

● Tā kā lielākā apmeklētāju daļa Vidzemes jūrmalā ierodas ar autotransportu, jāizstrādā jauni auto tūrisma maršruti, iekļaujot Igaunijas resursus. Maršrutu popularizēšanai jāorganizē maršrutu apraksti un kartes.

● Lai pilnīgāk izmantotu piekrastes kultūras resursus un mazinātu uzsvāru uz dabas resursiem, jāizstrādā dažādi kultūras mantojuma iepazīšanas piedāvājumi – ostu, bāku un seno kuģu būves vietu tūre, piekrastes muižu tūre u. tml. Jāuzlabo kultūras pieminekļu pieejamība un baznīcu atvērtība.

● Lai akcentētu Ziemeļvidzemes piekrastes savdabību, jāveicina tautas celtniecības tradīciju un kulinārā mantojuma izkopšana, saglabāšana un popularizēšana. Celtniecības tradīciju saglabāšanai jāizstrādā Vidzemes jūrmalas apbūves vadlīnijas (ēku veidols, jumtu būves

un ēku apdares materiāli, krāsojums, žogi u. tml.) un jānodrošina to iestrādāšana apbūves noteikumos. Papildus jāizstrādā praktiski padomi ēku rekonstrukcijai, siltināšanai u. tml. darbībām, nemazinot ēku arhitektonisko vērtību. Kulinārā mantojuma izcelšanai un apzināšanai jāorganizē autentisku ēdienu recepšu un to pagatavošanas veidu apzināšana, jāizstrādā degustācijas un pagatavošanas apmācību piedāvājumi. Autentiskos ēdienus jāiekļauj ēdināšanas uzņēmumu piedāvājumos un jāakcentē viesiem piedāvātajās ēdienkartēs.

● Lai daudzveidotu tūristu piesaistu klāstu, jāveido jauni, Latvijā vai Vidzemes jūrmalā inovatīvi tūrisma piedāvājumi. Pie kādas no piekrastes viesu mājām ierīkot „Saulrietu taku” ar atbilstošu piedāvājumu romantiski noskaņotiem ceļotājiem. Atraktīvs piedāvājums varētu būt vētru vērošana. Jāmeklē jaunas iespējas saļā jūras gaisa, vēja, „dziedošo” smilšu, vientuļīgu pludmaļu un citu brīvi pieejamu elementu, kā arī Vidzemes lībiešu, Livonijas, Latvijas Brīvvalsts un citu vēsturisko laiku liecību, notikumu un nostāstu izmantošanai tūrisma piedāvājumu radīšanai un jau izmantoto Livonijas un Latvijas Brīvvalsts laika elementu papildināšanai.

3 Vidzemes jūrmala kā tūrisma galamērķis mērķtiecīgi tiek virzīts Latvijas un Baltijas tūrisma tirgū.

● Lai uzlabotu Vidzemes jūrmalas kā vienota tūrisma galamērķa un tās uzņēmēju reklāmas iespējas, atvieglotu ceļojuma plānošanu un nepieciešamās informācijas iegūvi, jāpilnveido Salacgrīvas, Saulkrastu un Limbažu novadu tūrisma informācijas vietnes atbilstoši Vidzemes jūrmalas tūrisma piedāvājuma izplatīšanas principiem (skat. nākamajā nodaļā).

● Lai nodrošinātu aktuālas tūrisma informācijas pieejamību, jāturpina regulārs darbs pie tūrisma informācijas materiālu sagatavošanas (tūrisma piedāvājumu apraksti, Vidzemes jūrmalas ceļveži un kartes). Par katru maršrutu, taku vai piedāvājumu jāorganizē vienota stila vienkārši sagatavojama un aktualizējama informācijas lapa. Tūrisma piedāvājumu aprakstiem jābūt plaši pieejamiem gan tūrisma informācijas centros, gan tūrisma informācijas interneta vietnēs.

● Tūristu pulcēšanās vietās jāpiedāvā teritorijai raksturīgi suvenīri. Jāizstrādā vienkārši kritēriji kvalitatīviem un ar Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta mērķiem saskanīgiem tūrisma piedāvājumiem, amatnieku, zemnieku un ražotāju izstrādājumiem. To reklamēšanā izmantot biosfēras rezervāta simbolus un logo.

● Lai apvienotu spēkus Vidzemes jūrmalas popularizēšanā, jāturpina veiksmīgi uzsāktā sadarbība ar Saulkrastu, Carnikavas un Hedemistes novadiem, akcentējot Vidzemes jūrmalas nosaukumu. Jāizdod kopīgi tūrisma informācijas materiāli, jāsaista tūrisma informācijas interneta vietnes, jāveido kopīgi maršruti, pasākumi un vienotas aktivitātes.

● Vidzemes jūrmalas reklamēšanā plašāk jāizmanto sabiedrisko attiecību iespējas un sadarbība ar masu medijiem (ziņojumi preseī, informācijas materiāli, „mediju braucieni” u. tml.).

● Jāveic īpaši veicināšanas pasākumi Igaunijas reģionālajiem tūroperatoriem, kas jau tagad izmanto Latvijas puses resursus savu piedāvājumu dažādošanai (informācija, reklāmas ▶

braucieni u. tml.). Jānodrošina sadarbība ar tuvākajām Igaunijas viesnīcām, piemēram, Lapaninas viesnīcu, kas piedāvā mērķētu informāciju saviem viesiem par atpūtas un izziņas iespējām netālajā Vidzemes jūrmalā.

4. **Sadarbības stiprināšana, konkurētspējas uzlabošana un videi draudzīgu aktivitāšu veicināšana.**

● Lai nodrošinātu tūrisma pakalpojumu sniedzēju izaugsmi un paaugstinātu tūrisma sektorā strādājošo konkurētspēju, jāriko regulāras apmācības (tūrisma produktu veidošana, mērķēti, normatīvās prasības tūrisma uzņēmumu darbā u. tml.), jānodrošina mūžizglītības pieejamība (valodu apmācība, vides gidu prasmju apgušana u. tml.) un jāriko konkursi uzņēmējdarbības aktivitātes veicināšanai (labākais gada uzņēmējs, novatoriskākais tūrisma produkts u. tml.).

● Jāuzlabo gidu, tūristu pavadoņu un dažādu aktīvās atpūtas veidu instruktoru pakalpojumu pieejamība – jāpiesaista jauni gidi un pavadoņi, jāveicina esošo gidu tālākizglitotāšanās. Informācijai par gidu un tūristu pavadoņu pakalpojumiem jābūt plaši pieejamai.

● Tūrisma uzņēmēju sadarbības un kopēju piedāvājumu veidošanas veicināšanai jāorganizē regulāras informācijas dienas un pieredzes apmaiņas braucieni. Jāievieš jaunās tradīcijas neformālām tikšanās reizēm atīstības problēmu, iespējamo risinājumu un sadarbības iespēju pārrunāšanai.

● Lai Vidzemes jūrmalā veidotu par vienotu galamērķi un nodrošinātu veiksmīgu tā tūrisma attīstību, būtiski jāuzlabo tūrisma uzņēmēju, nevalstisko organizāciju, pašvaldību un Dabas aizsardzības pārvaldes sadarbība. Visvieglāk to panākt, izveidojot jaunu vai aktivizējot esošu nevalstisko organizāciju. Uzņēmējiem, pašvaldībām, tūrisma informācijas centru darbiniekiem un citiem interesentiem aktīvi jāiesaistās biedrības darbībā.

● Lai sekmētu vietējo uzņēmējdarbību un ekonomiku, tūrisma pakalpojumu sniegšanas vietās jāstimulē vietējo ražotāju un amatnieku izstrādājumu, zemnieku audzētās vai ražotās produkcijas noiets un citu tūrisma uzņēmēju sniegto pakalpojumu izmantošana. Uzņēmējiem, ražotājiem zemniekiem un zvejniekiem daudz mērķtiecīgāk jāsadarbības kopīgu piedāvājumu veidošanā. Lai veicinātu vietējās ekonomikas izaugsmi un sabiedrības iesaistīšanos tūrisma attīstībā, tie jāiesaista arī jaunu tūrisma piedāvājumu plānošanā.

● Lai nodrošinātu tūrisma pakalpojumu kvalitātes uzlabošanu, jārosina „Zaļā sertifikāta” un Latvijā izmantoto tūrisma mītnu kategorizācijas un

kvalitātes vērtēšanas sistēmu ieviešana. Jāorganizē izglītojoši semināri par to iegūšanas procedūram un izmantošanas priekšrocībām. Apmeklētāju viedokļa izziņai jāizstrādā ceļotāju anketas, jāsekmē to aizpildīšana un jānodrošina aizpildīto anketu apkopošana un rezultātu analīze.

● Jāveicina alternatīvo enerģiju un enerģiju saudzējošu tehnoloģiju izmantošana un veiksmīgo piemēru popularizēšana. Jāveic videi draudzīgu ceļošanas veidu popularizēšana un jāatvieglo to izmantošana – ērts sabiedriskais transports, velociņi, velostativs, velo nomas u. tml. Jāorganizē semināri par videi draudzīgu ceļošanu tūrisma ietekmes uz vidi kontekstā.

● Lai nākotnē nodrošinātu iespēju veidot jaunus, tūrisma attīstības tendencēm atbilstošus piedāvājumus, jāveicina vecāko klašu skolēnu, studentu un mācībspēku pētniecisko darbu izstrāde.

5. **Tūrisma resursu, infrastruktūras un ietekmju uzraudzība un apmeklētāju uzskaites pilnveidošana.**

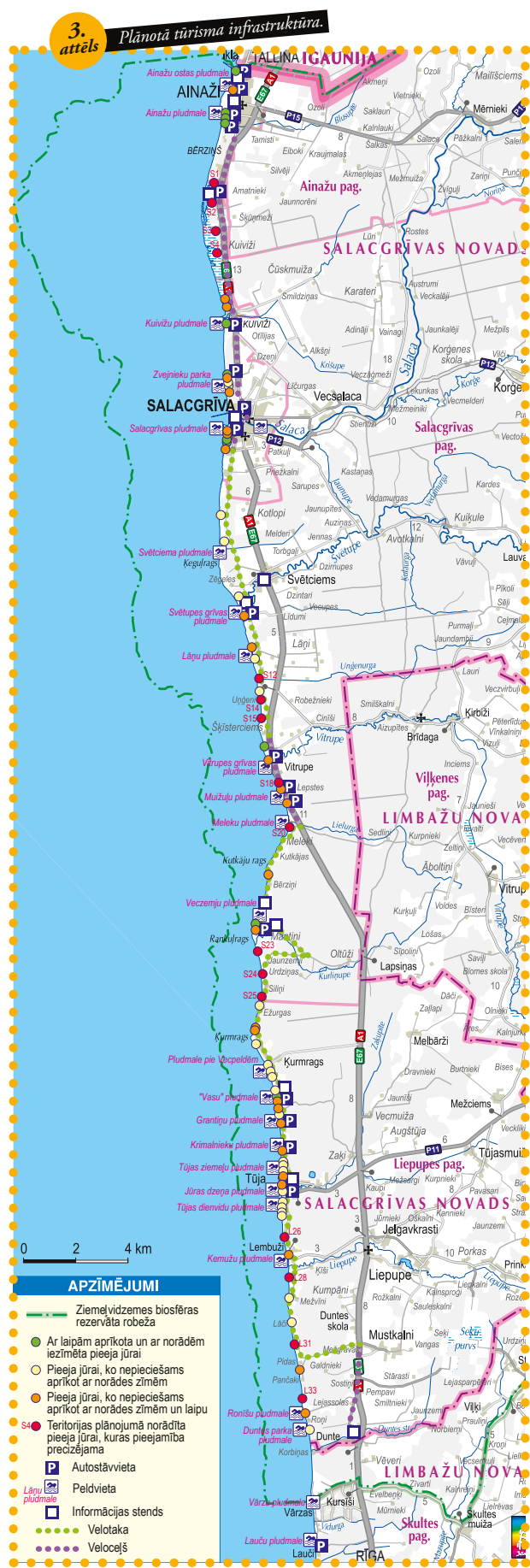
● Lai apzinātu objektu nosldzi, atvieglotu turpmāku Vidzemes jūrmalas tūrisma attīstības un atsevišķu objektu labiekārtojuma plānošanu, nepieciešams ieviest vienotu apmeklētāju uzskaites sistēmu. Tūrisma pakalpojumu sniegšanas vietās veikt regulāru klientu uzskaiti. Apskates objektos, pludmalēs un tūrisma maršrutos organizēt apmeklētāju klātienē uzskaites. Noslogotākajos dabas objektos, kas netiek pastāvīgi to apsaimniekotāju uzraudzīti, ierīkot elektroniskās apmeklētāju uzskaites sistēmas. Nodrošināt iegūto datu apkopošanu, analīzi un rezultātu publiskošanu.

● Lai radītu iespēju savlaicīgi konstatēt un novērst negatīvās apmeklētāju ietekmes, nepieciešams veikt visu tūrisma iesaistīto resursu, tūrisma maršrutu un ierīkotās infrastruktūras uzraudzību, negatīvo apmeklētāju ietekmju uzskaiti, fotomonitoringu un parauglaukumu monitoringu. Plašāk izmantojamās metodes un prioritārās ietekmes monitoringa veikšanas vietas norādītas tūrisma plāna pilnajā versijā. Jānodrošina ietekmes monitoringa datu apkopošana, analīze, rezultātu publiskošana un priekšlikumu izstrādāšana negatīvo ietekmju novēršanai.

● Lai saglabātu Vidzemes jūrmalas tūrisma attīstības iespējas ilgtermiņā, jānodrošina regulāra teritorijas apsaimniekošana, tūrisma infrastruktūras atjaunošana un apmeklētāju negatīvo ietekmju un seku novēršana.

● Lai pilnveidotu Vidzemes jūrmalas aizsardzību un apsaimniekošanu, jānodrošina ainavekoloģiskā plāna un īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plānu ieviešana. ●

Ar detalizētu mērķu un uzdevumu aprakstu var iepazīties tūrisma plāna pilnajā versijā. Prioritāri labiekārtojāmās vietas norādītas kopsavilkuma 3. attēlā.

ZIEMEĻVIDZEMES PIEKRASTES TŪRISMA PIEDĀVĀJUMA VEIDOŠANAS UN PĀRDOŠANAS VEICINĀŠANAS PRINCIPI

Produktu veidošanas principi

- Ziemeļvidzemes piekraste jāveido par ilgtspējīgu tūrisma galamērķi, ko raksturo spēja palielināt ceļotāju tērīnus, nodrošināt tiem neaizmirstamu pieredzi un kvalitatīvus pakalpojumus, vienlaikus saglabājot dabas un kultūras resursus, palielinot pakalpojumu sniedzēju peļņu un uzlabojot vietējo iedzīvotāju dzīves apstākļus (darba vietas, produkcijas noiets, sakārtota infrastruktūra u. tml.). Ilgtspējīgas attīstības principi jāietver ikvienā esošā un jaunā tūrisma piedāvājumā.
- Lai mazinātu dabas resursu izmantošanu un tūrisma ietekmi uz vidi, mērķtiecīgi jāattīsta produkti ar augstu pievienoto vērtību un mazu tiešo dabas resursu patēriņu, t. i., produkti, kuru vērtību veido cilvēks ar savām zināšanām un profesionalitāti. Produkti ar augstu pievienoto vērtību sniedz ne tikai lielāku finansiālo atdevi, bet arī paildzina teritorijā pavadīto laiku un palielina pieprasījumu pēc citiem pakalpojumiem (ēdināšana, naktsmītnes, veikali u. tml.). Piedāvājumi ar lielāku ietekmi uz vidi pārnesami uz ziemas sezonu, kad jebkurai darbībai uz dabas vidi ir mazāka ietekme, vai uz mazāk jutīgo galamērķa zonu, kas neietver kāpu un pludmales daļu un dabas liegumu teritorijas. Vidi degradējošu

aktivitāšu organizēšana nebūtu pieļaujama pat pilsētu un ciemu teritorijās.

- Lielākā vēriba jāvelta individuālo ceļotāju, ģimeņu vai nelielu grupu (līdz 20 personām) piesaistei. Uzsvars jāliek uz kvalitatīvi veidotiem, elastīgiem un personalizētiem tūrisma piedāvājumiem, ko var piedāvāt attiecīgajam tirgus segmentam.

- Maksimāli iespējamā kvalitāte jānodrošina ikvienā esošā un jaunā tūrisma piedāvājumā. Kur vien iespējams, ļaut apmeklētājiem pašiem līdzdarboties, iesaistīties, piedalīties, gūt jaunu, nebijušu pieredzi un pozitīvas emocijas.

- Tūristu mītnēm svarīgi niansēt esošo piedāvājumu, kāpināt tā kvalitāti un konkurētspēju, akcentēt piekrastes tematiku, uzlabot sadarbību un tikai tad veidot papildu piedāvājumus. Svarīgi paust savu pozicionējumu – uzsvērt atšķirību un unikalitāti citu pakalpojumu sniedzēju vidū.

- Jaunie un esošie Vidzemes jūrmalas tūrisma produkti jāsaista ar Latvijas kopējo zīmolvēdības platformu „Best enjoyed slowly” un jāizmanto Vidzemes tūrisma asociācijas un Tūrisma attīstības valsts aģentūras tirgvedības aktivitātes „Nesteidzīgas atpūtas” koncepcijā.

- Priekšroka dodama aktivitātēm, kas mazina apmeklētāju sezonālītāti un palielina teritorijā pavadīto laiku. Īpaša vēriba jāpievērš pasākumu organizēšanai kā galvenajam instrumentam komerciāli argumentētai tūrisma darbībai un zīmola iedzīvināšanai. Jāturpina esošās tradīcijas un jāveicina jaunu pasākumu tradīciju iedibināšana, kas mērķtiecīgi vēršama uz sezonas pagarināšanu. Papildus jāveido jauni vietējo sabiedrību vienojoši pasākumi, piemēram, pludmales sezonas atklāšanas vai noslēguma svētki. Jārada neformāli apstākļi kopīgu lietu apspriešanai.

- Mērķtiecīgi jāizmanto Igaunijas tuvums. Jāizstrādā tūrisma maršruti un piedāvājumi, kas ietver gan Vidzemes, gan Igaunijas piekrastes apskates objektus, ēšanu un nakšņošanu ieplānojot Latvijas pusē.

- Jāuzlabo iesaistīto pušu sadarbība, jāmeklē jauni sadarbības partneri, jāattīsta jaunas kopīgas iniciatīvas un jāveido savstarpēji saistītu ķēdes produktu piedāvājums. Kopīgi piedāvājumi veicina ilgāku apmeklētāju piesaisti un lielāku finansiālo atdevi galamērķim. Tieši sadarbībā iespējams panākt lielāku efektivitāti un sasniegt kopīgus mērķus.

Piedāvājuma izplatīšanas principi

- Gan pašvaldību, gan privāto tūrisma pakalpojumu sniedzēju tīmekļa vietnēs mērķtiecīgi jāakcentē nosaukums „Vidzemes jūrmala”, kā galamērķa piedāvājums tiek reklamēts oficiālajā valsts tūrisma mārketinga portālā. Perspektīvā ar šādu nosaukumu var veidot vienotu platformu Ziemeļvidzemes un Dienvidvidzemes piekrastes tūrisma veicināšanai. „Vidzemes jūrmala” zīmola attīstībā var izmantot 20. gs. 30. gadu iestrādnes šajā virzienā – spēlēt ar senajām reklāmām mūsdienu kontekstā.

- Perspektīvā Vidzemes jūrmalas tūrisma informācijas interneta vietnei jāklūst par galveno piekrastes tūrisma piedāvājuma atpazīstamības veidošanas instrumentu. Tikmēr esošās tūrisma informācijas vietnes jāpapildina ar interaktīvu tūrisma karti, ērti pārskatāmu, latviešu, angļu, krievu, igauņu, lietuviešu, vācu un somu valodā precīzi segmentētu, saistošu un aktuālu tūrisma informāciju (atbilstoši lielākajam ārzemju viesu īpatsvaram pēc Minhauzena muzeja statistikas datiem), īsiem, taču labi veidotiem video sižetiem. Tā kā rekomendācijas un ieteikumi ir viens no efektīvākajiem mūsdienu mārketinga komunikācijas elementiem, būtiski veidot atgriezenisko saiti, sniedzot apmeklētājiem iespēju diskutēt un komentēt. Tīmekļa vietnes izveidē īpaša vēriba pievēršama raksturvārdu

izcelšanai – meklētājprogrammu satura optimizēšanas rīkiem. Tāpat tas saistāms ar vārda izplatīšanas rīkiem (Twitter, Facebook u. c.), kas aktīvi uzturami.

- Mūsdienās viens no veiksmīgākajiem ziņas nodošanas un komunikācijas veidiem ir netradicionālā mārketinga metodes un sabiedriskās attiecības. Tās nodrošina nekomerciāla jeb „ziņas rakstura” informācijas plūsmu par notikumiem un aktualitātēm, tādējādi informējot un „ieintriģējot” potenciālos apmeklētājus. Jau šobrīd, sadarbojoties ar reģionālajiem un vietējiem masu medijiem, sabiedriskās attiecības sekmīgi izmanto pašvaldību un Dabas aizsardzības pārvaldes darbinieki. Turpmāk sabiedrisko attiecību iespējas un nacionālie mediji aktīvāk jāizmanto arī citām parka tūrisma attīstībā iesaistītajām pusēm.

- Tūrisma piedāvājuma izplatīšanā mērķtiecīgi jāizmanto vēstneši – reklamētāji, kuriem pašiem ir pozitīva pieredze un kuri veicina piekrastes tūrisma piedāvājumu pārdošanu un izplata to labo slavu. Mutvārdu reklāmas spēks ir jānovērtē. Tas ir īpaši aktuāls vietējā tirgū.

- Drukātajos informācijas materiālos jāietver precīza kartogrāfiska un praktiska tūrisma informācija, kvalitatīvas un pozicionējumu precīzi attēlojošas fotogrāfijas.

Ikvienam papīra komunikācijas materiālam jābūt drukātam uz videi draudzīga papīra. Ierobežotu finanšu līdzekļu apstākļos tipogrāfiski sagatavotu informācijas materiālu vietā iespējams izmantot kvalitatīvas un elektroniskās versijas, kuras pieejamas interneta vidē un nepieciešamības gadījumā izdrukājamas vajadzīgajā skaitā. Īpaši tas attiecas uz informācijas materiāliem svešvalodās, kuru noiets nav tik liels, taču to pieejamība ir svarīga, īpaši vietās, kur nav pieejami gidu pakalpojumi atbilstošās valodās. Informācijas izveidē jābalsta uz labu interpretāciju, kas vērsta uz iedziļināšanos vērtību būtībā un saistošu stāstu stāstīšanu.

- Kopējo mārketinga komunikāciju balstīt uz dominējošo mērķtirgu svešvalodām atbilstoši Minhauzena muzeja statistikai. Ievērojot kultūratšķirības, veikt piedāvājuma atšķirīgu interpretāciju.

- Lai pilnveidotu Ziemeļvidzemes piekrastes konkurētspēju, uzņēmējiem, pašvaldībām, nevalstiskajām organizācijām, Dabas aizsardzības pārvaldei un citām ieinteresētām pusēm daudz ciešāk jāsadarbības vienotu mārketinga aktivitāšu realizēšanā. Tas veicinātu kopējo galamērķa popularitāti un padarītu efektīvāku tirgvedībai tērēto līdzekļu atdevi. Tāpat jāveido sadarbības tīklojums un savstarpēji jāveicina sadarbības partneru pakalpojumu pārdošana. ●

14 SOĻI TŪRISMA GALAMĒRĶA KONKURĒTSPĒJAS PAAUGSTINĀŠANAI

4. attēls

Autors: Andris Klepers, balstoties uz I. Fovca-Viljama (2010), M. Portera (1990), E. Mihaela (2007), S. Rozenfelda (1992), T. Petersa (1995), Hamfrīja & Šmita (1996) u. c. autoru atziņām.

Daļa no veicamajiem uzdevumiem Ziemeļvidzemes piekrastē jau ir īstenoti. Vairāku uzdevumu īstenošana ir uzsākta. Citi jāsāk realizēt tuvākajā nākotnē. Jau tuvākajā laikā nepieciešams izveidot galveno ieinteresēto pušu – uzņēmēju, pašvaldību, resursu apsaimniekotāju un akadēmisko pārstāvju darba grupu (5. solis), kas var turpināt darboties ar stratēģijas ieviešanu, pielāgošanu, taktikas apspriešanu un sadarbības veicināšanu. Apvienības vadības grupas starpā vēlreiz jāapsprīez plānā izvirzītie mērķi un to sasniegšanas prioritātes. Pie taktikas,

kā to sasniegt, jāstrādā kopīgi. Plānā ir iezīmēti vairāki risinājumi, taču tie vēlreiz jāprioritizē un, ja nepieciešams, jāmaina. Iespējams, mērķu sasniegšanai ir citi risinājumi, kas plāna izstrādes laikā nav apskatīti.

Būtiski stiprināt uz sadarbību vērstos neformālos kontaktus. Lai nostiprinātu pārlicību par šāda pārvaldes modeļa efektivitāti, iespējami īsā laikā jānodrošina katram kopējā sadarbībā iesaistītajam iespēja gūt konkrētus labumus no sadarbības. Prioritāra ir savstarpēji saistītu piedāvājumu veidošana starp vairākiem

uzņēmējiem. Turpinājumā jāstiprina sadarbība ar blakus esošajiem galamērķiem kopīgu iniciatīvu veicināšanai – kopīgas akcijas vai vienota sadarbība uz ārējiem tirgiem, kas jau notiek Vidzemes reģiona līmenī. Lai gūtu adekvātu informāciju par procesu virzību, prioritāri jāveic apmeklētāju skaits, to ietekmju un apmierinātības līmeņa monitorings.

Šāds pārvaldes modelis pielīdzināms klāstera struktūrai, kurai ir daudz lielākas iespējas veicināt lokālo izaugsmi pretēji izolētai atsevišķu uzņēmumu un institūciju darbībai. ●

IETEIKUMI JAUNU TŪRISMA MARŠRUTU IZSTRĀDEI

Autors: Juris Smaļinskis, LLTA „Lauku ceļotājs”

Viens no Ziemeļvidzemes piekrastes tūrisma attīstības uzdevumiem ir jaunu tūrisma maršrutu izstrāde un popularizēšana. Kā rāda līdzšinējā pieredze, to iespējams veikt arī ierobežota finansējuma apstākļos. Lai atvieglotu maršrutu plānošanu un aprakstu sagatavošanas darbu, plāna kopsavilkumā ietverti to izstrādes ieteikumi.

Maršruta ideja

Lai izveidotu maršrutu, sākotnēji ir jābūt idejai un vīzijai – kādu ģeogrāfisku (vai kultūrvēsturisku) teritoriju šķērsos minētais maršruts un kur būs tā sākums un beigas.

Kartogrāfiskā materiāla un literatūras izpēte

Kad radusies ideja, jāpievēršas informācijas avotu studijām, lai saprastu, kādi tūristiem interesanti resursi un tūrisma infrastruktūra atrodas plānotā maršruta teritorijā.

Maršruta iezīmēšana kartē

Savienojot iepriekšējā solī minētos tūristu interešu punktus kartē, rodas maršruta idejas vizuāls attēlojums. Vēlamais mērogs 1: 200 000 (gari maršruti, kas šķērso lielas teritorijas un iet galvenokārt pa autoceļiem), 1:100 000 (īsāki maršruti, kas aptver vienu administratīvu novadu un iet par mazākas nozīmes ceļiem) vai 1: 50 000 (lokāli un īsi maršruti, kas iet pa maziem ceļiem, t. sk. meža ceļiem, takām utt.).

Maršruta pārbaude dažādos gadalaikos

Uz kartes iezīmētais maršruts ir jāizbrauc dabā, lai saprastu apstākļus, kurus nevar paredzēt maršruta teorētiskajā izstrādes procesā. Maršrutu vēlams izbraukt pavasarī, vasarā un rudens pusē.

„Grozījumu” veikšana

Parasti pēc pirmās maršruta izbraukšanas dabā rodas jaunas idejas par maršruta papildinājumiem, grozījumiem un alternatīvām. Šajā posmā sagatavo pirmo maršruta apraksta versiju.

Maršruta tests

Kad veikti pirmie pieci soļi, maršrutu vēlams iziet/izbraukt vēlreiz – lielākā interesentu pulkā, aicinot līdzīgi dažādas

fiziskās sagatavotības braucējus, t. sk. bērnus, un uzklausot viņu viedokļus un ieteikumus.

Maršruta lapas sagatavošana

Maršruta lapas sagatavošanas ieteicamās vadlīnijas:

Maršruts: neliels maršruta raksturojums, kurā uzsvērta konkrētā maršruta „rozīnīte”;

Ieteicamais laiks: piemērotākais gadalaiks maršruta īstenošanai;

Grūtības pakāpe:

- ▶ **viegls** – piemērots visplašākajai mērķauditorijai. Maršruts ved pa relatīvi līdzenu reljefu, un tā veikšanai nav nepieciešamas īpašas orientēšanās iemaņas;
- ▶ **vidējs** – garāki maršruti, kas atrodas šķēršļotākā apvidū;
- ▶ **grūts** – maršruti, kas ved pa stāviem un augstiem upju krastiem un to veikšanai nepieciešama zināma fiziskā sagatavotība;

Laiks: aptuvenais stundu vai dienu skaits, kas nepieciešams maršruta veikšanai „vidējam” tūristam;

Ceļa segums: pamatne, pa kuru būs jāpārvietojas maršruta veikšanas laikā.

Norādīts aptuvenais asfaltēto un zemes ceļu posmu īpatsvars %;

Sākums/beigu punkts: norādīta maršruta starta un finiša vieta;

Marķējums: norādīta marķējuma esamība un formāts, ja tāds ir;

Maršruta gaita: uzskaitītas nozīmīgākās apdzīvotās vietas un kilometrāža starp tām, kā arī kopējais maršruta garums;

Alternatīvas: ieteikti citi maršruta varianti, iespējas maršruta apkārtņē;

Der zināt!: iekļauti noderīgi padomi, kas jāņem vērā;

Loģistika: kā tūrists nokļūs no galapunkta sākumpunktā, ja tas nepieciešams;

Interesantākās apskates vietas: tie dabas un kultūrvēstures objekti, kurus noteikti ir vērts redzēt ceļojuma laikā;

Kartogrāfiskais materiāls un maršrutu raksturojoši fotoattēli.

Citu uzņēmēju un interesentu iesaiste

Kad ir sagatavots maršruta apraksts, to izsūta iesaistītajiem partneriem (uzņēmējiem, TIC un pašvaldību darbiniekiem, ĪADT administrāciju pārstāvjiem u. c.) un aicina sniegt komentārus un ieteikumus,

kā arī papildināt pieejamo pakalpojumu sarakstu ar saviem piedāvājumiem. Konstruktīvie priekšlikumi tiek iestrādāti sagatavotajā maršruta aprakstā.

Maršruta dizains, IT tehnoloģiju izvēle

Maršrutu lapu tehniskais risinājums jāizvēlas tā, lai samazinātu izmaksas, piemēram, izmantojot atvērtā koda datorprogrammas, grafikas un burtu salikumus, piemēram, atvērtā koda programma Scribus (<http://www.scribus.net/>) vai Fontforge (<http://fontforge.sourceforge.net/>). Kad maršruta apraksts ir sagatavots, to izsūta sadarbības partneriem, lai tie var to ievietot savās mājas lapās un piedāvāt saviem klientiem, kuriem interesē papildus aktivitātes.

Maršruta marķēšana dabā

Ja aktīvā tūrisma maršruts šķērso teritorijas, kur ir liels koku īpatsvars, to var marķēt ar krāsu atzīmēm uz kokiem. Šajā procesā gan minētā darbība ir jāaskaņo ar attiecīgās teritorijas īpašnieku vai apsaimniekotāju. Krāsu marķēšanas vadlīnijas skatīt „Lauku ceļotāja” mājas lapā www.celotajs.lv.

Maršruta uzturēšana un informācijas aktualizācija

Maršruts, kas tiek aktīvi lietots, tā sagatavotājam un reklamētājam vismaz divreiz sezonā ir jāizbrauc un jāpārbauda tā ceļu u. c. objektu stāvoklis. Nepieciešamības gadījumā no takām jānovāc krituši koki, zari, jāatjauno marķējums un jāveic citas nepieciešamās darbības.

Maršrutu aprakstu mērķis ir iepazīstināt potenciālos apmeklētājus ar Vidzemes piekrastes tūrisma piedāvājumu, rosinot tūristus pavadīt tajā ilgāku laiku, līdz ar to stimulējot arī vietējo ekonomiku. Maršrutu izstrādi un to aprakstu sagatavošanu uzsākām jau plāna izstrādes laikā. Gatavie apraksti lejupeļādešanai un drukāšanai pieejami „Lauku ceļotājs” un Latvijas Dabas fonda mājas lapās www.celotajs.lv un www.ldf.lv. Aicinām sagatavotos ceļojumu maršrutus izmantot, ievietojot tos savās mājas lapās, izdrukājot un piedāvājot klientiem vai citādi popularizējot. Ceram, ka sagatavotie maršrutu izstrādes soļi veicinās šā darba turpināšanu. ●

ZBR un tajā esošo dabas liegumu teritorijā drīkst brīvi staigāt, vērot dzīvniekus un ainavas, ogot, sēņot, sauloties, kā arī jūras akvatorijā – braukt ar airu laivām. Ar automašīnu drīkst braukt tikai pa ceļiem. Telsu celšana un ugunsgrūdu kurināšana ir atļauta tikai šim mērķim paredzētās un labiekārtotās vietās (pie Veczemju klintīm, kempingu un tūristu mitņu teritorijā).

Tūrisma pakalpojumi

- Tuvākās naktsmitnes:**
- 1 „Kapteiņu osta”, 64024930;
  - 2 „Brīze”, 64071717;
  - 3 „Roķi”, 29218952;
  - 4 „Vējavas”, 64071667;
  - 5 „Rakari”, 64071122;
  - 6 „Korķi”, 29239788;
  - 7 „Jafa Tūja”, 25807788;
  - 8 „Olnieki”, 29111919;
  - 9 „Ķurmragi”, 29113777;
  - 10 „Klintskalni”, 29212885;
  - 11 „Jūras bura”, 29847299;
  - 12 „Saulis ligzda”, 29445465;
  - 13 „Jūrasdzeņi”, 26550574;
  - 14 „Bērziņi”, 29425352;
  - 15 „Pernigēle”, 64022240;
  - 16 „Duntes Urdziņas”, 29234705.

Atpūtas vietas: jūras krastā ierīkotajos kempingos.

Veikali: Tūjā, Salacgrīvā, Ainažos, Kuivīžos, Svētciemā, Duntē.

Ēdināšana: Tūjā, Salacgrīvā, Ainažos, Kuivīžos, kempingā „Rakari”.

Bankomāti: Ainažos, Salacgrīvā.

DUS: Ainažos, Salacgrīvā.
Tūrisma informācija:
www.celotajs.lv, 67617600;
www.ainazi.lv, 64043241;
www.salacgriva.lv, 64041254;
www.visitlimbazi.lv, 64070608;
www.daba.gov.lv, 67730078.

Maršruta raksturojums

Ceļu infrastruktūra starp Via Baltica šoseju un jūras krastu ir ļoti „sadrumstaloša” un brīžiem pat neesoša, tādēļ izveidot un izbaukt vienlaidus velomaršrutu šajā posmā ir ļoti grūti. Neskatoties uz to, ir vietas, kas ir veloceļotājam ainaviski un citādā ziņā pievilcīgas, tādēļ sk. tālāk aprakstītos piekrastes posmus, kurus katrs var izvēlēties pats atkarībā no savām iespējām un vēlmēm.

Laiks: Ieteicamais ir vasara: jūnijs – jūlijs, bet var arī citos mēnešos.

Garums: Piekrastes posma garums no Ainažiem līdz Duntēi pa tālāk aprakstītajiem ceļu posmiem ir ~56 km.

Aptuvenais laiks: 1 (sportiskiem braucējiem) – 2 dienas atkarībā no izvēlētajiem posmiem. Ieteicams braukt ar nakšņošanu un izbaudīt piekrastes zvejniecības labumus.

Grūtības pakāpe: Katram maršruta posmam sava grūtības pakāpe – sk. tālāk.

Ceļa segums: Asfalts, smilšaini ceļi, grants un meža ceļi, takas, smilšains un akmeņains jūras krasts.

Maršruta gaita: Ainaži – Salacgrīva – Svētciems – Vitrupe – Meleki – Mantiņi – Tūja – Lembuži – Dunte. Attālums no Rīgas: Tālākais punkts – Ainaži – 115 km.

Alternatīvas: Maršrutu patiesībā var sākt jau Igaunijā – Häädemeste, no kurienes līdz pat Ainažiem (27 km) gar jūras krastu iet asfaltēts un salīdzinoši maz noslogots ceļš – vecā Rīgas–Tallinas šoseja. Tā ir visnotaļ piemērota velobraucējiem. Sk. arī citus Lauku ceļotāja izstrādātos maršrutus pa ZBR piekrasti.

Der zināt! Igaunijas pierobežā nepieciešama pase. Katrs pats izvēlas sev piemērotāko maršruta posmu un ir atbildīgs par šāda maršruta veikšanu. Katrs pats ir atbildīgs par savu un savu bērnu drošību maršruta veikšanas laikā.

Neatliekamās palīdzības dienesta tālrunis: 112.

Grūti izbraucams posms augšpus Lāču bākas

Vecais Rīgas ceļš pie Dzeņiem

Maršruts ietilpst **Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā (ZBR)** – Latvijas lielākajā īpaši aizsargājamā dabas teritorijā (ap 6% no valsts platības), kas aptver daļu no bijušajiem Limbažu, Valmieras un Valkas rajoniem. Šeit ir sastopams ļoti daudzveidīgs un atšķirīgs ainavu, biotopu un sugu kopums. Salaca ir viena no Baltijas jūras reģiona nozīmīgākajām lašu nārstu vietām. Upes ielejas ainava ar smilšakmens atsegumiem piesaista daudzus ūdenstūristus. Rīgas jūras līča krasts salīdzinoši īsā posmā (ap 50 km) izceļas ar lielu ainavu un biotopu atšķirību. Tā ziemeļos plešas piejūras (Randu) pļavas, vidusdaļā – smilšaini liedagi, bet dienviddaļā – akmeņaina krastmala divu desmitu kilometru garumā. Igaunijas pierobežā ir izvietojusies t. s. Ziemeļu purvi, bet Sedas tīrelis ir viena no nozīmīgākajām putnu atpūtas un barošanās vietām migrācijas laikā. ZBR teritorija izceļas ar lielu mežu daudzveidību, jo tajā ir sastopami visi Latvijā esošie mežu tipi. Apmeklētājiem izveidotas interesantas dabas takas ar skatu torņiem vai platformām Randu pļavās, Burtnieku ezera D krastā, Planču purvā, Niedrāju-Pilkas purvā, Dzīlezera un Lielzera krastos u. c. Mazsalacas Skaņākalna parks ir viens no populārākajiem Ziemeļvidzemes tūrisma objektiem. Teritorijā atrodas arī daudzi nozīmīgi kultūras pieminekļi, t. sk. viena no pirmajām Latvijas apdzīvotām apmetnēm – t. s. Zvejnieku kapulauks (5.–2. g. t. pr. Kr.). ZBR piekrastes teritorijā ietilpst divi dabas liegumi: Vidzemes akmeņainā jūrmala un Randu pļavas.

Vidzemes akmeņainās jūrmalas dabas liegums ir ar dažāda izmēra laukakmeņiem klāts un nelieliem zemesragiem un ličiem izrotots krasta posms, kā arī vienīgā vieta Latvijā, kur posmā starp Tūju un Vitrupe ieteku un dienvidos no Tūjas jūras viļņu abrazīvās darbības iespējama izveidojušies dažus metrus augsti devona perioda smilšakmens atsegumi. Šis ir ļoti mainīgs un dinamisks jūras krasta posms, īpaši pēc lielākām vētrām.

Randu pļavu („rand” – no igauņu valodas – krasts) dabas liegums ir ar niedrēm un mēldrienu apaudzis piejūras pļavu, lagūnu, dūņainu ezeriņu un smilšainu sēkļu mozaikas izraibināts Rīgas līča krasta posms starp Ainažiem un Kuivīžiem, kas ir ļoti nozīmīga ūdensputnu atpūtas un retu augu sugu (kopumā konstatētas ap 500 augu sugas) dzīves vieta. Pļavu iepazīšanai izveidots jauns putnu vērošanas tornis un dabas taka. Lielās augu sugu daudzveidības dēļ šo teritoriju sauc par Latvijas savvaļas augu „herbāriju”.

1 Posms:

Ainaži (Latvijas-Igaunijas robeža) – Salacgrīva. Kopā: 13 km. No Igaunijas robežas cauri Ainažiem līdz Via Baltica var braukt pa Kr. Valdemāra ielu (~3 km). Tālāk seko ~7 km garš posms pa Via Baltica malu, kuram diemžēl nav alternatīvu ceļu. Te ir jābrauc ļoti uzmanīgi, jo minētajā posmā ir intensīva auto plūsma un daudz tālsatiksmes kravas auto. Šo posmu var arī izlaist. Aiz Kuivīziem sākas ~2 km garš gājēju-veloceliņš, kas izbeidzas īsi pirms Salacgrīvas. Kaut arī viegls, šis no velo braukšanas viedokļa ir nepatīkams posms.

2 Posms:

Salacgrīva – kempings Vējavas – Šķīsterciems – Meleki. Kopā 16 km. Cauri Salacgrīvai var braukt pa Viļņu un Sila ielu. Sila ielas turpinājums ir meža-zemes ceļš, kas ved pa interesantu, Litorīnas jūras kāpu vaļņiem ieskaustu prieku silu līdz pat Svētūpei (~8 km), kuras kreisajā krastā atrodas kempings Vējavas. Tā kā apvidū ir daudz meža ceļu (g. k. izved uz jūru vai privātpašumos), jāorientējas, ieturot galveno – dienvidu virzienu. Sausā laikā šis zemes ceļš ir smilšains un vietām – pat grūti braucams. Taču šajos posmos velosipēdu var pastumt pie rokas. Aiz Vējāvām gar Lāņu muižu meža ceļš turpinās līdz Šķīsterciemam (vēl ~4 km), kur atkal

iziet uz *Via Baltica*. Pa autoceļu ap 1 km garš brauciens (alternatīva – smilšains jūras krasts) līdz Vitrupei, no kuras seko 1,8 km garš asfaltēts velo-gājēju celiņš. Tad vēlreiz 1 km pa *Via Baltica* šoseju līdz Meleku pagriezienam un līdz jūras krastam. Vidēji grūts (smilšu dēļ) posms.

3 Posms:

(Meleki – Veczemju klintis – Mantiņi (Veczemju klintis)). Kopā: 5 km. Kaut arī visīsakais, tomēr skaistākais Vidzemes piekrastes ceļa gabals. Te ir velobraukšanai piemērots zemes-grants ceļš ar skaistiem skatiem uz Vidzemes akmeņaino jūrmaļu. Tas iet gar Meleku līci, kura stāvkrausti cieta 2005. gada orkānā, un gar vēsturiskajām Dzeņu, Lielkalnu un Veczemju sētām. Te var vienīgi nožēlot, ka šāds ceļš nav visa jūras krasta garumā. Viegls posms.

4 Posms:

Veczemju klintis – Ķurmragas – Tūja. Kopā: 11 km. Posms, kura sākumdaļu līdz Ķurmragam var braukt tikai ekstrēmā un bezeļa braucējā, jo vecais jūras krasta ceļš šajā posmā vietumis ir noskalots. No Mantiņiem līdz Vilnišiem (1,5 km) velosipēdu var stumt gar jūras krastu. Un kāpēc gan nē? Tā var būt patīkama pārmaiņa. Citas alternatīvas diez vai būs labākas. Te der

zināt, ka Kurlīņupe pēc lietavām var būt diezgan grūti pārbrienama. Aiz Vilnišiem – grantēts ceļš, kas beidzas pēc apmēram 1 km. Tālāk vecais krasta ceļš ir jūras noskalots, tādēļ nākamo kilometru velosipēdi ir jāstumj gar jūras krastu vai pa taku, kas iet gar stāvkrasta augšdaļu (velobraucējiem – savā ziņā ekstrēmāka). Aiz Ežurgām seko ļoti skaists, bet īss jūras krasta ceļa posms, kas pēc ~1 km sāk mest līkumu gar Ķurmragu. No Ķurmraga līdz Tūjai (6 km) gar jūras krastu (jūru gan pārsvarā neredz) stiepjas zemes-grants ceļš. Te daudzviet redzami „brīdinoši” uzraksti par privātpašumu un „slēgtu” pieeju jūras krastam. Pa ceļam uz Tūju vairākas publiskas maksas un bezmaksas atpūtas vietas jūras krastā ar skaistiem skatiem uz Rīgas līci. Grūts posms, piemērots tikai velo entuziastiem.

5 Posms:

Tūja – Lembuži. Kopā: 3 km. Salīdzinoši viegls posms, kas likumo pa blīvi apbūvētu krastmalas posmu un beidzas pie Liepupes ietekas jūrā. G. k. grantēts ceļš.

6 Posms:

Lembuži – Dunte. Kopā: 8 km. Posms, kuru diez vai var ieteikt velobraukšanai, izņemot, ja ir vēlme vairākus kilometrus stumties gar jūras krastu un vairākviet meklēt „īzejas” uz jūras krastu.

Vecais Rīgas ceļš starp Melekiem un Mantiņiem

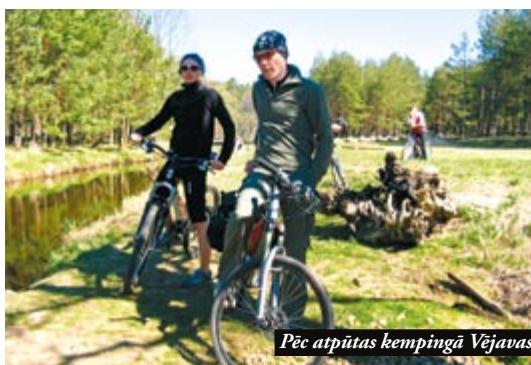
Grūti pamanāma taka pirms Ežurgām

Taka gar jūru pirms Lāču bākas

Posma beigu daļa augšpus Dunties Urdziņām

Pēc atpūtas kempingā Vējavas

Sarežģītākais maršruta posms starp Ķurmragu un Mantiņiem

Interesantākie apskates objekti

1 Ziemeļu mols (vairāk nekā puskilometru garš posms) būvēts 1928. g. Pa molu savulaik gājis šaursliežu dzelzceļa atzars (redzams pēc mola formas). Tā sākumā izveidots neliels autostāvlaukums, atpūtas vieta un laipu taka. Blakus atrodas Latvijas-Igaunijas robeža.

2 Ainažu jūrskolas muzejs vecajā jūrskolas ēkā atvērts 1969. g. Tā ekspozīcija iepazīstina ar Kr. Valdemāra 1864. g. dibinātās pirmās latviešu jūrskolas vēsturi un darbību pusgadsimta garumā, kā arī ar burukuģu būves vēsturi Vidzemes piekrastē 19. gs. otrajā pusē un 20. gs. sākumā. Blakus muzejam – enkuru kolekcija, turpat netālu Ainažu bāka – vienīgā „klasiskā” ZBR piekrastes bāka.

3 Randu plavu taka – ap 1,5 km gara taka ar putnu vērošanas torni Rīgas jūras līča krastā (sk. arī maršruta lapu „Vidzemes piekraste putnu vērotājiem”).

4 Salacas pilskalns. Tē 1226. g. Salacas labajā krastā bīskaps Alberts uzbūvēja pili, kas vēlākos laikos tika daudzreiz postīta un pārbūvēta.

Saglabājušās ziņas, ka pilskalna aizsarggrāvi senatnē varējuši iebraukt kuģi. 17. gs. sākumā pilskalnā atradies zviedru cietoksnis ar bastioniem, ko sagrāva Ziemeļu kara laikā. Mūsdienās par tā esamību liecina vairs tikai zemes uzbērums.

5 Nēģu tači. Salacu augšpus Salacgrīvas šķērso trīs nēģu tači – senas nēģu ķeršanas ierīces un savā ziņā – unikāls zvejas veids (no augusta līdz februārim).

6 Kempings „Vējavas” – viena no retajām vietām Latvijā, kur, iepriekš vienojoties, var doties līdz jūras zvejā (1–2 cilvēki), bet vakaros vērot nēģu u. c. zivju sagatavošanas procesu. Turpat apskatāms jaunuzceltais nēģu tacis uz Svētupes.

7 Veczemju (Veczemju) klintis – iespaidīgākā un krāšņākā smilšakmens klinšu grupa Vidzemes piekrastē. Viļņu darbības rezultātā te ir izveidojies līdz 6 m augsts stāvkrausts, kur vairāku simtu metru garumā atsedzas sarkanais smilšakmens klintis ar seklām abrāzijas alām, nišām, grotām un citiem veidojumiem. Krasta posmu starp Tūju un Vitrupi vai tā atsevišķas daļas ir vērts noiet ar kājām (sk. Lauku ceļotāja izstrādāto maršruta lapu „Gar Vidzemes akmeņaino jūrmaļu”).

8 Tūjas mols un laivu steķi – to būvniecību uzsāka 1938. gada vasarā. Starp steķiem un Tūjas ķieģeļu rūpnīcu (sk. tālāk) bija izveidots sliežu ceļš, pa kuru transportēja labākās kvalitātes ķieģeļus. Pēckara gados t. s. „Dzeņu” krastā uzcēla zivju pārstrādes rūpnīcu, bet pāri steķiem – cauruli, pa kuru ar ventilatora palīdzību sūknēja zivis no kuģiem, kas bija piestājuši steķu galā. Rūpnīca darbību beidza pagājušā gadsimta astoņdesmito gadu beigās.

9 Minnhauzena muzejs – atjaunotajā, ainavisko dīķu ieskaustajā Dunties kungu mājā izvietotā muzeja ekspozīcija iepazīstina ar leģendārā fantasta un melu karaļa barona Minnhauzena piedzīvojumiem un dzīves gaitām. 1744. g. toreizējā Liepupes baznīcā barons Minnhauzens salaulājās ar baronesi Jakobīni fon Duntenu, bet mūža nogali pavadīja Vācijā. Te apskatāma unikālā vaska figūru kolekcija. Mežā izveidots vairākus km garš taku – koka laipu tīkls, pa kuru var aiziet līdz jūrai. Taku malās izvietoti dažādi ar Minnhauzena tematiku saistīti koka tēli. Muižu ieskauj parks ar dižozoliem. Bērniem interesants būs atrakciju kuģis.

KONTAKTI

Dabas aizsardzības pārvaldes Vidzemes reģionālā administrācija

Rīgas iela 10a, Salacgrīva, Salacgrīvas novads, LV-4033

Tālr.: +371 64071408

e-pasts: vidzeme@daba.gov.lv,

www.daba.gov.lv

Latvijas Dabas fonds

Dzirnavu iela 73-2, Rīga, LV-1011

Tālr.: +371 67830999

e-pasts: ldf@ldf.lv,

www.ldf.lv

Lauku ceļotājs

Kalnciema iela 40, 3. stāvs, Rīga, LV-1046

Tālr.: +371 67617600

e-pasts: lauku@celotajs.lv,

www.celotajs.lv

Salacgrīvas novada tūrisma informācijas centrs

Rīgas iela 10 a, Salacgrīva, LV-4033

Tālr.: +371 64041254

e-pasts: saltic.juris@salacgriva.lv, saltic.baiba@salacgriva.lv,

http://tourism.salacgriva.lv, www.salacgriva.lv

Ainažu Tūrisma informācijas centrs

Valdemāra iela 50A, Ainaži, LV-4035

Tālr.: +371 64043241, +371 29377378

e-pasts: tic.parsla@salacgriva.lv,

www.ainazi.lv

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta jūras piekrastes tūrisma attīstības plāns izstrādāts LLTA „Lauku ceļotājs” un Latvijas Dabas fonda īstenotā projekta „Ilgtspējīga dabas resursu izmantošana un apsaimniekošana Natura 2000 teritorijās – populāros un potenciālos tūrisma galamērķos” ietvaros. Projekta īstenošanai saņemts atbalsts no Īslandes, Lihtenšteinas un Norvēģijas ar EEZ finanšu instrumentu un Norvēģijas finanšu instrumentu palīdzību.

***Tūrisma attīstības
plāna pilno versiju
meklējiet:***

Dabas aizsardzības pārvaldes Vidzemes
reģionālajā administrācijā;

Salacgrīvas un Ainažu tūrisma informācijas
centros;

Salacgrīvas novada domē, Ainažu pilsētas
pārvaldē un Liepupes pagasta pārvaldē;

Latvijas Dabas fonda tīmekļa vietnē
www.ldf.lv;

Latvijas Lauku tūrisma asociācijas „Lauku
ceļotājs” tīmekļa vietnē
www.celotajs.lv.

Izdevējs: Latvijas Dabas fonds

Teksts: Maija Medne, Andris Klepers, Aiga Petkēvica,
Juris Smaļinskis, Baiba Strazdiņa, Asnāte Ziemele

Kartogrāfiskais pamats: Karšu izdevniecība Jāņa Sēta

Kartogrāfs: Ilona Kilupa, Mareks Kilups

Korektore: Inese Bernsone

Vāka fotogrāfijas autors: Jānis Dripe

Dizains: www.dripe.lv

Drukāts: SIA „Gandrs”

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta jūras piekrastes tūrisma
attīstības plāns izstrādāts LLTA „Lauku ceļotājs” un Latvijas
Dabas fonda īstenotā projekta „Ilgtspējīga dabas resursu
izmantošana un apsaimniekošana Natura 2000 teritorijās –
populāros un potenciālos tūrisma galamērķos” ietvaros.

Projekta īstenošanai saņemts atbalsts no Īslandes, Lihtenšteinas
un Norvēģijas ar EEZ finanšu instrumentu palīdzību un
Norvēģijas finanšu instrumentu palīdzību.

Finansēts ar EEZ un Norvēģijas finanšu
instrumentu granta palīdzību no Īslandes,
Lihtenšteinas un Norvēģijas

